

Samarkand quyosh
fotoelektr stansiyasi va energiya
saqlash akkumulyator tizimi (ESAT)
loyihasi
O'zbekiston
Respublikasi

Atrof-muhit va ijtimoiy ta'sirni
baholash

III jild:

Atrof-muhit va ijtimoiy boshqaruv
rejasi

2025-yil, Avgust, v1.5

HUJJAT HAQIDA MA'LUMOT

LOYIHA NOMI	Samarkand quyosh fotoelektr stansiyasi va energiya saqlash akkumulyator tizimi (ESAT) loyihasi
5Cs LOYIHA RAQAMI	1305/001/153
HUJJAT NOMI	AMITB III jild: Atrof-muhit va jamiyatni boshqarish asoslari
BUYURTMACHI	ACWA Power Kompaniyasi
5Cs LOYIHA MENEJERI	Ketrin Sarunday
5Cs LOYIHA DIREKTORI	Ken Veyd

Hujjatlarni nazorat qilish

VERSIYA	SANA	TAVSIF	TUZILDI	TEKSHIRILDI	TASDIQLANDI
1.0	31/01/2024	AMIBR ramkasi (Samarqand I Quyosh FE va ESAT loyihasi bo'yicha AMITB hisobotining 3-jildi)	K.S.	M.B.	K.R.V.
1.1	08/08/2024	Axborotni oshkor qilish uchun ESMP ramkali dasturi	K.S.	M.B. / K.R.V.	K.R.V.
1.2	15/01/2025	AMTB, shu jumladan ta'sirni yumshatish choralari va monitoring	A.Y.Y.	K.R.V.	M.B.
1.3	13/05/2025	AMITBga muvofiq AMIBR yangilanishlari, II jild (2025-yil may)	K.R.V.	K.S.	M.B.
1.5	16/08/2025	AMITBga muvofiq AMIBR yangilanishlari, II jild (2025-yil may)	K.R.V.	K.S.	M.B.

1	Moliyaviy kapital	Joylashuvi, etkazib berish usuli yoki funksiyasidan qat'i nazar, barcha tashkilotlar o'z mahsulotlari yoki xizmatlarini uzoq muddatli etkazib berishni ta'minlaydigan "5 Capitals kompaniyaning barqarorlik modeli" ga bog'liq.
2	Ijtimoiy kapitali	
3	Tabiiy kapitali	
4	Sanoat kapitali	Barqaror rivojlanish 5 Capitals faoliyatining asosini tashkil etadi. Qayerda faoliyat yuritishimizdan qat'i nazar, biz mijozlarimizga investitsiya fondlarini saqlash va ko'paytirish vositalarini taqdim etishga intilamiz.
5	Inson kapitali	

MAS'ULIYATNI RAD ETISH

5 Capitals kompaniyasi ushbu hujjat boshqa shaxslar tomonidan yoki boshqa maqsadlarda foydalanish oqibatlari uchun javobgar emas.

Ushbu hujjatda maxfiy ma'lumot HEULar va patentlangan intellektual mulk mavjud. Buyurtmachining rozligisiz uni boshqa shaxslarga oshkor qilish mumkin emas.

Ushbu hujjat uni buyurtma qilgan tomon uchun va faqat yuqoridagi loyiha bilan bog'liq aniq maqsadlar uchun tayyorlangan. Boshqa tomonlar unga tayanmasligi yoki boshqa maqsadlarda foydalanmasligi kerak.

MUNDARIJA

1	KIRISH	1
1.1	Ustuvor biologik xilma-xillik obyekti	1
1.2	Ekologik va ijtimoiy masalalarni boshqarish tizimining maqsadlari	1
2	LOYIHANING EKOLOGIK VA IJTIMOY JIHATLARINI BOSHQARISHGA	
	QO‘YILADIGAN TALABLAR	3
2.1	Milliy daraja	3
2.2	Kreditorlar talablari	3
2.2.1	OTB	4
2.2.2	YeTTB	4
2.2.3	XMK	4
2.2.4	Ekvator tamoyillari	4
3	ATROF-MUHIT VA IJTIMOY BOSHQARUV TIZIMI (AMIBT)	6
3.1	AMIBT doirasi	8
3.2	Loyiha kompaniyasining ekologik va ijtimoiy masalalarni boshqarish tuzilmalari	8
3.2.1	Ekologiya va xavfsizlik bo'yicha buyurtmachi kompaniya siyosati	8
3.2.2	Loyiha kompaniyasi: AMIBTni joriy etish bo'yicha qo'llanma	9
3.3	Qurilish bosqichida AMIBTni ishlab chiqish	9
3.4	AMIBT operatsion fazasini ishlab chiqish	10
4	ATROF-MUHIT VA XAVFSIZLIK SIYOSATI	11
4.1	Ekologiya va xavfsizlik bo'yicha buyurtmachi kompaniya siyosati	11
4.2	Shartnoma tomonlari: Ekologiya va xavfsizlik siyosati	12
5	YURIDIK VA ME'YORIY MAJBURIYATLARNI BELGILASH	13
5.1	Huquqiy talablarni belgilash	13
5.2	AMITB talablarini aniqlash	13
5.3	Vakolatli organlar tomonidan talablarni belgilash	13
5.4	Loyiha kreditorlari tomonidan talablarni belgilash	13
6	XAVFLAR, OQIBATLAR VA IMKONIYATLARNI ANIQLASH	15

7	EKOLOGIK VA IJTIMOY MASALALARNI BOSHQARISH BO‘YICHA REJALAR VA TARTIB-QOIDALAR	16
7.1	Ekologik va ijtimoiy jihatlarni boshqarish rejaları (AMIBR-Q va AMIBR-I)	16
7.2	Xulosa ESMP talablari	18
7.3	Yordamchi/qo‘shimcha rejalar va protseduralar	22
7.3.1	Boshqa tavsiya etilgan rejalar va protseduralar	28
8	MONITORING	31
8.1	ESIA tomonidan monitoring talablari	31
8.2	Monitoring Ma'lum HEULari	31
9	GEOLOGIYA, TUPROQ VA GIDROLOGIYA	33
9.1	Potentsial ta'sirlar	33
9.2	Asosiy Yumshatish Choralari	33
9.3	Monitoring talablari	34
10	CHIQINDILAR VA OQAVA SUVLARNI BOSHQARISH	39
10.1	Potentsial ta'sirlar	39
10.2	Asosiy Yumshatish Choralari	39
10.3	Monitoring talablari	40
11	BIOLOGIK XILMA-XILLIK	44
11.1	Potentsial ta'sirlar	44
11.2	Asosiy Yumshatish Choralari	46
11.3	Monitoring talablari	48
12	SHOVQIN VA TEBRANISH	53
12.1	Potentsial ta'sirlar	53
12.2	Asosiy Yumshatish Choralari	53
12.3	Monitoring talablari	54
13	HAVO SIFATI VA UGLEROD IZI	58
13.1	Potentsial ta'sirlar	58
13.2	Asosiy Yumshatish Choralari	59
13.3	Monitoring talablari	60

14	LANDSHAFT VA VIZUAL TAKOMILLASHTIRISH	65
14.1	Potentsial ta'sirlar	65
14.2	Asosiy Yumshatish Choralari	65
14.3	Monitoring talablari	66
15	MADANIY MEROS	68
15.1	Potentsial ta'sirlar	68
15.2	Asosiy Yumshatish Choralari	68
15.3	Monitoring talablari	69
16	YO'L HARAKATI VA TRANSPORT	71
16.1	Potentsial ta'sirlar	71
16.2	Asosiy Yumshatish Choralari	71
16.3	Monitoring talablari	72
17	IJTIMOIIQTISODIYOT-UMUMIY	74
17.1	Potentsial ta'sirlar	74
17.2	Asosiy Yumshatish Choralari	74
17.3	Monitoring talablari	75
18	IJTIMOIIQTISODIYOT-IQTISODIY SILJISH	79
18.1	Potentsial ta'sirlar	79
18.2	Asosiy Yumshatish Choralari	80
18.3	Monitoring talablari	81
19	JAMIYAT SALOMATLIGI, XAVFSIZLIGI VA JAMIYATNI HIMOYA QILISH	87
19.1	Potentsial ta'sirlar	87
19.2	Asosiy Yumshatish Choralari	87
19.3	Monitoring talablari	88
20	MEHNAT VA ISH SHAROITLARI	92
20.1	Potentsial ta'sirlar	92
20.2	Asosiy Yumshatish Choralari	93
20.3	Monitoring talablari	93
21	TASHKILIIY SALOHIYAT	103

21.1	Rol va mas'uliyat	103
21.1.1	Loyiha kompaniyasi (mas'ul tomon)	103
21.1.2	Bosh pudratchi / FTXK kompaniyasi (mas'ul partiya)	103
21.1.3	Rahbariyat jamoasi	103
21.1.4	Atrof-muhit va ijtimoiy boshqaruv uchun javobgardir	104
21.2	Atrof-muhit va ijtimoiy xabardorlik va o'qitish	106
21.2.1	O'quv mashg'ul HEULari turi	108
21.2.2	Treningni rejalashtirish	108
21.2.3	O'quv mashg'ul HEULari mazmuni	108
21.2.4	O'rganish qaydlari	110
22	AUDIT DASTURI	112
22.1	Ichki Audit	112
22.2	ACWA Power korporativ auditi	112
22.3	Kreditorlar monitoringi va hisoboti	112
23	NOMUVOFIQLIK VA TUZATISH AMALLARI	113
23.1	Tuzatish choralari	114
24	FAVQULODDA VAZIYATLARGA TAYYOR TURISH VA HARAKAT QILISH	115
24.1	Hodisalar	116
25	MANFAATDOR TOMONLARNI JALB QILISH	117
25.1	Shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmi	117
25.1.1	Ishchilarning shikoyatlari	117
25.1.2	Uchinchi tomon shikoyatlari	118
26	ALOQA	119
27	MA'LUM HEULARNI BOSHQARISH VA HUJJATLARNI YURITISH	120
28	KO'RIB CHIQISH	121

QISQARTMALAR RO'YXATI

QISQARTMALAR	MA'NOSI
OTB	Osiyo taraqqiyot banki
ESAT	Energiya saqlash akkumulyator tizimi
BXMQBR	Biologik xilma-xillikni monitoring qilish va baholash rejasi
BXBR	Biologik xilma-xillikni boshqarish rejasi
AMIBR-Q	Qurilish paytida Atrof-muhit va ijtimoiy boshqaruv rejasi
JABM	Jamoatchilik bilan aloqalar bo'yicha mutaxassis
RMT	Rivojlanishni moliyalashtirish tashkil HEULari
YeTTB	Yevropa tiklanish va taraqqiyot banki
AMTB	Atrof-muhitga ta'sirni baholash
ETMI	Ekvatorial tamoyillarga amal qiluvchi moliyaviy institutlar
AMITB	Atrof-muhit va ijtimoiy ta'sirni baholash
AMIBT	Atrof-muhit va ijtimoiy boshqaruv tizimi
PGZ	Potentsial gender zo'ravonligi
SS, MMQ, X va AMMQ	Sog'liqni saqlash, mehnatni muhofaza qilish, xavfsizlik va atrof-muhitni muhofaza qilish
XMI	Xalqaro moliya institutlari
YSOTVTR	Yer sotib olish va iqtisodiy tiklash rejasi
MHO	Mahalliy hokimiyat organlari
EAMMIOV	Ekologiya, atrof-muhitni muhofaza qilish va iqlim o'zgarishi vazirligi
SD	Sof daromad
NNT	Nodavlat notijorat tashkiloti
UYOO	Sof yo'qotishlarsiz
TBX	Texnik bo'lmagan xulosa
FTXK	Foydalanish va texnik xizmat ko'rsatish
AMIBR-I	Ish paytida atrof-muhit va ijtimoiy boshqaruv rejasi
HEUL	Havo elektr uzatish liniyasi
LTKJ	Loyihadan ta'sir k'organ jamoalar
BXUX	Ustuvor biologik xilma-xillik xususiyati
EESOSH	Elektr energiyasini sotib olish shartnomasi
DXSh	Davlat-xususiy sheriklik
PS	XMI faoliyati standartlari (PS)
BXXMQ	Biologik xilma-xillikning muhim qiymati
TZBR	Ta'minot zanjirini boshqarish rejasi
JEZ	Jinsiy ekspluatatsiya va zo'ravonlik
DEE	Davlat ekologik ekspertizasi
MTJQR	Manfaatdor tomonlarni jalb qilish rejasi
AMQK	Atrof-muhitning qimmatli komponentlari

1 KIRISH

1.1 Ustuvor biologik xilma-xillik obyekti

2023-yil 19-mart kuni Energetika vazirligi va "O'zbekiston milliy elektr tarmoqlari" aksiyadorlik jamiyati (O'zMET) "Samarqand I FE va ESAT" loyihasini amalga oshirish maqsadida ACWA Power kompaniyasi (bundan keyin "Loyiha ishlab chiquvchisi" deb yuritiladi) bilan elektr energiyasini sotib olish to'g'risida shartnoma (EESOSh) imzoladi. Ushbu loyiha quyidagi obyektlarni ishlab chiqish va foydalanishni o'z ichiga oladi:

- 100 MVt quvvatli fotoelektrik (FE) elektr stansiyasi
- 400 MVt quvvatga ega FE stantsiyasi
- Nurobod energiyani saqlash tizimi (ESAT) (500 MVt/soat quvvatli) yer osti ulovchi kabeli bilan
- 4,9 kilometr uzunlikdagi havo elektr uzatish liniyasi
- 70 km masofa
- Tsiklning boshlanishi - tsiklning oxiri (TBTO) ulanishini hosil qiluvchi 11 kilometrlik ikkita elektr uzatish tarmog'i
- Tsiklning boshlanishi - tsiklning oxiri (LLO) ulanishini hosil qiluvchi 13 kilometrlik ikkita elektr uzatish tarmog'i

1.2 Ekologik va ijtimoiy masalalarni boshqarish tizimining maqsadlari

Ushbu tuzilma AMTB natijalari asosida ishlab chiqilib, loyihani qurish, foydalanishga topshirish va ishlatish bosqichlarida qonuniy talablar hamda kreditorlar belgilagan majburiyatlarga muvofiq ekologik va ijtimoiy xavf-xatarlar, ta'sirlar va imkoniyatlarni boshqarish tizimini yaratish maqsadida ishlab chiqilgan. Ushbu tuzilma qurilish, ishga tushirish va foydalanish bosqichlarida tegishli AMIBT tizimlarini tashkil etadigan tizimli tuzilmalar va boshqaruv dasturlarini belgilash uchun mo'ljallangan.

AMITB hisobotining (II jild) yumshatish va boshqarish choralarini amalga oshirish maqsadida maxsus boshqaruv dasturlari ishlab chiqiladi. Bu dasturlar mazkur mexanizmlarni, shuningdek, mahalliy tartibga soluvchi organ - Ekologiya, atrof-muhitni muhofaza qilish va iqlim o'zgarishi vazirligi (EAMMIOV) hamda loyiha kreditorlarining talablarini o'z ichiga oladi. Bunday hujjatlar bilan tasdiqlangan ma'lumHEULar qurilish boshlanishidan, foydalanishga topshirishdan va ishlatishdan oldin ishlab chiqiladigan Qurilishni ekologik va ijtimoiy boshqarish rejasi (AMIBR-Q) hamda Ishlatishni ekologik va ijtimoiy boshqarish rejasi (AMIBR-I) (shuningdek, qo'shimcha rejalar va tartib-qoidalar) shaklida taqdim etiladi. Ushbu tuzilma atrof-muhit va xavfsizlik

sohasidagi korporativ siyosatga hamda loyiha ishlab chiquvchining ekologik va ijtimoiy boshqaruv tizimini (AMIBT) joriy etish bo'yicha yo'riqnomasiga muvofiqlikni ta'minlash maqsadida ishlab chiqilgan. Bu tuzilma loyiha ishlab chiquvchining barcha loyihalarida ekologik va ijtimoiy jihatlarni izchil va tizimli boshqarishni ta'minlashga qaratilgan.

2 LOYIHANING EKOLOGIK VA IJTIMOY JIHATLARINI BOSHQARISHGA QO‘YILADIGAN TALABLAR

Loyiha doirasida rasmiy yoki tuzilgan ekologik va ijtimoiy boshqaruv tizimlarini (AMIBT), tegishli siyosatlarni, boshqaruv dasturlarini va/yoki boshqa ekologik va ijtimoiy boshqaruv jarayonlarini joriy etish zaruriyatiga oid quyidagi talablar qo‘llaniladi.

Loyihani amalga oshirishning barcha bosqichlarida, rejalashtirish va dastlabki ruxsatnomalar olingandan keyin (ya’ni qurilish, foydalanishga topshirish, ekspluatatsiya qilish, ekspluatatsiyadan chiqarish va yopish paytlarida) ushbu talablar amal qiladi.

2.1 Milliy daraja

O‘zbekistonda ekologiya, atrof-muhitni muhofaza qilish va tabiiy resurslardan foydalanish bilan bog‘liq faoliyatlarni tartibga soluvchi organ Ekologiya, atrof-muhitni muhofaza qilish va iqlim o‘zgarishi vazirligi hisoblanadi. Ushbu vazirlik mamlakat bo‘yicha mazkur sohalarni nazorat qilish va boshqarish vazifasini bajaradi.

O‘zbekistonda atrof-muhitni muhofaza qilishning asosiy qonuni 1992-yilda qabul qilingan va 2019-yilda o‘zgartirishlar kiritilgan "Tabiatni muhofaza qilish to‘g‘risida"gi qonundir. Ushbu qonun atrof-muhitni muhofaza qilish va tabiiy resurslardan oqilona foydalanishning huquqiy, iqtisodiy hamda tashkiliy asoslarini ta’minlab beradi. Ushbu qonunning 25-moddasida Davlat ekologik ekspertizasi (DEE) qaror qabul qilish jarayonidan oldin atrof-muhitni muhofaza qilish bo'yicha majburiy chora-tadbirlar hisoblanadi. Bundan tashqari, qonun EAMMIOV ruxsatisiz har qanday loyihani amalga oshirishni man etadi.

EAMMIOV loyihasining I bosqichidagi milliy AMTB doirasida atrof-muhitga ta'sir ko'rsatish to'g'risidagi dastlabki bayonot yuzasidan o'z xulosasida, loyihani amalga oshirishning butun davri mobaynida me'yoriy talablarga rioya etilishini ta'minlash maqsadida atrof-muhitni boshqarishning maxsus rejasi hamda atrof-muhit monitoringi rejasini joriy etishni talab qiladi.

2.2 Kreditorlar talablari

Ma'lumki, Quruvchi loyihaviy moliyalashtirishni quyidagi kreditorlardan izlaydi:

- Osiyo taraqqiyot banki
- Yevropa tiklanish va taraqqiyot banki
- Xalqaro Moliya Korporatsiyasi
- Yaponiya xalqaro hamkorlik banki

2.2.1 OTB

OTBning Xavfsizlik siyosati to'g'risidagi bayonotiga (HSB) muvofiq, loyiha ishlab chiquvchilar loyiha darajasida ekologik boshqaruv rejasini (AMBR) joriy etishlari va uning samaradorligini kuzatib borishlari shart. Bundan tashqari, u monitoring natijalarini, jumladan tuzatish choralarini ishlab chiqish va amalga oshirishni hujjatlashtirishi hamda monitoring hisob HEULarini e'lon qilishi lozim.

2.2.2 YeTTB

YTTBning yangi Ekologik va ijtimoiy siyosati (2024-yil dekabr) "Ekologik va ijtimoiy boshqaruv rejasini" (AMIBR) deb ataladigan hujjatlashtirilgan tartib-qoidalar, rejalar, amaliy HEULar va sarmoyalardan tashkil topgan dasturni ishlab chiqishni talab etadi. Bu reja Ekologik va ijtimoiy boshqaruv tizimining (AMIBT) bir qismi hisoblanadi.

Atrof-muhit va ijtimoiy sohadagi ta'sirlar hamda muammolarni baholash va boshqarish bo'yicha 1-samaradorlik talabi (PR1) mijozlarga atrof-muhit va ijtimoiy sohani boshqarish tizimini (AMIBT) yaratish va uni qo'llab-quvvatlashni belgilaydi. *Ushbu tizim loyihaning mohiyati va ko'lamiga mos kelishi, shuningdek, ilg'or xalqaro amaliyotga muvofiq ravishda uning atrof-muhit va ijtimoiy sohadagi ta'sirlari hamda muammolari darajasiga mutanosib bo'lishi lozim.*

Bunday boshqaruv tizimining maqsadi ekologik va ijtimoiy talablarni amalga oshirishni tartibga solingan va muvofiqlashtirilgan jarayonga birlashtirish va uni mijozning ta'sir va muammolarni baholashning asosiy operatsion faoliyatiga kiritishdir. Bundan tashqari, loyihalar loyihaning ekologik va ijtimoiy maqsadlarini belgilaydigan umumiy siyosatni ishlab chiqishlari lozim, AMIBR esa AMITB natijalari va manfaatdor tomonlarni jalb qilish jarayoni asosida tayyorlanadi.

2.2.3 XMK

XMK IS1 ga muvofiq, loyiha doirasida "loyihaning mohiyati va ko'lamiga mos keladigan ekologik va ijtimoiy masalalarni boshqarish tizimi (AMIBT) tashkil etiladi va uning faoliyati qo'llab-quvvatlanadi." AMIBT quyidagi elementlarni o'z ichiga oladi: (i) siyosat; (ii) xavf-xatarlar va oqibatlarini aniqlash; (iii) boshqaruv dasturlari; (iv) tashkiliy salohiyat va kompetensiya; (v) favqulodda vaziyatlarga tayyorgarlik va ularga javob berish; (vi) manfaatdor tomonlarni jalb qilish; va (vii) monitoring va tahlil.

2.2.4 Ekvator tamoyillari

4-tamoyil (Ekologik va ijtimoiy boshqaruv tizimi hamda Ekvator tamoyillari bo'yicha harakatlar rejasini) qarz oluvchidan Ekologik va ijtimoiy boshqaruv tizimini (EIBT) ishlab chiqishni yoki mavjud tizimni qo'llab-quvvatlashni talab etadi. Bundan tashqari, baholash jarayonida ko'tarilgan

masalalarni hal etish uchun ekologik va ijtimoiy boshqaruv rejasi (EIBR) ishlab chiqilishi talab etiladi.

3 ATROF-MUHIT VA IJTIMOY BOSHQARUV TIZIMI (AMIBT)

AMIBT loyihasi ekologik va ijtimoiy xavf-xatarlar, ta'sirlar, imkoniyatlar hamda ularga aloqador me'yoriy talablarga rioya qilishni samarali tarzda amalga oshirish va boshqarish uchun tizimli tuzilma va yondashuvni ta'minlab beradi.

Ishonchli AMIBT tizimi doirasida ekologik va ijtimoiy masalalarni samarali boshqarish quyidagi asosiy tarkibiy qismlarni o'z ichiga oladi:

- Muayyan loyihalarga tegishli bo'lgan hamda ekologik va ijtimoiy jihatlar bilan bog'liq siyosatlar (shu jumladan, mehnat masalalari, xodimlarni boshqarish, shuningdek, tashqi manfaatdor tomonlarga oid masalalar)
- Loyihalar asosida ekologiya va xavfsizlik maqsadlari, vazifalari va dasturi.
- Qo'llaniladigan ekologik va ijtimoiy huquqiy talablar hamda boshqa me'yoriy majburiyatlar (masalan, kreditorlar qo'yadigan talablar);
- Qurilish, ishga tushirish va foydalanish bosqichlarini rejalashtirish uchun imkon qadar ertaroq ekologik va ijtimoiy jihatlar hamda potensial ta'sirni hisobga olish, shu jumladan xodimlar uchun talablar, jarayon rejalari, dasturlash, ish buyurtmalari, zarur ruxsatnomalar va obyektni rejalashtirish kabi masalalarda ekologik va ijtimoiy omillarni inobatga olish;
- Atrof-muhitga ta'sirni baholash va xavflarni boshqarish, shuningdek ekologik va ijtimoiy masalalarni yuritish bo'yicha maxsus vazifalarni bajarish uchun zarur tajriba, malaka va tayyorgarlikka ega bo'lgan ekologiya va ijtimoiy masalalar sohasidagi mutaxassislar. Ular ushbu hujjatda keltirilgan texnik talablarni o'z ichiga olgan muayyan loyihalar yoki faoliyat turlari uchun rejalar va tartib-qoidalarni ishlab chiqish qobiliyatiga ega.
- Qaytarib bo'lmaydigan va/yoki sezilarli ta'sirlarning oldini olishga alohida e'tibor qaratgan holda, inson farovonligi va atrof-muhit uchun xavfni umumiy kamaytirishga erishish uchun boshqaruv dasturlari/strategiyalarining ustuvor yo'nalishlarini belgilash;
- Imkon qadar ta'sir manbayida uning sababini bartaraf etuvchi strategiyalarni afzal ko'rish, masalan, ekologik nazorat zaruriyatini istisno qiladigan kamroq xavfli materiallar yoki jarayonlarni tanlash orqali;
- Ta'sirni bartaraf etish imkonsiz bo'lganda, kutilmagan oqibatlarining ehtimolini va/yoki hajmini kamaytirish yoki minimallashtirish uchun nazorat choralarini qo'llash lozim. Masalan, chiqariladigan ifloslantiruvchi moddalar miqdorini kamaytirish maqsadida ifloslanishni nazorat qilish usullaridan foydalanish mumkin.
- Favqulodda vaziyatlar va baxtsiz hodisalarga samarali munosabat bildirish maqsadida xodimlarni tayyorlash, atrof-dagi jamoalar va tegishli manfaatdor tomonlarni xabardor qilish hamda ular bilan hamkorlik o'rnatish, shuningdek, bunday hodisalarni samarali va xavfsiz nazorat qilish uchun texnik va moliyaviy resurslarni taqdim etish, hamda ish va yashash muhitini qayta tiklash choralarini ko'rish; va

- Obyekt faoliyatining samaradorligini doimiy monitoring qilish va samarali hisobdorlikni birlashtirish orqali ekologik ko'rsatkichlarni yaxshilash (ya'ni doimiy ravishda takomillashtirish uchun).

AMIBT ni dastlabki amalga oshirish talablarni belgilash va qayta ko'rib chiqish, loyiha guruhi doirasidagi mas'uliyatni belgilash, byudjetlarni aniqlash, maqsadli samaradorlik oraliqlarini belgilash va tegishli ma'lumHEULarni yig'ish usullari va nazorat vositalarini yaratishga qaratilgan bo'ladi.

Yangi ma'lum HEULar kelib tushishi bilan samaradorlik oraliqlari muntazam ravishda aniqlashtirib boriladi, bu esa o'z navbatida strategiyalarni yanada aniqroq ishlab chiqish va qiyosiy tahlil o'tkazish imkonini beradi. Shunday qilib, AMIBT hujjatlari doimiy takomillashtirish jarayonida yangilanadigan jonli hujjatlar sifatida ko'rib chiqiladi.

AMIBTni joriy etishning umumiy jarayoni quyidagi rasmda ko'rsatilgan.

Rasmni 3-1 Amalga oshirish jarayoni

3.1 AMIBT doirasi

Loyiha doirasida qurilish va ekspluatatsiyaning tegishli bosqichlari uchun energiya samaradorligini boshqarish tizimlari (AMIBT) ishlab chiqiladi va joriy etiladi. Ish hajmi quyidagilarni o'z ichiga olishi kerak:

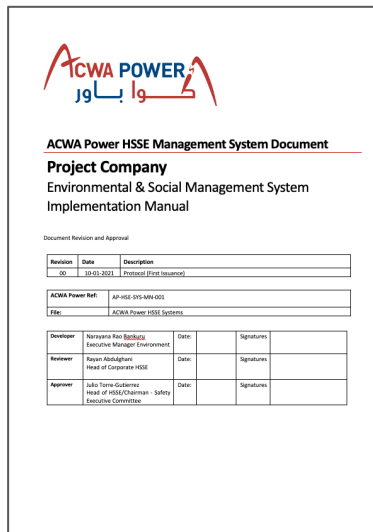
- AMIBTni qo'llash sohasining chegaralarini belgilovchi loyihaning jismoniy elementlari (ya'ni, bu loyihaning jismoniy izini va unga tegishli bo'lgan tegishli obyektlarni o'z ichiga oladi);
- Loyiha bilan bog'liq amalga oshiriladigan tadbirlar (va loyihaning ushbu bosqichiga tegishli bo'lgan, masalan, qurilish, foydalanishga topshirish, foydalanish, foydalanishdan chiqarish va zarur bo'lganda, yopilgandan keyin);
- Qo'llaniladigan milliy me'yoriy talablarga, kreditorlar va kovenantlarning kreditlar bo'yicha talablariga (shu jumladan AMIHRdan) rioya qilish;
- AMITB doirasida belgilangan qurilish, foydalanishga topshirish va ishlatishdan keyingi bosqichlarda zarur bo'lgan ta'sirlarni yumshatish va boshqarish bo'yicha batafsil chora-tadbirlar;
- Tegishli boshqaruv tashkiliy bo'linmalarining roli va vazifalari;
- Asosiy ta'minot zanjirlari bilan bog'liq asosiy tavakkalchiliklar va boshqaruv talablari (ular oqilona boshqarilishi mumkin) va;
- Monitoring va hisobotga qo'yiladigan talablar, shu jumladan tekshirish, audit, taftish va profilaktika choralari.

3.2 Loyiha kompaniyasining ekologik va ijtimoiy masalalarni boshqarish tuzilmalari

3.2.1 Ekologiya va xavfsizlik bo'yicha buyurtmachi kompaniya siyosati

Loyiha ishlab chiquvchisi o'zining barcha aktivlari bo'yicha siyosatni izchil ishlab chiqishni ta'minlash uchun loyiha kompaniyalari uchun atrof-muhit va xavfsizlik siyosati tuzilmasi shabloniga ega. Batafsil ma'lumot uchun quyidagi "Ekologiya va xavfsizlik siyosati" bo'limiga qarang.

3.2.2 Loyiha kompaniyasi: AMIBTni joriy etish bo'yicha qo'llanma

ACWA Power HSSE Management System Document

Project Company
Environmental & Social Management System
Implementation Manual

Document Revision and Approval

Revision	Date	Description
01	20/01/2021	Prepared (First Issuance)

ACWA Power Ref: AP-HSE-DYS-AM-001

Title: ACWA Power HSSE System

Developer	Signature	Date	Signatures
Nuravon Koo Baidatov Executive Manager Environment			
Reyhan Abdullagham Head of Corporate HSSE			
Julia Torm-Gulmurov Head of HSSE/Chairman - Safety Executive Committee			

Yuqorida aytib o'tilgan ekologiya va ijtimoiy siyosat shablonidan tashqari, loyiha kompaniyasi o'zining ekologiya va ijtimoiy sohadagi boshqaruvini "Loyiha kompaniyasi - ekologiya va ijtimoiy sohadagi boshqaruv tizimi: joriy etish bo'yicha qo'llanma"ga muvofiqlashtiradi. Ushbu qo'llanma barcha loyiha kompaniyalariga beriladigan korporativ hujjat hisoblanadi.

Hujjatning maqsadi ACWA Power kompaniyasiga tegishli yoki u bilan hamkorlikdagi loyihalar doirasida ishlaydigan loyiha kompaniyalari tomonidan ekologik va ijtimoiy masalalarni boshqarish bilan bog'liq asosiy elementlarni izchil amalga oshirishni ta'minlash uchun ko'rsatmalarni taqdim etishdan iborat.

3.3 Qurilish bosqichida AMIBTni ishlab chiqish

Ekologiya va xavfsizlik sohasida umumiy javobgarlikni o'z zimmasiga olgan tomon sifatida, loyiha kompaniyasi ushbu loyiha uchun maxsus ekologiya va xavfsizlik siyosatini ishlab chiqadi hamda joriy etadi. Biroq, AMIBT qurilishining asosiy bosqichi loyihalash, xaridlar va qurilish bo'yicha pudratchi (MXQ) tomonidan ishlab chiqiladi va amalga oshiriladi. Bu MXQ shartnomasida qayd etiladi.

Qurilish bosqichida ekologik va ijtimoiy masalalarni boshqarish tizimi loyiha kompaniyasining ekologiya va ijtimoiy soha bo'yicha siyosatiga, ushbu ekologik va ijtimoiy masalalarni boshqarish konsepsiyasiga hamda loyiha ishlab chiquvchisi tomonidan sho'ba loyiha kompaniyalari uchun ishlab chiqilgan ekologik va ijtimoiy masalalarni boshqarish tizimini joriy etish bo'yicha yo'riqnomaga muvofiq bo'ladi.

Bosh pudratchisining ekologik va ijtimoiy masalalarni boshqarish tizimi loyiha qurilishi bosqichiga taalluqli barcha potensial ekologik va ijtimoiy xavflar, ta'sirlar, imkoniyatlar hamda ular bilan bog'liq talablarni qamrab olishni ta'minlaydi. Bu kichik pudratchilar bilan bog'liq potensial ta'sirlarni va ta'sir o'tkazish mumkin bo'lgan ta'minot zanjirlaridagi asosiy ekologik va ijtimoiy xavflarni ham o'z ichiga oladi. Bu ishga tushirish va qurilish tugagandan keyingi ishlarni o'z ichiga oladi, masalan, obyektni demobilizatsiya qilish, qurilish paytida ishlatilgan yerlarni tiklash va boshqalar.

3.4 AMIBT operatsion fazasini ishlab chiqish

Ekspluatatsiya bosqichidagi ekologik va ijtimoiy boshqaruv tizimi ekspluatatsiya va texnik xizmat ko'rsatish kompaniyasi tomonidan ishlab chiqiladi va joriy etiladi hamda loyiha kompaniyasi tomonidan belgilangan ekologik va ijtimoiy siyosatga muvofiq bo'ladi. Bu ekspluatatsiya va texnik xizmat ko'rsatish shartnomasida qayd etiladi.

FTXK kompaniyasining ekologik va ijtimoiy jihatlarni boshqarish tizimi (AMIBT) loyihaaning operatsion bosqichining ta'sir doirasiga kiradigan barcha potensial ekologik va ijtimoiy xavflar, ta'sirlar, imkoniyatlar va ular bilan bog'liq talablarni (shu jumladan, subpudratchilar va/yoki ta'sir ko'rsatilishi mumkin bo'lgan boshqa yetkazib beruvchilar bilan bog'liq potensial ta'sirlarni) qamrab oladi.

4 ATROF-MUHIT VA XAVFSIZLIK SIYOSATI

Loyiha doirasida loyihaga xos bo'lgan ekologik va ijtimoiy masalalar/talablarga rioya qilish va boshqaruv bo'yicha siyosat, majburiyatlar va tegishli maqsadlarni belgilaydigan aniq bayon HEULar ishlab chiqilishi kerak bo'ladi.

4.1 Ekologiya va xavfsizlik bo'yicha buyurtmachi kompaniya siyosati

Loyiha ishlab chiquvchisi o'zining barcha aktivlari bo'yicha siyosatni izchil ishlab chiqishni ta'minlash uchun loyiha kompaniyalari uchun atrof-muhit va xavfsizlik siyosati tuzilmasi shabloniga ega. U korporativ darajadagi umumiy siyosatlarga muvofiq ishlab chiqilgan, shu bilan birga huquqiy talablar va kreditorlar talablariga rioya etilishini ta'minlaydi.

Loyiha kompaniyasining ekologiya va xavfsizlik sohasidagi siyosati quyidagi majburiyatlarni o'z ichiga olgan ushbu namuna asosida ishlab chiqiladi:

- Ekologiya va xavfsizlik sohasidagi tegishli huquqiy, shartnomaviy, moliyaviy talablar va majburiyatlarga rioya qilish. Jumladan, amaldagi xalqaro shartnomalar va protokollar, milliy qonunchilik, ruxsat berish shartlari va kreditorlarimiz talablari.
- Ilg'or xalqaro amaliyot va XMK samaradorligi standartlariga (kamida), shuningdek, kreditorlarning AMIBT ga nisbatan qo'llaniladigan boshqa talablariga javob beradigan xavflarni baholashga asoslangan ekologik va ijtimoiy boshqaruv tizimini (AMIBT) joriy etish.
- Tabiiy resurslarni boshqarish va iste'mol qilishni kamaytirish bo'yicha chora-tadbirlarni amalga oshirish, shuningdek, ifloslanishning oldini olish bo'yicha aniq chora-tadbirlarni amalga oshirish, baholash bo'yicha tegishli hujjatlar, ruxsatnomalar va kreditorlarning shartlari.
- Xodimlar va manfaatdor tomonlar bilan atrof-muhit va ijtimoiy masalalar bo'yicha hamkorlik qilish hamda loyiha xodimlari va uchinchi tomon manfaatdor tomonlari uchun shikoyatlarni ko'rib chiqishning ishonchli mexanizmini joriy etish.
- Inson huquqlari to'g'risidagi xalqaro billga va inson huquqlari bo'yicha boshqa har qanday xalqaro hujjatlarga, masalan, ayollar va bolalar huquqlariga taalluqli hujjatlarga muvofiq inson huquqlarini qo'llab-quvvatlash, hurmat qilish, himoya qilish va amalga oshirish.
- Xodimlarni teng imkoniyatlar va kamsitmaslik asosida yollash, bunda XMTning Xodimlarni boshqarish bo'yicha XMK IS2da ko'rsatilgan konvensiyalariga rioya qilish.
- Xodimlar o'z faoliyati va vazifalariga mos keladigan ekologik va ijtimoiy masalalar bo'yicha ma'lumot olishlari, o'qitilishlari va ekologik va ijtimoiy yetakchilik bo'yicha ko'rsatmalar olishlarini ta'minlash.
- GZJZ/JEZ/JS har qanday shaklda qabul qilinmaydi va qabul qilinmaydi.

- GZJZ/JEZ/JS holatlarini aniqlash, tekshirish va bartaraf etish tartibini o'rnatish, shu bilan birga bunday holatlar haqida xabar berishni rag'batlantirish, jalb qilingan shaxslarni qo'llab-quvvatlash va ularning qadr-qimmati, hurmati va maxfiylikni ta'minlash.
- Asosiy ta'minot zanjirlari va xizmat ko'rsatuvchi provayderlarning ekologik va ijtimoiy samaradorligini rag'batlantirish va ta'minlash uchun ko'rsatkichlarni belgilash.
- Ekologik va ijtimoiy boshqaruv va natijadorlik masalalari bo'yicha monitoring, audit va hisobot uchun tizimli qayta aloqa tizimlarini joriy etish.
- Har yili ushbu ekologik va ijtimoiy siyosat bayonotini qayta ko'rib chiqish hamda AMIBT doirasida doimiy takomillashtirishni ta'minlash uchun samaradorlik va boshqaruv maqsadlarini belgilash.

Siyosat loyiha kompaniyasining yuqori rahbariyati tomonidan imzolanadi, obyektga osib qo'yiladi va rioya qilish uchun loyiha pudratchilariga yuboriladi.

4.2 Shartnoma tomonlari: Ekologiya va xavfsizlik siyosati

Bosh pudratchi va FTXK, shuningdek, loyiha kompaniyasining umumiy ekologiya va xavfsizlik siyosatiga mos keladigan ekologiya va xavfsizlik siyosatini ishlab chiqishi mumkin.

Agar loyiha bo'yicha shartnoma tuzgan tomonlar tomonidan ekologiya va xavfsizlik siyosati ishlab chiqilmagan bo'lsa, qurilish va foydalanish bosqichlarida tegishli ekologik va ijtimoiy jihatlarni boshqarish tizimlari (shartnoma tuzgan tomonlar tomonidan ishlab chiqilgan) loyiha kompaniyasining ekologiya va xavfsizlik bo'yicha umumiy siyosatiga asoslanadi.

5 YURIDIK VA ME'YORIY MAJBURIYATLARNI BELGILASH

5.1 Huquqiy talablarni belgilash

AMIBTni ishlab chiqish jarayonida qo'llaniladigan ekologik va ijtimoiy huquqiy talablarni aniqlash va hujjatlashtirish zarur, jumladan:

- Milliy qonunchilik va me'yoriy hujjatlar;
- O'zbekiston tomonidan imzolangan va/yoki ratifikatsiya qilingan amaldagi xalqaro shartnomalar va konvensiyalar;
- Kreditor tomonidan tasdiqlangan AMTB bo'yicha hujjatlar to'plami, shu jumladan Atrof-muhitni muhofaza qilish va ijtimoiy soha bo'yicha harakatlar rejasi

5.2 AMTB talablarini aniqlash

AMTB II-jildida loyihaga va/yoki uchastkaga xos bo'lgan ta'sirlarni yumshatish, boshqarish va monitoring qilish bo'yicha chora-tadbirlar belgilangan bo'lib, ular loyihani qurish, ishga tushirish va foydalanishning tegishli bosqichlariga kiritilishi kerak.

AMTB tartibga soluvchi organ va loyiha kreditorlari tomonidan tasdiqlangandan so'ng, ko'rsatilgan chora-tadbirlar ruxsatnoma olish uchun shartlar bo'ladi.

5.3 Vakolatli organlar tomonidan talablarni belgilash

EAMMIOV tomonidan loyihaning AMTB bo'yicha berilgan "xulosalar" (yoki boshqa majburiy talablar) qurilish, foydalanishga topshirish va ekspluatatsiya qilish bilan bog'liq barcha belgilangan shartlarni tegishli tarzda boshqarishni ta'minlash maqsadida qayta ko'rib chiqilishi lozim. EAMMIOV tomonidan belgilangan xulosalarga rioya qilmaslik qonunchilik va ruxsat beruvchi hujjatlar talablarining buzilishiga olib kelishi mumkin. Xulosalar AMIBT doirasida saqlanishi kerak.

5.4 Loyiha kreditorlari tomonidan talablarni belgilash

AMTBga javoban OTB Harakatlar rejasini ishlab chiqadi, unda AMTBga mutanosib yoki uni to'ldiruvchi loyihaga qo'yiladigan ekologik va ijtimoiy talablar belgilanadi. Bu Ekologik va ijtimoiy harakatlar rejasi (AMIHR) bo'lib, Ekvatorial tamoyillar bo'yicha harakatlar rejasi (ETHR) Ekvatorial tamoyillarni imzolagan moliya institutlari tomonidan chiqariladi. Harakatlar rejasi talablari loyihani amalga oshirish uchun kreditning sharti bo'ladi.

AMIBTni ishlab chiqish jarayonida talablarga rioya etilishini boshqarish uchun barcha tegishli shartlar kiritilishini ta'minlash uchun OTBning AMIHR loyihasini (va ETMning ETHR) qayta ko'rib chiqish zarur. Ta'kidlanishicha, kreditorlar talablarining bajarilmasligi moliyaviy mablag'larning to'lanishiga va boshqa omillarga ta'sir qilishi mumkin.

6 XAVFLAR, OQIBATLAR VA IMKONIYATLARNI ANIQLASH

Loyihaning ekologik va ijtimoiy xavflarni boshqarish tizimini ishlab chiqishning asosiy bosqichlaridan biri loyihaning ushbu bosqichida amalga oshiriladigan tegishli chora-tadbirlar natijasida yuzaga kelishi mumkin bo'lgan atrof-muhit yoki ijtimoiy sohaga potentsial ta'sir bilan bog'liq bo'lgan loyihaning o'ziga xos jihatlari/xavflari reestrini tuzish bo'ladi.

Ekologik va ijtimoiy javobgarlik jihatlari va ular bilan bog'liq xatarlar aniqlangandan va hujjatlashtirilgandan so'ng (ya'ni, qurilish yoki operatsion faoliyat usullari to'g'risidagi talab qilinadigan arizalarga muvofiq), taxmin qilinayotgan jiddiylik darajasi, ehtimolligi va har qanday qonuniy talablar yoki kreditorlarning talablariga mutanosib bo'lgan tegishli nazorat choralari ishlab chiqish zarur. Xavf va ta'sirlarni aniqlash asosan AMTBda ko'rsatilgan bandlarga mos kelishi kutilmoqda, ammo aniq/o'zgartirilgan ish usullari bilan bog'liq qo'shimcha bandlarni o'z ichiga olishi mumkin.

Aspektlar/xavflar va ular bilan bog'liq ekologik va ijtimoiy ta'sirlarni aniqlashda quyidagi omillar hisobga olinadi:

- Loyiha faoliyati bilan bog'liq xatarlar, ta'sirlar va imkoniyatlar;
- O'zgarishlar, shu jumladan rejalashtirilgan yoki yangi ishlanmalar va/yoki yangi/o'zgartirilgan faoliyat turlari;
- Anomal sharoitlar va oqilona bashorat qilinadigan favqulodda vaziyatlar;
- Loyihani amalga oshirish muddatlari va mavsumiylik bilan bog'liq ehtimoliy oqibatlar;
- Manfaatdor tomonlarni idrok etish;
- Me'yoriy talablarga rioya qilish bo'yicha majburiyatlar;
- Ta'minot zanjiriga xos bo'lgan xatarlar, joydagi xatarlarga qo'shimcha ravishda; va
- Loyihaning mehnat muhofazasi va xavfsizlik texnikasini boshqarish tizimi bilan bog'liqligi.

Aspektlar/xavflar va ta'sirlarni aniqlash hujjatlashtirilishi, tegishli taklif etilayotgan nazorat choralari bilan bog'liq bo'lishi va loyiha yoki ekologik va ijtimoiy vaziyatlar o'zgarishiga qarab yangilanishi kerak.

7 EKOLOGIK VA IJTIMOY MASALALARNI BOSHQARISH BO‘YICHA REJALAR VA TARTIB- QOIDALAR

Loyihaning ekologik va ijtimoiy jihatlari va ular bilan bog‘liq xavf-xatarlar aniqlangandan va hujjatlashtirilgandan so‘ng, taxmin qilinayotgan jiddiylik darajasi, ehtimolligi va har qanday qonunchilik talablari yoki kreditorlarning talablariga mutanosib bo‘lgan tegishli nazorat choralari ishlab chiqiladi. Xavf-xatar va ta’sirlarni aniqlash asosan AMTB/AMITBda ko‘rsatilgan bandlarga mos kelishi kutilmoqda, ammo pudratchining loyihalash, xarid qilish va qurilish (MXQ) / foydalanish va texnik xizmat ko‘rsatish (FTXK) kompaniyasining aniq ish usullariga qarab farq qilishi mumkin.

7.1 Ekologik va ijtimoiy jihatlarni boshqarish rejaları (AMIBR-Q va AMIBR-I)

Ekologik va ijtimoiy jihatlarni boshqarishning asosiy rejaları mos ravishda qurilish va foydalanishga tegishli bo‘lgan AMIBR-Q va AMIBR-I bo‘ladi.

AMIBR-Q va AMIBR-I alohida hujjat bo‘lib, unda ekologik va ijtimoiy xavflar, ta’sirlar, imkoniyatlar va me’yoriy talablarga rioya qilish qanday boshqarilishi va nazorat qilinishi batafsil bayon etiladi. Bu Bosh pudratchi va FTXK tomonidan tayyorlangan yuqori darajadagi boshqaruv rejasi hujjati bo‘lishi kerak.

Quyida AMIBR-Q/AMIBR-I ning odatiy tarkibi keltirilgan. Quyida keltirilgan format majburiy emas, ammo tegishli AMIBR-Q/AMIBR-I hajmi va tuzilishi quyida keltirilgan formatga mos kelishi kerak.

- KIRISH
 - Ekologik ruxsatnoma tarixi
 - AMIBR-Q/AMIBR-I maqsadlari
 - AMIBR-Q/AMIBR-Ining qo‘llanilish sohasi
 - Cheklovlar
 - AMIBR-Q/AMIBR tuzilmasi
- LOYIHA TAVSIFI
 - Loyihaning asoslanishi va tarixi
 - Loyiha joylashuvi
 - Yerdan foydalanish va potensial sezgir retseptorlar
 - Yerga egalik huquqi
 - Yerdan foydalanish

- Sezuvchi retseptorlar
- Loyiha tarkibiy qismlari sharhi
- Yondosh obyektlar sharhi
- Qurilish/foydalanish ishlari va ishchi kuchiga bo'lgan ehtiyojlar sharhi
- Qurilish/foydalanish obyektlari sharhi
- Loyiha jadvali (AMIBR-Q uchun)
- Loyiha (AMIBR-Q uchun)
 - Normativ-huquqiy baza va normativ talablarga rioya qilish bo'yicha majburiyatlar sharhi
 - Mintaqaviy va xalqaro shartnomalar va konvensiyalar (qabul qiluvchi mamlakat qo'shilgan)
 - Federal qonunchilik
 - Kreditorlar talablari
 - Ekologik standartlar
 - EKOLOGIK VA IJTIMOY BOSHQARUV A.
 - Atrof-muhit va ijtimoiy boshqaruv tizimining qisqacha mazmuni (AMIBT)
 - Ekologiya va xavfsizlik siyosatiga havola
 - MXQ/FTXKning atrof-muhit va xavfsizlikka oid amaldagi korporativ siyosatlari
 - Loyihaning ekologiya va xavfsizlik bo'yicha kompaniya siyosati darajasi
 - Boshqa yordamchi/qo'shimcha rejalar va protseduralar haqida bayonnoma
 - Tashkiliy tuzilma
 - Qabul qiluvchi mamlakatning tartibga soluvchi organi
 - Kreditorlar
 - Loyiha tashkiloti
 - Bosh pudratchisi/ekspluatatsiya va texnik xizmat ko'rsatish kompaniyasi
 - Subpudratchilar
 - SXAM sohasidagi rollar va majburiyatlar
 - Ekologik xabardorlik va ta'lim
 - Ekologik va ijtimoiy masalalar bo'yicha boshlang'ich kurs
 - Texnika xavfsizligi va mehnat muhofazasi bo'yicha yo'riqnomalar Ekologik va ijtimoiy masalalar bo'yicha seminarlar
 - AMIBR-Q/AMIBR-I ta'limi
 - Vakolat va yozuv talablari
 - Ichki va tashqi kommunikatsiya
 - Ichki kommunikatsiya
 - Tashqi kommunikatsiya
 - Tartibga solish organi bilan aloqa
 - Inspeksiyalar va auditlar
 - Kunlik va haftalik tekshiruvlar
 - Ichki Audit
 - Yillik Ichki Audit
 - Tashqi Audit

- Nomuvofiqlik, tuzatishlar va tuzatuvchi harakatlar
 - Nomuvofiqlik, tekshiruv va choralar
 - Voqeani aniqlash, hisobot berish, tergov va javob
 - Tuzatishlar va tuzatish harakatlari
- Yozuvlarni boshqarish
- YUMSHATISH, BOSHQARISH VA MONITORING
 - Yer Ekologiyasi
 - Havo sifati
 - Shovqin va Tebranish
 - Tuproq, Geologiya, er osti suvlari va er usti suvlari
 - Trafik va Transport
 - Infratuzilma va Kommunal Xizmatlar
 - Arxeologik va madaniy meros
 - Landshaft va vizual takomillashtirish
 - Ijtimoiy-iqtisodiyot va tirikchilik
 - Qattiq chiqindilar va oqova suvlarni boshqarish
 - Jamiyat salomatligi, xavfsizligi va jamiyatni himoya qilish
 - Mehnat va ish sharoitlari
 - Iqlim o'zgarishi bo'yicha umumiy qoidalar.
- MONITORING XULOSASI
- FAVQULODDA VAZIYATLARGA TAYYORGARLIK KO'RISH VA MUNOSABAT BILDIRISH CHORA-TADBIRLARI SHARHI
- Ilovalar.

7.2 Xulosa ESMP talablari

Quyidagi yig'ma jadvalda ta'siri boshqarish chora-tadbirlari/kafolat choralari, amalga oshirish muddatlari, mas'ul shaxslar va loyihaning qurilish va foydalanish hamda texnik xizmat ko'rsatish bosqichlarida ekologik va ijtimoiy samaradorlik monitoringiga qo'yiladigan talablar sharhi keltirilgan.

7-1 Loyiha esmp jadval asosiy reja

T/R	AMIM JIHATLARI VA TA'SIRI	YUMSHATISH CHORALARI	MONITORING TALABLARI
1	Geologiya va gidrologiya <ul style="list-style-type: none"> Tuproq eroziyasi va u bilan bog'liq cho'kindi Plyuvial suv toshqini Atrofdagi tuproq, yer osti va yer usti suvlarining ifloslanishi 	Esia hisobotining 6.5 qismida taqdim etilgan.	Esia hisobotining 6.6 qismida taqdim etilgan.
2	Chiqindilar va oqava suvlar <ul style="list-style-type: none"> Qattiq va suyuq chiqindilarni hosil qilish 	Esia hisobotining 7.5 qismida taqdim etilgan.	Esia hisobotining 7.8 qismida taqdim etilgan.
3	Shovqin va tebranish <ul style="list-style-type: none"> Atrofdagi shovqinning yuqori darajasi Erdan ko'tarilgan tebranish darajasi Shovqin va tebranishning kasbiy ta'siri 	Esia hisobotining 8.4 qismida taqdim etilgan.	Esia hisobotining 8.5 qismida taqdim etilgan.
4	Havo sifati <ul style="list-style-type: none"> Atrofdagi shovqinning yuqori darajasi Atrof-muhit chiqarish ifloslantiruvchi yuqori darajalari Havoni ifloslantiruvchi moddalarga kasbiy ta'sir qilish 	Esia hisobotining 9.4 qismida taqdim etilgan.	Esia hisobotining 9.5 qismida taqdim etilgan.
5	Biologik xilma-xillik <ul style="list-style-type: none"> Habitat yo'qotish Habitatning parchalanishi Habitat degradatsiyasi Invaziv va begona turlarni kiritish Induktsiya / tarqalish va pasaytirilgan omon qolish HEUL to'qnashuvlaridan o'lim Elektr toki urishidan o'lim Ko'l effektidan o'lim 	Esia hisobotining 10.14 bo'limida taqdim etilgan.	Birlashtirilgan BXXBR va BXXMBDda DIBTX va qurilish uchun Samarqand I va Samarqand II uchun ko'zda tutilgan. (v 1.1-8 yanvar 2025).

T/R	AMIM JIHATLARI VA TA'SIRI	YUMSHATISH CHORALARI	MONITORING TALABLARI
	<ul style="list-style-type: none"> Roadkill va noqonuniy ov Axlat 		
6	Landshaft va vizual takomillashtirish <ul style="list-style-type: none"> Landshaft xususiyatlarining o'zgarishi tufayli vizual joziba yo'qolishi Yengil to'kilmasin tufayli vizual noqulaylik Fotovoltaik panellarning chaqnash va porlashi tufayli sog'liq va xavfsizlik uchun xavflar 	AMITB hisobotining 11.4 qismida taqdim etilgan.	AMITB hisobotining 11.5 qismida taqdim etilgan.
7	Madaniy meros <ul style="list-style-type: none"> O'rganilmagan moddiy madaniy meros resurslarining tanazzulga uchrashi va/yoki yo'qolishi Mahalliy urf-odatlar va nomoddiy madaniy merosning buzilishi 	AMITB hisobotining 12.4 qismida taqdim etilgan.	AMITB hisobotining 12.5 qismida taqdim etilgan.
8	Yo'l harakati va transport <ul style="list-style-type: none"> Umumiy foydalanishdagi yo'llar bo'ylab tirbandlikning kuchayishi 	AMITB hisobotining 13.4 qismida taqdim etilgan.	AMITB hisobotining 13.5 qismida taqdim etilgan.
9	Tirikchilik va ijtimoiy xizmatlar <ul style="list-style-type: none"> Jismoniy ko'chirish Iqtisodiy ko'chirish Jamoat mulkiga tasodifiy zarar etkazish va kommunal xizmatlarning uzilishi Davlat infratuzilmasi va resurslariga bosimning oshishi Mezbon jamoalar ichidagi vaqtinchalik inflyatsiya Bandlikni yaratish va imkoniyatlarni uzatish 	AMITB hisobotining 14.4 qismida taqdim etilgan.	AMITB hisobotining 14.5 qismida taqdim etilgan.
10	Jamiyat salomatligi, xavfsizligi va jamiyatni himoya qilish <ul style="list-style-type: none"> Yuqumli kasalliklarning tarqalishi va mahalliy kasallanishning o'sishi Jamiyat salomatligi va xavfsizligi hodisalari Mahalliy hamjamiyat a'zolariga nisbatan jinoiy va haqoratli jinoyatlar 	AMITB hisobotining 15.4 qismida taqdim etilgan.	AMITB hisobotining 15.5 qismida taqdim etilgan.

T/R	AMIM JIHALARI VA TA'SIRI	YUMSHATISH CHORALARI	MONITORING TALABLARI
11	Mehnat va ish sharoitlari <ul style="list-style-type: none"> Kamsituvchi va/yoki ekspluatatsiya qiluvchi yollash amaliyoti tufayli ishga joylashish imkoniyatlari va imtiyozlardan foydalanishdagi tengsizlik Yomon ish va hayot sharoitlari Mehnatni muhofaza qilish va xavfsizlik bilan bog'liq hodisalar Majburiy mehnat Bolalar mehnati 	AMITB hisobotining 16.4 qismida taqdim etilgan.	AMITB hisobotining 16.5 qismida taqdim etilgan.
12	Iqlim o'zgarishi <ul style="list-style-type: none"> Iqlim o'zgarishi zaifliklari Ig chiqindilari (1 va 2-qamrov) Energiyani tejash choralari (xaridlar) 	AMITB hisobotining 17.8 qismida taqdim etilgan.	AMITB hisobotining 17.8 qismida taqdim etilgan.

7.3 Yordamchi/qo'shimcha rejalar va protseduralar

Loyihaning kutilayotgan ta'sirlariga muvofiq (AMITB II jildiga asoslangan) quyidagi jadvalda eng kamida AMIBR-Q va/yoki AMIBR-I bilan bog'lanishi kutilayotgan rejalar va tartib-qoidalar ro'yxati keltirilgan. Bunga har bir rejaga kiritish uchun ba'zi asosiy talablar kiradi.

7-2-jadval AMITB kerakli rejalar va protseduralar

REJA / PROTSEDURA	LOYIHA BOSQICHI	MAS'ULIYAT	MAQSAD VA ASOSIY TALABLAR
Bioxilma-xillikni boshqarish rejasi (BXXBR), shu jumladan bioxilma-xillikni monitoring qilish va baholash rejasi (BXXMBD)	Dastlabki ishlar (DIBTX) va qurilish Operatsion BXXBR/BXXMBD FTXK tomonidan tayyorlanadi	MXQ	MXQni amalga oshirish uchun BXXBR/BXXMBD 5 Capitals tomonidan tayyorlangan. U MXQ uchun amaliy tavsiyalarni o'z ichiga oladi va biologik xilma-xillikka ta'sirning oldini olish, yumshatish va kompensatsiya qilish bo'yicha chora-tadbirlarni amalga oshirish muddatlari, maqsadlari, rollari va majburiyatlarini belgilaydi. (U bioxilma-xillik bo'yicha MXQ rejasini almashtirdi).
Biologik Xilma-Xillik Imkoniyatini Topish Tartibi	Dastlabki ishlar (DIBTX) va qurilish	MXQ	Biologik xilma-xillikni saqlash imkoniyatlarini aniqlash jarayoni MXQni amalga oshirish uchun 5 Capitals tomonidan tayyorlangan. Bu tasodifiy topilmalar bilan ishlash tartibi, jumladan, bufer masofalari va ishlarni to'xtatish protokoli bo'yicha aniq ko'rsatmalar beradi.
Yerga Kirish Tartibi	Dastlabki ishlar (DIBTX)	MXQ	MXQni amalga oshirish uchun 5 Capitals tomonidan harakatlar rejasi tayyorlandi. Bu geotexnik qidiruvlar davomida aniqlangan har qanday prognoz qilingan oqibatlar aniqlanishi va ishlar boshlanishidan oldin LTKSh kompensatsiya olishi uchun zarurdir.
Madaniy Merosni Boshqarish Rejasi	Dastlabki ishlar (DIBTX) va qurilish	MXQ	Loyiha maydonchalari va tranzit yo'laklari yaqinidagi mashhur arxeologik obyektlarning joylashuvi, ularning himoyasini ta'minlash tartibi, zarur bufer zonalar, ushbu obyektlarga yetkazilgan har qanday zarar to'g'risidagi hisobot bayonnomalari va boshqalar ko'rsatilgan holda reja tuziladi.
Arxeologik Imkoniyatlarni Topish Tartibi	Dastlabki ishlar (DIBTX) va qurilish	MXQ	Qurilish ishlari olib borilayotgan hududda tasodifiy arxeologik topilmalarni aniqlash va ularga javob berish jarayonini aniqlash. U tegishli Tasodifiy topilma tartibida ko'rsatilganidek, ushbu hududda ishlarni to'xtatish jarayonini, potentsial artefaktlar/inshootlarni to'sib qo'yishni va tegishli mintaqaviy hokimiyat organlari bilan tashqi aloqani o'z ichiga oladi.
Habitatni Tiklash Rejasi	Qurilish ishlari	MXQ (loyiha kompaniyasini)	DIBTX va qurilish davrida MXQ bioxilma-xilligini boshqarish va monitoring qilish BXXBR/BXXMBDga muvofiq amalga oshiriladi. Ishlar tugagandan so'ng, ular barcha

REJA / PROTSEDURA	LOYIHA BOSQICHI	MAS'ULIYAT	MAQSAD VA ASOSIY TALABLAR
		ng roziligi va nazorati bilan)	vaqtinchalik ta'sir zonalarida, shu jumladan materiallarni saqlash joylarida, qurilish maydonchasidagi ofislarda va bufer zonalarida yashash muhitini tiklashlari kerak bo'ladi. Bu ITBR talablariga javob beradi va BXSBR bilan muvofiqlashtiriladi.
Invaziv turlarni boshqarish rejasi (ITBR)	Qurilish, Ishga Tushirish Va Ishlatish	MXQ va FTXK (loyiha kompaniyasi tomonidan nazorat qilinadi)	Invaziv turlarni boshqarish va nazorat qilish asosan yangi buzilgan tuproqqa begona o'tlarning tarqalishini nazorat qilish uchun maydonni tozalashdan oldin, tozalash paytida va tozalashdan keyin MXQ talab qilinadi. Bu habitat tiklash rejasi hisobini o'tadi. Invaziv turlarning tezkor monitoringi olib boriladi.
Biologik xilma-xillikni saqlash bo'yicha harakatlar rejasi	Ishga Tushirish Va Operatsiyalar	ACWA Power Kompaniyasi	Bioxilma-xillikni saqlash bo'yicha harakatlar rejasi 5Capitals tomonidan mahalliy va xalqaro ekspertlar ko'magida tuvaloqlarning tabiiy yashash muhitini yo'qotmaslik va populyatsiyasining sof o'sishiga erishish uchun zarur bo'lgan chora-tadbirlarni belgilash maqsadida tayyorlanadi.
Ta'minot zanjirini boshqarish rejasi	Qurilish boshlanishidan oldin	Loyiha tashkiloti	Loyiha kompaniyasi ta'minot zanjirini boshqarish rejasini ishlab chiqadi: <ul style="list-style-type: none"> Loyiha kompaniyasining kadrlar siyosati va tartib-qoidalariga, shuningdek, xodimlarning xulq-atvor kodeksiga qo'yiladigan talablar barcha yetkazib beruvchilarga nisbatan tatbiq etiladi. Asosiy etkazib beruvchilarni jalb qilishdan oldin amalga oshiriladigan malakadan oldingi baholash va jarayon; Yetkazib beruvchilarning amalga oshirilgan chora-tadbirlarning muvofiqligi va etarililigini baholash uchun o'tkaziladigan monitoring/audit.
AMIM yetkazib beruvchi va sotuvchini boshqarish rejasi	Qurilish boshlanishidan oldin	ACVA Power va loyiha kompaniyasi	ACWA Power/Project Company yetkazib beruvchilar uchun atrof-muhit va xavfsizlik bo'yicha yetkazib beruvchilar va sotuvchilarni boshqarish rejasini ishlab chiqadi va shartnoma bo'yicha Bosh pudratchilarini o'z yetkazib beruvchilari va sotuvchilari uchun atrof-muhit va xavfsizlik bo'yicha xavflarni baholash, shuningdek, yetkazib beruvchilar va sotuvchilarning mehnat resurslari bilan bog'liq potentsial muammolar va xavflarni tahlil qilish majburiyatini oladi.
Ishchilarni Joylashtirish Rejasi	Qurilish ishlari	MXQ	Ushbu reja loyiha ishchi kuchini joylashtirish jarayoni va standartlarini belgilaydi. U bevosita loyiha tomonidan boshqariladigan yoki loyihaning bevosita xodimlarini va/yoki vaqtinchalik yoki boshqa shartnomaviy xodimlarni (loyihada ishtirok etadigan) joylashtirish uchun birgalikda ijaraga beriladigan/foydalaniladigan turar joylarni o'z ichiga oladi. Subpudratchi kompaniyalar/xodimlar foydalanadigan turar joylar (bu erda xodimlar loyihaga bag'ishlangan) ham kiritiladi.

REJA / PROSEDURA	LOYIHA BOSQICI	MAS'ULIYAT	MAQSAD VA ASOSIY TALABLAR
Oqimlarni Boshqarish Rejasi	Qurilish ishlari	MXQ	Pudratchi EPC Loyiha amalga oshiriladigan hududga ishchi kuchi oqimi bilan bog'liq ta'sirni boshqarish va yumshatish, monitoring qilish va baholash uchun qabul qilinadigan aniq chora-tadbirlar to'plamini ta'minlash maqsadida Aholi oqimini boshqarish rejasini ishlab chiqadi.
Mahalliy Kontent Rejasi	Qurilish ishlari	Loyiha kompaniyasi va EPC	Ushbu rejada Loyihaning tovarlar va xizmatlarni xarid qilish bo'yicha majburiyati aniq ko'rsatiladi (bu Loyihaning sifati va standart talablariga zarar yetkazmagan holda amalga oshirilishi mumkin bo'lgan hollarda). Shuningdek, u mahalliy iste'molchilar uchun narxlarning oshishiga olib kelmasdan, mahalliy korxonalarga foyda keltirish uchun mahalliy bozorda sotib olinishi mumkin bo'lgan tovarlar va xizmatlar hajmi bo'yicha kutilmalarni belgilaydi. Ushbu reja loyiha uchun tovarlar va xizmatlarni taqdim etishdan manfaatdor bo'lgan mahalliy korxonalarga yetkaziladi.
Chiqindilarni boshqarish rejasi	Qurilish, Ishga Tushirish Va Ishlatish	MXQ va FTXK (loyiha kompaniyasi tomonidan nazorat qilinadi)	Obyektning chiqindilar va oqova suvlarni qayta ishlash, chiqindilarni saqlash (saqlash joylarining bo'linishi, xususiyatlari va joylashuvi), yig'ish va tashish usullari (litsenziyalangan pudratchilarni aniqlash va jalb qilish jarayoni), qayta ishlash/utilizatsiya qilish (qayta ishlash va utilizatsiya qilishning litsenziyalangan joylarini aniqlash), chiqindilar va oqova suvlar bilan bog'liq hisob va hisob HEULarni yuritish bo'yicha o'ziga xos talablarini aniqlash. Tuproq va yer osti suvlarining ifloslanish holatlarini cheklash bo'yicha chora-tadbirlarni o'z ichiga oladi.
Kasbiy Salomatlik Va Xavfsizlik Rejasi	Qurilish, Ishga Tushirish Va Ishlatish	MXQ va FTXK (loyiha kompaniyasi tomonidan nazorat qilinadi)	Qurilish, ishga tushirish va foydalanish bosqichlarida xodimlarning sog'lig'i va xavfsizligini nazorat qilish bo'yicha zarur chora-tadbirlarni belgilash. Kamida bu tarifga quyidagilar kiradi: <ul style="list-style-type: none"> • Xodimlar uchun potensial xavf sabablarini aniqlash va imkon qadar minimallashtirish vositalari. • Profilaktika va himoya choralarini ta'minlash, shu jumladan xavfli sharoitlar yoki moddalarni o'zgartirish, almashtirish yoki yo'q qilish. • Xatarlarni minimallashtirish uchun tegishli uskunalarni taqdim etish, shuningdek, ulardan foydalanishni talab qilish va ta'minlash. • Xodimlarni mehnatni muhofaza qilish va xavfsizlik texnikasi, shuningdek himoya vositalaridan foydalanish va ularga rioya qilish uchun o'qitish va ularga tegishli rag'batlantirishlar berish.

REJA / PROSEDURA	LOYIHA BOSQICHI	MAS'ULIYAT	MAQSAD VA ASOSIY TALABLAR
			<ul style="list-style-type: none"> Ishlab chiqarishdagi baxtsiz hodisalar, kasalliklar va baxtsiz hodisalarni hujjatlashtirish va hisobot berish. Favqulodda vaziyatlarning oldini olish, tayyorgarlik va javob choralari.
Favqulodda vaziyatlarga tayyorgarlik va javob rejasi	Qurilish, Ishga Tushirish Va Ishlatish	MXQ va FTXK (loyiha kompaniyasi tomonidan nazorat qilinadi)	<p>Qurilish, foydalanishga topshirish va ekspluatatsiya qilish bilan bog'liq bo'lishi mumkin bo'lgan turli favqulodda vaziyatlar bo'yicha ko'rilgan chora-tadbirlarni belgilash. Rejalarda javob berish mexanizmlari, rollar va majburiyatlar, o'qitishga qo'yiladigan talablar, ichki aloqalar, jihozlar va tashqi manfaatdor tomonlar bilan tegishli o'zaro aloqalar ko'rsatiladi.</p> <p>Obyektdagi asbob-uskunalar qo'yiladigan talablar favqulodda vaziyatlar yuzaga kelishi mumkin bo'lgan xavflarni, shu jumladan obyekt xodimlarini bunday asbob-uskunalaridan foydalanish bo'yicha o'qitish to'g'risidagi nizomlarni hisobga olgan holda belgilanadi. Ushbu reja tasodifiy oqish va to'kilmaslik holatlarida to'kilishga javob berish va favqulodda vaziyatlarni o'z ichiga oladi.</p>
Xavfli Materiallarni Saqlash Rejasi	Qurilish, Ishga Tushirish Va Ishlatish	MXQ va FTXK (loyiha kompaniyasi tomonidan nazorat qilinadi)	<p>Rejada xavfli materiallarni saqlash joylari, saqlash talablari (atrof-muhitni muhofaza qilish va mehnatni muhofaza qilishni ta'minlash uchun himoya to'siqlari va binolar/omborlarning xususiyatlari, ajratish talablari va boshqalar) va atrof-muhit uchun xavfni minimallashtirish uchun materiallar bilan ishlash tartibi ko'rsatiladi. Reja elektron chiqindilarni vaqtincha saqlashni o'z ichiga oladi. Rejada ta'minot zanjiriga muvofiq hujjatlarni yuritish talablari, materiallar xavfsizligi pasportlariga (MSDS) qo'yiladigan talablar hamda rollar va majburiyatlarning taqsimlanishi ko'rsatiladi. Kimyoviy moddalarni boshqarish, xarid qilish yoki obyektga yetkazib berishni nazorat qilish bilan shug'ullanadigan xodimlar rejada ko'rsatilishi va ushbu rejaning qoidalari bo'yicha o'qitilishi kerak (barcha o'qitish o'quv rejasi bilan bog'liq bo'lishi kerak).</p>
Atrof-Muhit Va Ijtimoiy Monitoring Rejasi	Qurilish, Ishga Tushirish Va Ishlatish	Loyiha kompaniyasi va EPC	<p>Monitoring ekologiya va xavfsizlik sohasidagi milliy standartlarga, shuningdek, kreditorlar talablariga muvofiqligini tasdiqlash uchun zarur. Monitoring rejasi AMTBning barcha parametrlari monitoringiga qo'yiladigan talablarni belgilashi kerak (AMTBning II jildida ko'rsatilganidek - kamida). Shunday qilib, reja quyidagilarni o'z ichiga olishi kerak:</p> <ul style="list-style-type: none"> Qaysi parametrlarni va qaysi joylarda nazorat qilish va o'lchash kerak.

REJA / PROSEDURA	LOYIHA BOSQICHI	MAS'ULIYAT	MAQSAD VA ASOSIY TALABLAR
			<ul style="list-style-type: none"> Natijalarning ishonchiligidini ta'minlash uchun o'lchashlar monitoringi, tahlil qilish va baholash usullari. Muvofiqlik va samaradorlikni baholash mezonlari. Qachon va qanday chastotada monitoringni o'tkazish kerak. Monitoring va o'lchov natijalari qanday tahlil qilinishi va baholanishi kerak (mustaqil yoki ichki).
Trafik Va Transportni Boshqarish Rejasi	Qurilish, Ishga Tushirish Va Ishlatish	MXQ va FTXK (loyiha kompaniyasi tomonidan nazorat qilinadi)	<p>Rejada og'ir yoki nostandart yuklarga qo'yiladigan barcha aniq talablar, shu jumladan yetkazib berish muddatlari, aniq yo'nalishlar (uzilishlarni minimallashtirish uchun), tashqi transport organlari bilan o'zaro hamkorlik mexanizmlari (SEPGA muvofiq, masalan, mahalliy hokimiyat organlari) belgilanadi. Aholi va sayt xodimlari uchun tirbandlik, yoqilg'idan foydalanish va xavflarni minimallashtirish choralarini kiritish.</p> <p>Yetkazib berish trafikni boshqarish rejasi bilan boshqariladi.</p>
Mehnat sharoitlari va bandlik tartibi shartlari	Qurilish, Ishga Tushirish Va Ishlatish	MXQ va FTXK (loyiha kompaniyasi tomonidan nazorat qilinadi)	<p>Bosh pudratchi va FTXK mehnat sharoitlari va yollash shartlari mehnat, ijtimoiy ta'minot va mehnatni muhofaza qilish bo'yicha milliy qonunchilikka qanchalik mos kelishini batafsil tavsiflovchi rejani taqdim etadi.</p> <p>Bosh pudratchi va FTXK kompaniyasi xodimlarni ishga qabul qilishdan oldin quyidagi hujjatlarni tayyorlashni ta'minlaydi.</p> <ul style="list-style-type: none"> Mehnat shartnomalari va yollash siyosati; Teng imkoniyatlar va kamsitmaslik siyosati (shu jumladan, onalik va genderga asoslangan zo'ravonlik siyosati); va Bolalar mehnati va majburiy mehnatga oid siyosat/tartiblar (jumladan, komissiya to'lovlari va yollash kelishuvlari, shuningdek, hujjatlarni (masalan, pasportlarni) ushlab turish).
Inson resurslari siyosati (va tegishli protseduralar)	Qurilish, Ishga Tushirish Va Ishlatish	MXQ va FTXK (loyiha kompaniyasi tomonidan nazorat qilinadi)	Inson resurslari sohasidagi siyosat va tartib-qoidalar ekspluatatsiya va texnik xizmat ko'rsatish uchun zarur bo'lgan xodimlar sonini hisobga olgan holda moslashtiriladi. Ularning milliy qonunchilik talablariga va kreditorlar talablariga muvofiqligini ko'rsatish uchun siyosat va protseduralarni ishlab chiqish zarur.
Manfaatdor tomonlarni jalb qilish rejasi (MTJQR)	Qurilish, Ishga Tushirish Va Ishlatish	Loyiha tashkiloti	Loyihaning manfaatdor tomonlarini aniqlash uchun manfaatdor tomonlar bilan o'zaro aloqa qilish uchun aloqa protokollarini aniqlang.

REJA / PROSEDURA	LOYIHA BOSQICI	MAS'ULIYAT	MAQSAD VA ASOSIY TALABLAR
			Manfaatdor tomonlar bilan (ya'ni, favqulodda vaziyatlarda va aniq shikoyatlarda) voqealarga asoslangan aloqa chastotasini aniqlash. Shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmini batafsil tavsiflash yoki tashqi tomonlar uchun alohida shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmiga havola berish.
Shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmi	Qurilish, Ishga Tushirish Va Ishlatish	Loyiha kompaniyasi (MXQ ma'lum HEULari bilan)	SEP tarkibiga kiritilishi yoki unga bog'lanishi. Tashqi tomonlar va obyektning barcha xodimlariga ularning loyiha ustidagi ishlarining har qanday jihati, shu jumladan JGAZ va jinsiy ekspluatatsiya bilan bog'liq masalalar bo'yicha savollar, muammolar va takomillashtirish imkoniyatlarini ko'tarish imkonini beruvchi tartibni belgilash. Mexanizmdan foydalanish oson bo'lishi (shu jumladan, har qanday zaif guruhlar uchun), kamsitilmasligi va anonim tarzda berilishi mumkin bo'lgan shikoyat yoki murojaatlarning shaffof jarayonini ta'minlashi kerak. Mexanizm shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmi va kelib tushgan shikoyatlarga javob berish tartib-qoidalari, shu jumladan javob berish muddatlari, o'zaro hamkorlik mexanizmlari va hujjatlarni yuritish bo'yicha ichki xodimlarning rollari va majburiyatlarini belgilashi kerak.
Inson Huquqlari Siyosati	Qurilish, Ishga Tushirish Va Ishlatish	MXQ va FTXK (loyiha kompaniyasi tomonidan nazorat qilinadi)	Bayonot siyosati: <ul style="list-style-type: none"> Kompaniyaning eng yuqori darajasida tasdiqlanishi kerak; Tegishli ichki va tashqi ekspertizadan xabardor; Loyihaning qurilish va ekspluatatsiya bosqichi bilan bevosita bog'liq bo'lgan xodimlar, mahalliy jamoalar, subpudratchilar va boshqa yetkazib beruvchilarning inson huquqlari bo'yicha MXQ va FTXK kutilmalarini aniqlash; Ommaga ochiq bo'ling va ichki va tegishli manfaatdor tomonlarga xabar bering; Qurilish va operatsion bosqich faoliyati davomida uni joylashtirish uchun boshqa siyosat va protseduralarda aks eting.
Jinsga asoslangan zo'ravonlik va ta'qib (GZJZ) siyosati	Qurilish, Ishga Tushirish Va Ishlatish	MXQ va FTXK (loyiha kompaniyasi tomonidan nazorat qilinadi)	Ushbu siyosatning maqsadi barcha xodimlar uchun xavfsiz, qulay va kamsitilmaydigan ish muhitini yaratish, shuningdek, genderni asoslangan zo'ravonlik va shilqimlik, jinsiy ekspluatatsiya va zo'ravonlik, shuningdek, jinsiy shilqimlik ushbu loyihada o'z o'rniga ega emasligi haqida umumiy tushuncha va xabardorlikni shakllantirishdan iborat. Uning maqsadi aniq hisobot tizimini yaratish, kompaniyalarga javob berish va bunday xatti-

REJA / PROSEDURA	LOYIHA BOSQICHI	MAS'ULIYAT	MAQSAD VA ASOSIY TALABLAR
			harakatlar uchun korporativ/huquqiy sanksiyalarni qo'llashdan iborat bo'ladi.
Xavfsizlik Rejasi	Qurilish Va Foydalanish	MXQ va FTXK (loyiha kompaniyasi tomonidan nazorat qilinadi)	Xavfsizlik rejasi oqilona bashorat qilinadigan xavfsizlik xatarlarini (favqulodda vaziyatlarga tayyorgarlik ko'rish va ularga javob berish rejasida ko'rsatilgan xavfsizlik xatarlari bilan bog'liq) baholashga asoslanadi va ularni boshqarish yoki oldini olish maqsadida xavfni kamaytirish bo'yicha samarali choralarni amalga oshirish uchun zarur boshqaruv qoidalari, kadrlar talablari, jihozlar, o'qitish va muayyan jarayonlarni hisobga olgan holda moslashtiriladi. Xavfsizlikni ta'minlash rejasi huquqni muhofaza qilish organlari uchun Birlashgan Millatlar Tashkiloti tamoyillariga muvofiq talab qilinadigan zarur xulq-atvor me'yorlariga rioya etilishini kafolatlaydi.
Mahalliy Yollash Rejasi	Qurilish va ekspluatatsiya boshlanishidan oldin	MXQ va FTXK (loyiha kompaniyasi tomonidan nazorat qilinadi)	Ushbu reja mahalliy ishchi kuchini jalb qilish bo'yicha harakatlar majmuini ta'minlaydi. Rejada mahalliy xodimlarni samarali ishga qabul qilish tartibi, malakasiz, yarim malakali va malakali mahalliy ishchi kuchi egallashi mumkin bo'lgan lavozimlar, ishga qabul qilish tartib-taomillarini baholashda xotin-qizlarni kamsitmaslik bo'yicha amalga oshiriladigan mexanizmlar, shuningdek, har bir lavozim uchun taqdim etiladigan o'qitish batafsil bayon etiladi.
Komissiyani bekor qilish	Ishga tushirish	Loyiha tashkiloti	Ishdan chiqarish rejasi foydalanishdan chiqarilishdan 12 oy oldin ishlab chiqiladi va materiallarni qayta ishlatish, chiqindilarni qayta ishlatish va utilizatsiya qilishning batafsil usullarini o'z ichiga oladi.

7.3.1 Boshqa tavsiya etilgan rejalar va protseduralar

Yuqorida ko'rsatilgan majburiy AMTB rejalarini va protseduralaridan tashqari, AMTB doirasida quyidagi rejalar va protseduralarni ishlab chiqish va amalga oshirish tavsiya etiladi.

Jadval 7-3Tavsiya etilgan rejalar va protseduralar

REJA / PROSEDURA	LOYIHA BOSQICHI		MAQSAD VA ASOSIY TALABLAR
Ifloslanishning oldini olish va javob berish rejasi	Qurilish, Ishga Tushirish Va Ishlatish	MXQ va FTXK (loyiha kompaniyasi tomonidan nazorat qilinadi)	Ifloslanishning oldini olish va ifloslanish hodisalarini boshqarish bo'yicha saytning o'ziga xos talablarini aniqlang. Rejaga yuqori xavfli hududlarni aniqlashni va to'kilgan to'plamlarning joylashishini (va to'kilgan to'plamlarning tarkibini) kiritish. Hodisa yuz berganda kerakli aloqa ma'lum HEULarini va tozalashga yordam berish uchun

REJA / PROSEDURA	LOYIHA BOSQICHI		MAQSAD VA ASOSIY TALABLAR
			<p>tezkor javob shartnomasida mavjud bo'lgan pudratchilarni aniqlash. Zarur bo'lganda, bu har qanday tashqi aloqa uchun MTJQR bilan bog'lanishi kerak.</p> <p>Reja bo'yicha o'qitishni talab qiladigan xodimlarni aniqlash. Rejada har qanday hodisalarni alohida ro'yxatga olish, tuzatish va profilaktika choralarini yopish va amalga oshirishni ta'minlash qoidolari bo'lishi kerak.</p>
Sayt Inspeksiyasi & Audit Rejasi & Tartibi	Qurilish Va Foydalanish	Loyiha kompaniyasi, MXQ va FTXK	<p>Tekshiruvlar (masalan, kunlik, haftalik tashriflar) va auditlar (shu jumladan, zarur bo'lsa, kreditorlar uchun ichki va tashqi mustaqil auditlar) muddatlari va davriyligini ko'rsatish.</p> <p>O'zbekistonda qo'yiladigan va loyiha kreditorlari tomonidan talab qilinadigan ekologik va ijtimoiy talablarga to'g'ri rioya etilishini ta'minlash uchun bunday tekshiruvlar va auditlarni o'tkazish metodologiyasini batafsil tavsiflash.</p> <p>Ichki auditlar uchun tartib-taomil audit hajmini (maydon, saqlash zonalar, yashash zonalar, subpudratchilar zonalar va boshqalar), audit mezonlarini (masalan, CESMP, OESMP, ESMS), audit dalillarini tanlash jarayonini, hisobot formatini va auditning malakasiga qo'yiladigan talablarni belgilashi kerak.</p> <p>Jarayon nomuvofiqliklari, e'tirozlar va ilg'or tajribalarning ta'riflarini, shuningdek nomuvofiqliklari to'g'risidagi hisob HEULarni berish mexanizmlari va keyingi harakatlarning batafsil tavsifini, shu jumladan choralar ko'rish va tuzatish va/yoki ogohlantirish choralarini amalga oshirish muddatlarini o'z ichiga olishi kerak.</p> <p>Tashqi mustaqil kreditorlar auditorlari bilan ishlash jarayoni ham ro'yxatga olinishi va tegishli ravishda MTJQR bilan bog'lanishi kerak.</p>
Materiallar bilan ishlash va saqlash tartibi	Qurilish, Ishga Tushirish Va Ishlatish	Loyiha kompaniyasi, MXQ va FTXK	<p>Atrof-muhit va H&s xavflarini minimallashtirish uchun materiallarni saqlash, saqlash talablari va ishlov berish tartib-qoidalarini aniqlash kerak. Tegishli ravishda ushbu reja xavfli materiallarni saqlash rejasi va H&s rejasi bilan bog'lanishi yoki kiritilishi kerak. Materiallar ishlash bilan bog'liq maxsus usul bayon HEULar batafsil bo'lishi kerak, bunday faoliyat bilan shug'ullanuvchi xodimlar uchun, shuningdek, o'quv talablar.</p>
Yoqilg'i Va Kimyoviy Tushirish Tartibi	Qurilish, Ishga Tushirish Va Ishlatish	Loyiha kompaniyasi, MXQ va FTXK	<p>Yoqilg'i va kimyoviy moddalarni tushirish joylarini, xodimlarni o'qitishga qo'yiladigan tegishli talablarni va obyekt hududidagi saqlash zonalariga yoqilg'ini kattaroq rezervuarlarga yoki kimyoviy moddalarni tushirish uchun o'rnatilishi kerak bo'lgan ifloslanishni kamaytirish/to'kilishlarni bartaraf etish uchun zarur bo'lgan uskunalarni aniqlash.</p>

REJA / PROSEDURA	LOYIHA BOSQICHI		MAQSAD VA ASOSIY TALABLAR
			Bu ifloslanishning oldini olish rejasi bilan bog'liq yoki inklyuziv bo'lishi kerak.
Ekologik Va Ijtimoiy Ta'lim Rejasi	Qurilish, Ishga Tushirish Va Ishlatish	Loyiha kompaniyasi, MXQ va FTXK	O'qitish uchun aniq xodimlarni va o'qitish turini (ya'ni, auditoriya mashg'ulHEULari, amaliy mashg'ul HEULar, xavfsizlik texnikasi bo'yicha suhbatlar), uni qanday va qachon o'tkazishni, o'qitish chastotasini va takroriy mashg'ulHEULarni o'tkazish zarurligini aniqlash. O'qitish obyektda qo'llaniladigan uslubiy ko'rsatmalar asosida belgilanishi mumkin bo'lgan sanab o'tilgan rejalar va tartib-qoidalarning aniq mazmuni yoki xavf bilan bog'liq asosiy faoliyat turlari bilan bog'liq bo'lishi kerak.

8 MONITORING

Loyihaning amaldagi milliy qoidalar va qarz beruvchilar talablariga muvofiqligini baholash uchun qurilish, ishga tushirish va ekspluatatsiya paytida atrof-muhit monitoringi talab qilinadi.

8.1 ESIA tomonidan monitoring talablari

Loyihani qurish, foydalanishga topshirish va ekspluatatsiya qilish bosqichlari uchun ta'sirlarni kuzatish bo'yicha ko'rsatmalarni ta'minlash va AMTB II jildida tavsiflangan oldini olish, yumshatish va/yoki kompensatsiya qilish bo'yicha tegishli chora-tadbirlar uchun atrof-muhit va ijtimoiy monitoring rejasi ishlab chiqiladi. Loyihaning AMIM ta'sirini kuzatish uchun asosiy qo'llanma va tegishli boshqaruv elementlari quyidagi jihatlarni qamrab oladi:

- Qanday parametrlarni kuzatish va o'lchash kerak va qaysi joylarda;
- Haqiqiy natijalarni ta'minlash uchun o'lchash, tahlil qilish va baholashni monitoring qilish usullari;
- Muvofiqlik va ishlashni o'lchash kerak bo'lgan mezonlar;
- Qachon va qanday chastotada monitoringni o'tkazish kerak;
- Monitoring va o'lchov natijalari qanday tahlil qilinishi va baholanishi kerak (mustaqil yoki ichki);

Monitoring rejimining natijalari quyidagilarni ta'minlashi kerak;

- Monitoring va o'lchash vaqti natijalarni tahlil qilish va baholash zarurati bilan muvofiqlashtiriladi;
- Monitoring va o'lchov natijalari ishonchli, takrorlanadigan va kuzatilishi mumkin; va
- tahlil va baholash ishonchli va takrorlanadigan bo'lib, loyihaga tendentsiyalar haqida xabar berishga imkon beradi.

8.2 Monitoring Ma'lum HEULari

Monitoring natijalari tegishli standartlar, ruxsat talablari, talab qilinadigan chegaralar, olingan shikoyatlar, auditorlik xulosalari, CESMP va OESMP talablari bilan taqqoslanishi kerak. Bosh pudratchi yoki FTXK kompaniyasining ekologik va ijtimoiy boshqaruv jamoasi nazorat chegaralaridan oshib ketish yoki salbiy ta'sir aniqlanganda ko'rilishi kerak bo'lgan tegishli choralarni belgilashi kerak bo'ladi, jumladan:

- Haddan tashqari holat aniqlangan taqdirda aloqa protokoli;
- Yaqinda bajarilgan texnik xizmat ko'rsatish va tekshirishning ichki ko'rib chiqish jarayoni;

- Natijalardagi potentsial bog'liq o'zgarishlar yoki tendentsiyalarni aniqlash uchun oldingi monitoring ma'lum HEULarini ko'rib chiqish;
- Uskunalarni karantin qilish yoki ish amaliyotini o'zgartirish bo'yicha tavsiyalar; va
- Muammo takrorlanmasligi uchun monitoring chastotasini qayta ko'rib chiqish.

O'lchashlarni takrorlash monitoringning ajralmas qismidir, chunki u vaqt bo'yicha o'zgarishlarni aniqlash imkonini beradi va u yoki bu faoliyatning potentsial ijobiy yoki salbiy oqibatlari haqida signal berishi kerak. Salbiy oqibatlar oqibatlarni yumshatish choralarini qayta ko'rib chiqish va ehtimoliy ta'sir manbaini aniqlash uchun sabab bo'lishi kerak. Aniqlashning yo'qligi ta'sirning yo'qligi, oqibatlarni yumshatish bo'yicha choralarning muvaffaqiyati yoki monitoringni uzoqroq vaqt davomida davom ettirish zarurligini ko'rsatishi mumkin.

Holatdagi tendentsiyalarni aniqlash va oqibatlarni yumshatish bo'yicha amalga oshirilgan chora-tadbirlarning muvaffaqiyati to'g'risida xulosalar chiqarish maqsadida dastlabki ma'lum HEULar va barcha avvalgi monitoring natijalari bilan taqqoslash uchun monitoring ma'lum HEULari.

9 GEOLOGIYA, TUPROQ VA GIDROLOGIYA

Quyidagi kichik bo'limlarda geologiya, tuproq va gidrologiyaga bo'lishi mumkin bo'lgan ta'sirlar sharhi, oqibatlarni yumshatish bo'yicha asosiy chora-tadbirlar, shuningdek, samaradorlik va monitoring bo'yicha tegishli talablar keltirilgan.

9.1 Potentsial ta'sirlar

Geologiya, tuproq va gidrologiyaga potentsial ta'sir quyidagi jadvalda keltirilgan. Ushbu ta'sirlar va tegishli retseptorlarning to'liq tavsifi esia loyihasida keltirilgan.

9-1-jadval Geologiya, tuproq, yer osti va yer usti suvlariga potentsial ta'sir sharhi

AMIM TA'SIRI	TA'SIR DOIRASI	POTENTIAL RETSEPTORLARI (TO'G'RIDAN-TO'G'RI VA BILVOSITA RETSEPTORLARI)
FES va ESAT uchstkalari		
Plyuvial suv toshqini	FES va ESAT uchstkalari ichidagi qurilish zonalari	Tuproq
Tuproq eroziyasi va u bilan bog'liq cho'kindi	FES va ESAT uchstkalari ichidagi qurilish zonalari va yaqin atrofdagi oqimlar/drenaj kanallari	Tuproq
		Yer usti suvlari
Atrofdagi tuproq, er osti va er usti suvlarining ifloslanishi	FES va ESAT uchstkalari ichidagi qurilish zonalari va yaqin atrofdagi oqimlar/drenaj kanallari	Tuproq
		Er osti suvlari.
		Yer usti suvlari
HEUL uchastkalari		
Tuproq eroziyasi va u bilan bog'liq cho'kindi	HEUL poydevori va kirish yo'llari, yaqin atrofdagi oqimlar, kanallar va daryolar uchun qurilish zonalari	Tuproq
		Yer usti suvlari
Atrofdagi tuproq, er osti va er usti suvlarining ifloslanishi	HEUL poydevori va kirish yo'llari, yaqin atrofdagi oqimlar, kanallar va daryolar uchun qurilish zonalari	Tuproq
		Er osti suvlari.
		Yer usti suvlari

9.2 Asosiy Yumshatish Choralari

Asosiy yumshatish choralari ro'yxati quyida keltirilgan. Batafsil chora-tadbirlar ESIA, CESMP va OESMP-da keltirilgan.

- Tuproqning buzilishi, eroziya va cho'kindilar eroziyaga qarshi bufer zonalari (masalan, daryolardan 35-300 metr uzoqlikda) o'rnatish bilan ma'lum zonalarda qurilish ishlarini cheklash orqali minimallashtiriladi. Kuchli yomg'irlar paytida tuproq ishlari olib borilmaydi, shuningdek, oqim va cho'kindilarning oldini olish uchun tuproq ishlari, omborlar va ko'mish ishlari to'g'ri boshqariladi. Ehtiyojmand suv havzalari yaqinida

loyqa tutgichlar, bermalar va cho'kindi to'siqlar o'rnatiladi, suv manbalariga qattiq va suyuq chiqindilarni tashlash taqiqlanadi.

- Xavfli materiallar va chiqindilar ikkilamchi himoya bilan jihozlangan (masalan, o'ralgan zonalar bilan) germetik, mos konteynerlar va maxsus omborxonalardan foydalangan holda xavfsiz qayta ishlanadi, saqlanadi va yo'q qilinadi. Xavfli materiallar reestri yuritiladi va chiqindilar oqimi kuzatiladi. Xavfli chiqindilar zudlik bilan litsenziyalangan ob'ektlarga o'tkaziladi. Suv toshishining oldini olish strategiyalari transport vositalariga muntazam texnik xizmat ko'rsatish, yoqilg'i quyish va yuvish uchun maxsus hududlarni ajratish, shuningdek, suv toshishini bartaraf etish uchun to'plamlarni taqdim etishni o'z ichiga oladi. Ham quruqlikda, ham suvda suv toshgan taqdirda favqulodda vaziyatlarda harakat qilish protokollari joriy etiladi.
- Qurilish ishlari yakunlangandan so'ng, hudud rekultivatsiya qilinadi, jumladan, qazilmalar ko'miladi, ag'darmalar olib tashlanadi va buzilgan joylarda o'simlik qoplami tiklanadi. Ayniqsa, zaif suv oqimlaridan 60 metr masofada joylashgan hududlarda konturlarni tekislash va ko'kalamzorlashtirish kabi eroziya va cho'kindilarga qarshi kurash choralarini ko'riladi. Tuproqning ustki qatlamiga to'g'ri munosabatda bo'lish va mahalliy urug' banklarini reabilitatsiya maqsadlarida foydalanish uchun ajratish orqali tuproq va yashash muhitining uzoq muddatli tiklanishi ta'minlanadi.
- Atrof-muhitga ta'sirni kamaytirish bo'yicha chora-tadbirlarga rioya etilishini ta'minlash uchun atrof-muhit holati, tuproq, suv va havo sifati muntazam monitoring qilib boriladi. Chiqindilarni boshqarish, xavfli materiallardan foydalanish va to'kilishlarni bartaraf etish bo'yicha faoliyatni kuzatib borish uchun chiqindilarni ko'chirish jurnali, xavfli materiallar reyestri va hodisalar jurnallari yuritiladi. Mahalliy hamjamiyatlar atrof-muhit bilan bog'liq muammolar haqida osongina xabar berishlari uchun shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmi (GRM) haqida xabardor qilinadi, bunda barcha shikoyatlar shaffof va aralashuvsiz ko'rib chiqiladi.
- Ta'sirlarni yumshatish bo'yicha chora-tadbirlarni amalga oshirishga rahbarlik qilish uchun favqulodda vaziyatlarga tayyorgarlik ko'rish va harakat qilish rejasi, eroziyaga qarshi kurash rejasi, suv resurslarini boshqarish rejasi, landshaftni tiklash va boshqarish rejasi tayyorlanadi.

9.3 Monitoring talablari

Quyidagi jadvalda geologiya, tuproq, yer osti va yer usti suvlari bilan bog'liq ta'sirlarni boshqarishni baholash uchun asosiy monitoring mexanizmlarining umumiy ko'rinishi keltirilgan.

Agar quyida boshqacha ko'rsatilmagan bo'lsa, pudratchi MXQning SXAMS jamoasi tegishli ta'sirlarni kuzatish va loyiha kompaniyasining SXAMS jamoasi nazorati ostida nazorat choralari amalga oshirish uchun asosiy mas'uliyatni o'z zimmasiga oladi.

9-jadval -2geologiya, tuproq, er osti suvlari va er usti suvlari bilan bog'liq tadbirlarni kuzatish

AMIM TA'SIRI	ASOSIY ISHLASH KO'RSATKICI/PARAMETRI	MAQSADLAR VA STANDARTLAR	MONITORING JOYI/ TEKSHIRISH VOSITALARI	MONITORING CHASTOTASI	AMALGA OSHIRISH	NAZORAT
Dastlabki ishlar (DIBTX) va qurilish bosqichi						
Tuproq eroziyasi va u bilan bog'liq cho'kindi	Gulli eroziya	<ul style="list-style-type: none"> Gulli eroziya haqida hech qanday dalil yo'q (ya'ni kuzatuvlar yoki jamoat shikoyatlari) 	<ul style="list-style-type: none"> Barcha qurilish zonalari tik qiyaliklarda yoki drenaj kanallari/oqimlari bo'ylab 	Haftalik yoki har kuni nam mavsumda	Bosh Pudratchi Atrof-muhit xodimi	Loyiha tashkiloti
Tuproq, yer osti va yer usti suvlarining ifloslanishi	Vaziyatni to'g'rilash va oldini olish chora-tadbirlari yordamida imkon qadar qisqa vaqt ichida tekshirilgan va bartaraf etilgan kimyoviy moddalarning to'kilish holatlari foizi	<ul style="list-style-type: none"> To'kilmasin 	<ul style="list-style-type: none"> Loyiha saytlari ichidagi yonilg'i quyish va texnik xizmat ko'rsatish joylari. Loyiha maydonchalarida kimyoviy va chiqindilarni saqlash joylari. 	Kunlik	Bosh Pudratchi Atrof-muhit xodimi	Loyiha tashkiloti
		<ul style="list-style-type: none"> Kimyoviy moddalarning sizib chiqishi bilan bog'liq 100% holatlar imkon qadar qisqa vaqt ichida tuzatish va profilaktika choralari yordamida tekshiriladi va bartaraf etiladi. 	<ul style="list-style-type: none"> Ekologik inspeksiyasi va hodisa qaydlar. 	Davom etilmoqda	Bosh Pudratchi Atrof-muhit xodimi	Loyiha tashkiloti
Faqat Qurilish Bosqichi						

AMIM TA'SIRI	ASOSIY ISHLASH KO'RSATKICI/PARAMETRI	MAQSADLAR VA STANDARTLAR	MONITORING JOYI/ TEKSHIRISH VOSITALARI	MONITORING CHASTOTASI	AMALGA OSHIRISH	NAZORAT
Tuproq eroziyasi va u bilan bog'liq cho'kindi	Uchinchi tomon drenaj / sug'orish kanallari ichidagi loyqalanish bilan bog'liq shikoyatlar	- Barcha tegishli shikoyatlar imkon qadar qisqa muddatda yopiladi	- Jamiyat shikoyatlari jurnali	Davom etilmoqda	Bosh pudratchining JABMLari	Loyiha tashkiloti
Plyuvial suv toshqini	Suv toshqini haqida shikoyatlar	- Barcha tegishli shikoyatlar imkon qadar qisqa muddatda yopiladi	- Jamiyat shikoyatlari jurnali	Davom etilmoqda	Bosh pudratchining JABMLari	Loyiha tashkiloti
	Ponding yoki toshib ketadi	- Suv oqimining ko'payishi yoki toshib ketishi haqida hech qanday dalil yo'q	- Loyiha saytlari ichidagi drenaj kanallari	Haftalik yoki har kuni nam mavsumda	Bosh Pudratchi Atrof-muhit xodimi	Loyiha tashkiloti
Atrofdagi tuproq, er osti va er osti suvlarining ifloslanishi	Tuproq va yer osti suvlarining sifati	<ul style="list-style-type: none"> - O'zbekiston Ekologiya bo'yicha ko'rsatmalar – Yer usti suv havzalarida ifloslantiruvchi moddalarning ruxsat etilgan maksimal kontsentratsiyasi - SanPiN No. 0191-05 - AMITB bosqichidagi yer osti suvlari sifati 	- Tuproq va yer osti suvlari namunalari olish joylari AMITB asosiy tadqiqoti uchun mo'ljallangan	25 litr cheksiz bir to'kilmasin yuzaga ustiga	Bosh Pudratchi Atrof-muhit xodimi	Loyiha tashkiloti

AMIM TA'SIRI	ASOSIY ISHLASH KO'RSATKICHI/PARAMETRI	MAQSADLAR VA STANDARTLAR	MONITORING JOYI/ TEKSHIRISH VOSITALARI	MONITORING CHASTOTASI	AMALGA OSHIRISH	NAZORAT
		dastlabki natijalari				
Ekspluatatsiya bosqichi						
Atrofdagi tuproq, yer osti va yer usti suvlarining ifloslanishi	To'kilishga javob berish uchun matkaplarning chastotasi	- Tegishli FTXK xodimlariga to'kilishlarga javob berishga tayyorgarlik ko'rish bo'yicha yillik bitta mashg'ulot o'tkazildi	- SS, MMQ, X va AMMQ trening hisoboti	Har yili	FTXK pudratchi SS, MMQ, X va AMMQ treneri FTXK pudratchi atrof-muhit/SS, MMQ, X va AMMQxodimi	Loyiha tashkiloti
	Nol muhim ekologik hodisalar (ya'ni, 25 litrdan oshadigan to'kilish). Barcha to'kilishlar sabablarni tahlil qilish, o'rgatish va tuzatish hamda oldini olish choralari yordamida tekshiriladi.	- Barcha ekologik hodisalarning 100 foizi tuzatish (tiklash va oldini olish) choralari yordamida tekshiriladi va bartaraf etiladi: muhim hodisalar uchun 1 hafta, boshqa barcha to'kilishlar uchun 1 oy.	- Ekologik Hodisalar Jurnal	Kunlik	FTXK pudratchi Atrof-muhit / SS, MMQ, X va AMMQxodimi	Loyiha tashkiloti
	Tuproq va yer osti suvlarining sifati	- O'zbekiston Ekologiya bo'yicha ko'rsatmalar – Yer usti suv havzalarida ifloslantiruvchi	- Tuproq va yer osti suvlari namunalarini olish joylari AMITB asosiy tadqiqoti uchun mo'ljallangan	25 litrdan oshadigan to'kilmasin (o'tkazuvchan tuproqlarda)	FTXK pudratchi Atrof-muhit / SS, MMQ, X va AMMQxodimi	Loyiha tashkiloti

AMIM TA'SIRI	ASOSIY ISHLASH KO'RSATKICI/PARAMETRI	MAQSADLAR VA STANDARTLAR	MONITORING JOYI/ TEKSHIRISH VOSITALARI	MONITORING CHASTOTASI	AMALGA OSHIRISH	NAZORAT
		moddalarning ruxsat etilgan maksimal kontsentratsiyasi - SanPiN No. 0191-05 - AMITB bosqichidagi yer osti suvlari sifatining dastlabki natijalari	- Ekologik Monitoring Jurnal			

10 CHIQINDILAR VA OQAVA SUVLARNI BOSHQARISH

Keyingi kichik bo'limlarda qattiq va suyuq chiqindilarni boshqarish, ta'sirni yumshatish bo'yicha asosiy chora-tadbirlar, shuningdek, tegishli samaradorlik va monitoring talablari bilan bog'liq potentsial ta'sirlar sharhi keltirilgan.

10.1 Potentsial ta'sirlar

Chiqindilarni boshqarish bilan bog'liq potentsial ta'sirlar quyidagi jadvalda keltirilgan. Ushbu ta'sirlar va tegishli retseptorlarning to'liq tavsifi esia loyihasida keltirilgan.

10-jadval -1 chiqindilarni boshqarish bilan bog'liq potentsial ta'sirlarga umumiy nuqtai

AMIM TA'SIRI	TA'SIR DOIRASI	POTENTIAL RETSEPTORLARI (TO'G'RIDAN-TO'G'RI VA BILVOSITA RETSEPTORLARI)
Tuproq, yer osti suvlari va yer usti suvlarining ifloslanishi (sanitariya oqova suvlari va xavfli suyuq chiqindilar, shu jumladan yoqilg'i, moylar, bo'yoqlar, erituvchilar va kislotalar/ishqorlarga alohida e'tibor qaratgan holda).	Iltilmos, ushbu rejaning 9-bo'limiga va AMITBning 7.3 va 7.4 bo'limlariga qarang	
Kommunal va jamoat infratuzilmasiga bosimning oshishi	Iltilmos, ushbu rejaning 17-bo'limiga va AMITBning 7.4-7.7-bo'limlariga qarang	
Mehnatni muhofaza qilish va xavfsizlik bilan bog'liq hodisalar	Iltilmos, ushbu rejaning 20-bo'limiga va AMITB bo'ylab havolalarga murojaat qiling	
Jamiyat salomatligi va xavfsizligi hodisalari	Iltilmos, ushbu rejaning 19-bo'limiga va AMITBning 15.2 dan 15.4-bo'limlariga qarang	

10.2 Asosiy Yumshatish Choralari

Quyida chiqindilarni boshqarish bilan bog'liq bo'lishi mumkin bo'lgan ta'sirlarning oldini olish va yumshatish bo'yicha chora-tadbirlar ko'rib chiqiladi.

- Atrof-muhit uchun xavflarni kamaytirish uchun oqova suv rezervuarlarining germetikligini ta'minlash, yomg'irdan himoya qilish, xavfli chiqindilar omborlarini yong'in manbalari va drenaj tizimlaridan uzoqda joylashtirish kabi profilaktika choralari ko'riladi.
- Barcha chiqindilar belgilangan konteynerlarga yoki o'tkazib yuboriladi. Konteynerlar rus va o'zbek tillarida aniq etiketlanadi, bu to'g'ri ishlov berish, qayta ishlash va utilitatsiya qilishni ta'minlaydi. Har xil chiqindilar uchun suv o'tkazmaydigan yuzalar, tegishli saqlash

tuzilmalari va etarli quvvatga ega saqlash joylari ajratiladi. Atrof-muhitning ifloslanishini oldini olish uchun drenaj tizimlari va to'kilgan to'plamlar kabi choralar ko'riladi.

- Xavfli, tibbiy va septik chiqindilar bilan ishlash uchun faqat litsenziyalangan pudratchilar jalb qilinadi. Qadoqlash, yog'och, metall va boshqa xavfli bo'lmagan chiqindilarni qayta ishlash va qayta ishlatish birinchi o'ringa qo'yiladi. Chiqindilarni qayta ishlash bilan shug'ullanuvchi kompaniyalar chiqindilarni utilizatsiya qilishdan oldin ularning hajmini imkon qadar kamaytirish maqsadida jalb etiladi. Elektron chiqindilarni yig'ish va materiallarni qayta tiklash uchun tegishli pudratchilar aniqlanmaguncha joyida vaqtincha saqlash.
- Chiqindilarni ishlab chiqarish va boshqarishni hujjatlashtirish va kuzatib borish uchun keng qamrovli chiqindilar zaxiralari saqlanadi. Tugallangan chiqindilarni namoyon qilish hibsga olish zanjirini va normativ talablarga muvofiqligini ta'minlaydi.
- Sanitariya oqova suvlari maksimal saqlash hajmining 110 foizini sig'dira oladigan sig'imga ega bo'lgan, suv o'tkazmaydigan qattiq yuzalarda joylashgan septik rezervuarlarda saqlanadi. Ular chiqindilarni utilizatsiya qilish bo'yicha litsenziyaga ega bo'lgan pudratchilar tomonidan munitsipal oqova suvlarni tozalash stansiyalarida qayta ishlash uchun yig'iladi.
- Chiqindilar va oqova suvlarni boshqarish amaliyotini nazorat qilish uchun obyektlar tez-tez tekshiruvdan o'tkaziladi. Suv sizib chiqishi, to'kilishi yoki toshib ketishi holatlarida zudlik bilan to'kilishni cheklash va bartaraf etish choralarini ko'riladi.
- Qurilish xodimlari chiqindilarni boshqarish protokollari, suvni tejash va to'kilishlarni bartaraf etish tartib-qoidalari to'g'risida xabardorlikni oshirish bo'yicha majburiy o'qitiladi. Tibbiyot chiqindilari va betonni yuvishdan qolgan shlam qoldiqlari kabi maxsus turdagi chiqindilar o'qitilgan xodimlar tomonidan qat'iy protokollarga muvofiq qayta ishlanadi.
- Qurilish jarayonida yer osti suvlari yoki atrofdagi tuproq ifloslanishining oldini olish uchun "Ready Mix" yuk mashinalaridan beton yuvish suv o'tkazmaydigan maxsus joyda amalga oshiriladi. Barcha qattiq chiqindilar litsenziyalangan pudratchi tomonidan obyektidan chiqarib tashlanadi. Agar beton zavodlari zarur bo'lsa, ular munitsipalitet tomonidan alohida tasdiqlanishi/ruxsat olinishi kerak va suv sarfini minimallashtirish uchun zavod ichida suvni qayta tiklash va qayta ishlatish tizimlarini o'z ichiga olishi kerak.
- Qurilish chiqindilari, xavfli chiqindilar, oqova suvlar, beton chiqindilari va tibbiy chiqindilarni boshqarish bo'yicha maxsus rejalar ishlab chiqiladi va amalga oshiriladi. Ushbu rejalar AMITB majburiyatlari, AMIBR-Q qoidalari va tegishli ko'rsatmalarga rioya qilish va samarali boshqaruvni ta'minlash uchun muvofiqlashtiriladi.

10.3 Monitoring talablari

Quyidagi jadvalda chiqindilar bilan bog'liq ta'sirlarni boshqarishni baholash uchun asosiy monitoring mexanizmlarining umumiy ko'rinishi keltirilgan.

Agar quyida boshqacha ko'rsatilmagan bo'lsa, SS, MMQ, X va AMMQ bo'yicha Bosh pudratchi jamoasi tegishli ta'sirlarni kuzatish va loyiha kompaniyasining AMIM menejeri nazorati ostida ta'sirlarni nazorat qilish choralarini amalga oshirish uchun asosiy mas'uliyatni o'z

zimmasiga oladi. Operatsiyalar davomida bu FTXK SS, MMQ, X va AMMQ jamoasi tomonidan amalga oshiriladi.

10-jadval -2 chiqindilarni (shu jumladan chiqindi suvlarni)boshqarish bilan bog'liq tadbirlarni kuzatish

AMIM TA'SIRI	ASOSIY ISHLASH KO'RSATKICI/PARAMETRI	MAQSADLAR VA STANDARTLAR	MONITORING JOYI/ TEKSHIRISH VOSITALARI	MONITORING CHASTOTASI	AMALGA OSHIRISH	NAZORAT
Dastlabki ishlar (DIBTX), qurilish bosqichi va ekspluatatsiya bosqichi						
Tuproq, yer osti va yer usti suvlarining ifloslanishi	Amaldagi litsenziyalar/ruxsatnomalar bilan pudratchilar tomonidan yig'iladigan barcha qattiq chiqindilar va oqava suvlar	<ul style="list-style-type: none"> - Amaldagi litsenziyaga/ruxsatnomaga ega bo'lmagan pudratchilar tomonidan chiqindilarni yig'ishni taqiqlash - Qattiq chiqindilarni saqlash (umumiy, oziq- ovqat, xavfli) yoki chiqindi suvlarni saqlashdan hid yo'q - Oqava suv septik tanklaridan toshib ketmaydi - Beton yuvish vositalaridan toshib ketish yo'q 	<ul style="list-style-type: none"> - Ruxsatnoma ro'yxati - Chiqindi uzatish jurnali - Chiqindilar va chiqindi suvlarni saqlash joylari - MXQ yuvish va hojatxona inshootlari 	Chiqindilarni uzatish/eksport qilishdan oldin Nomuvofqlikdan keyingi kundalik tekshiruvlar)	Bosh Pudratchi Atrof-muhit xodimi (Operatsiyalar uchun FTXX)	Loyiha tashkiloti
	Chiqindi materiallarini qayta ishlash va saqlashni tekshirish va monitoring qilish	<ul style="list-style-type: none"> - AMIBR-Q/AMIBR-I protseduralariga muvofiq chiqindilarni boshqarishni tekshirish va monitoring qilish - Qattiq chiqindilar va oqava suvlarni saqlash orqali kalamush, suvarak yoki pashsha kabi zararkunandalarning yo'qligi 	<ul style="list-style-type: none"> - Tekshiruv jurnali - SXAM jamoasi tomonidan kunlik, haftalik tekshiruvlar 	Haftalik	Bosh Pudratchi Atrof-muhit xodimi (Operatsiyalar uchun FTXX)	Loyiha tashkiloti

AMIM TA'SIRI	ASOSIY ISHLASH KO'RSATKICHI/PARAMETRI	MAQSADLAR VA STANDARTLAR	MONITORING JOYI/ TEKSHIRISH VOSITALARI	MONITORING CHASTOTASI	AMALGA OSHIRISH	NAZORAT
	Chiqindi uzatishlari uchun yozuvlar	<ul style="list-style-type: none"> - Chiqindilar partiyalarining izchil yozuvlari - Loyiha kompaniyasi uchun MXQ va FTXK tomonidan talablarga muvofiqlikni tasdiqlash maqsadida texnik xizmat ko'rsatish, xavfsizlik va texnik xizmat ko'rsatish bo'yicha oylik hisob HEULar 	<ul style="list-style-type: none"> - Chiqindi uzatish jurnali - Hisobot berish oyda bir marta SXAM uchrashuvlari 	Oylik	Bosh Pudratchi Atrof-muhit xodimi (Operatsiyalar uchun FTXK)	Loyiha tashkiloti

11 BIOLOGIK XILMA-XILLIK

Keyingi kichik bo'limlarda bioxilma-xillik va ekotizim xizmatlariga potentsial ta'sir, oqibatlarini yumshatish bo'yicha asosiy chora-tadbirlar, shuningdek, samaradorlik va monitoring bo'yicha tegishli talablar sharhi keltirilgan. Bioxilma-xillikni boshqarish va qurilish jarayonida monitoring qilish bo'yicha to'liq talablar (BXXBR/BXXMBD, BXXSIAJ, MTR va ITBR) 7-2-jadvalga qarang, shuningdek, foydalanish jarayonida zarur bo'lgan chora-tadbirlar, shu jumladan tabiiy yashash muhitining sof yo'qolishi yo'qligi va xavfli vaziyatni keltirib chiqaradigan turlarning sof o'sishi, shuningdek, BXXBRga qarang (7-2-jadval).

11.1 Potentsial ta'sirlar

Quruqlik va suv ekologiyasi bilan bog'liq potentsial ta'sirlar quyidagi jadvalda keltirilgan. Tegishli retseptorlar va ta'sirlarning to'liq tavsifi esia loyihasida keltirilgan.

11-1-jadval Bioxilma-xillikka oid potentsial ta'sirlar

AMIM TA'SIRI	TA'SIR DOIRASI	POTENTIAL RETSEPTORLARI
Habitatning yo'qolishi va degradatsiyasi	<ul style="list-style-type: none"> - <u>Habitat yo'qotish</u> Loyiha maydoni va unga tutash bufer zonalari (ya'ni, fotoelektr stansiyasi va ESAT obyektlari atrofida kengligi 10 metrdan oshmaydigan bufer zonasi, shuningdek, kirish yo'llari va HEUL yo'nalishlari bo'ylab kengligi 3 metr bo'lgan bufer zonasi). - <u>Habitat degradatsiyasi</u> Loyiha izi atrofida 1 kilometr (maksimal) bufer. 	<ul style="list-style-type: none"> - 3-mezon Kritik yashash muhiti XMK IS 6 va 4-mezon YTTB FT asosida loyihaning butun koridorini qamrab oluvchi YQXIU keng zonasi bo'ylab kichik tuvaloq (Tetrax tetrax) uchun muhim yashash muhiti hududi aniqlandi. - Muborak davlat qo'riqxonasi uchastkasida loyihaning qiziqish zonasi va tur uchun maksimal foydalanish zonasi bilan kesishadigan tuvaloq (Tetrax tetrax) ning kuzatilgan to'planishiga asoslanib, davlat qo'riqxonasi ehtiyot chorasi sifatida OTB HSBga muvofiq KMning kengroq zonasi sifatida tan olinadi. - Tabiiy yashash joylari (400 MVt quvvatga ega maydonda aniqlangan quruq o'tloq va mavsumiy oqim yotoqlari).

AMIM TA'SIRI	TA'SIR DOIRASI	POTENSIAL RETSEPTORLARI
		<ul style="list-style-type: none"> O'zgartirilgan yashash joylari (haydaladigan va bo'sh erlar, drenaj kanallari va yo'l bo'yi to'siqlar va ekotonlar).
Tuproq ishlari va roadkill-dan to'g'ridan-to'g'ri o'lim	<ul style="list-style-type: none"> <u>Yer ishlari</u> Loyiha izi (erni tozalash, qazish, baholash va siqish zonalari). 	<ul style="list-style-type: none"> Gerptillar (ayniqsa kam harakatchan va uyquga ketuvchi turlar). Sutemizuvchilar (ayniqsa, ko'milgan turlar va ko'rshapalaklar). Mahalliy va mahalliy bo'lmagan flora.
	<ul style="list-style-type: none"> <u>Roadkill</u> Loyihaga kirish yo'llari va loyiha saytlari ichidagi ichki yo'llar. 	<ul style="list-style-type: none"> Gerptillar (ayniqsa past harakatchan turlar). Sutemizuvchilar (ayniqsa past harakatchan va tungi sutemizuvchilar).
Noqonuniy ov va yig'im-terimdan to'g'ridan-to'g'ri o'lim (olish)	<ul style="list-style-type: none"> Loyiha izi va 10 metrli bufer 	<ul style="list-style-type: none"> Gerptillar (ayniqsa, kamdan-kam uchraydigan/ tahdid qilinadigan sudralib yuruvchilar turlari). Avifauna (ayniqsa bustards va tahdid qilingan raptors). Sutemizuvchilar (ayniqsa past harakatchan va tungi sutemizuvchilar). O'simlik dunyosi
Induktsiya / tarqalish va pasaytirilgan omon qolish	<ul style="list-style-type: none"> Loyiha izi va atrofda tamponlar (ya'ni bufer kengligi 0,5 dan 20 km gacha) 	<ul style="list-style-type: none"> Gerptillar (ayniqsa, ko'milgan va tungi turlar). Sutemizuvchilar (ayniqsa ko'milgan, tungi va yirtqich turlar). Avifauna (ayniqsa, kichkina Bustard va tahdidli raptors). Ko'rshapalaklar (ayniqsa tahdid qilingan turlar).
Invaziv va begona turlarning kiritilishi va ko'payishi	<ul style="list-style-type: none"> Loyihaning izi va vaqtincha yotqizish joylari va vaqtincha kirish yo'llari 	<ul style="list-style-type: none"> Flora (ayniqsa tabiiy va qirg'oq bo'yidagi yashash joylarida mahalliy gul turlari).

AMIM TA'SIRI	TA'SIR DOIRASI	POTENSIAL RETSEPTORLARI
HEUL bilan to'qnashuv ta'siri	<ul style="list-style-type: none"> Loyiha izi HEULga yaqin. Chiziqlar bilan to'qnashgan qushlar ko'pincha HEULdan ma'lum masofada uya quradi, oziqlanadi yoki migratsiya qiladi. 	<ul style="list-style-type: none"> Ko'chib yuruvchi qushlar, ayniqsa Kichik tuvaloq Ko'chib yuruvchi yirtqichlar Ko'rshapalaklar

11.2 Asosiy Yumshatish Choralari

Quyida biologik xilma-xillik va ekotizim xizmatlariga potentsial ta'sirni yumshatish bo'yicha asosiy chora-tadbirlar to'plami keltirilgan. Bioxilma-xillikka ta'sirning oldini olish va yumshatish bo'yicha to'liq majburiyatlar BXXBR/BXXMBD, BXXSI AJ, BXXBR, MTR va ITBR loyihalarida keltirilgan.

- Qurilish maydoni minimallashtiriladi, shu jumladan vaqtinchalik zonalar va kirish yo'llari. Qurilish bufer zonalaridan foydalaniladi (masalan, fotoelektr energiyasi obyektlari va energiyani saqlash tizimlari uchun 10 metr, kirish yo'llari uchun 3 metr).
- Qurilish maydonlari va kirish yo'llari o'rmonlar, qirg'oqbo'yi hududlari va biologik xilma-xil yashash joylarini chetlab o'tib, zaif hududlar atrofida qat'iy bufer zonalariga rioya qilgan holda amalga oshiriladi. Qurilish maydonlarida 20 km/soat tezlik cheklovi o'rnatiladi, bu ixtiyoriy choralar samarasiz bo'lgan taqdirda belgilarda ko'rsatiladi va loyiha transport vositalariga o'rnatilgan GPS-trekerlar yordamida nazorat qilinadi.
- 400 MVt quvvatga ega fotoelektr stansiyasi maydonining kichik bir qismi qurilish paytida imkon qadar himoyalangani. Qurilish texnikasini kesib o'tish uchun maxsus joylar ajratiladi (BXXBR ga qarang). Fotoelektr stansiyalari hududida tabiiy yashash muhitini tiklash fotoelektr stansiyalari hududida bioxilma-xillikning tiklanishini monitoring qilish bo'yicha besh yillik loyiha doirasida amalga oshiriladi.
- Toshbaqalarni 400 MVt va 100 MVt quvvatli uchastkalardan ko'chirish 2024-yil bahor va kuz oylarida yakunlandi va toshbaqalar ushbu uchastkalardan shimoli-g'arbiy hududga ko'chirildi. Saytni tozalashdan oldin qurilish ishlaridan oldin olib tashlashga imkon beradigan har qanday teshiklarni tekshirish kerak.
- Muhim o'simliklar himoya qilinadi (masalan, 400 MVt FE uchastkasi) yoki urug'larni yig'ish uchun ishlatiladi. Tasodifiy topish protsedurasi har qanday zaif turlarga, shu jumladan Markaziy Osiyo toshbaqasiga nisbatan qo'llaniladi.
- Ifloslanishning oldini olish, shuningdek, kalamush, suvarak va pashsha kabi zararkunandalarga qarshi kurashish uchun chiqindilarni boshqarishning to'g'ri tizimi joriy etiladi. Taqiqlangan faoliyat turlariga chiqindilarni suv havzalariga tashlash yoki gerbitsid/pestitsidlardan foydalanish kiradi. Obyekt hududida chiqindilarni to'g'ri ajratish uchun konteynerlar o'rnatiladi, chiqindilarni yig'ish, shovqin va yorug'lik ifloslanishi minimallashtiriladi.

- Bioxilma-xillik monitoringi va hisoboti o'tkaziladi. Hayvonlarning o'limi yoki jarohatlanishi bilan bog'liq har qanday holat 24 soat ichida xabar qilinadi, shundan so'ng vaziyatni o'nglash choralari ko'riladi.
- Termachilik, brakonerlik yoki hududdagi o'simlik va hayvonot dunyosining tinchligini buzish taqiqlanadi. Ruxsat etilmagan xatti-harakatlarning oldini olish uchun jamoatchilikka kirish cheklanadi va yovvoyi hayvonlarning tabiiy yashash muhitini buzishni kamaytirish uchun qurilish ishlari faqat kunduzi amalga oshiriladi.
- Invaziv turlarning kirib kelishining oldini olish, jumladan, zarur hollarda mahalliy karerdan olib kelinadigan toza tuproq va to'ldiruvchilardan foydalanish, shuningdek, ko'kalamzorlashtirish uchun ishlatiladigan har qanday daraxtlarni tekshirish choralari ko'riladi. Keng tarqalgan invaziv "begona o'tlar" turlarining nazorat ro'yxati loyiha uchun qo'llanma bo'lib xizmat qiladi, chunki bu turlar allaqachon buzilgan yerlarda mavjud (batafsil ma'lumot uchun ITBRga qarang).
- Yashash muhitini tiklash rejasi qurilish paytida ishlatilgan materiallarni saqlash uchun vaqtinchalik maydonchalar va bufer zonalarni qurish, shu jumladan mahalliy o'simlik turlarini qayta ekish va/yoki joyda yig'ilgan urug'lardan foydalanish tugallangandan so'ng tiklash ishlari uchun qo'llanma bo'lib xizmat qiladi. Barcha liniyalarda yirtqich qushlar uchun xavfsiz bo'lgan elektr uzatish liniyalari tayanchlarining dizayni, shuningdek, elektr toki urish xavfini minimallashtirish uchun kabellarning izolyatsiyasi va konfiguratsiyasi amalga oshiriladi.
- HEUL bilan to'qnashuv ta'sirini minimallashtirish uchun:
 - Mavjud infratuzilma yo'laklaridan foydalanish, masalan, avtomobil va temir yo'llar bo'ylab o'tish huquqi (YH), mavjud elektr uzatish liniyalari yo'laklari va boshqa buzilgan hududlar qushlarning faolligini tabiiy ravishda cheklaydi.
 - HEUL tayanchlari/pilonlarining joylashuvini mavjud (loyihaga aloqador bo'lmagan) chiziqlarga nisbatan siljitish orqali ularni yanada ko'rinarli qilish.
 - Potensial ta'sir ko'rsatadigan BXUX va muhim yashash joylari bo'ylab HEULda joylashtiriladigan qushlar parvozini og'diruvchilarni (QPOQ) qo'llash. Chidamlilikni ta'minlash uchun markerlar mustahkam bo'lishi kerak.
 - Qurilish tugagandan keyingi o'lim monitoringi (QTOHMQ) kamida uch yil davomida mustaqil nazorat ostida o'tkaziladi.
 - Tuvaloq va katta tuvaloq uchun sof foyda olish maqsadida hukumat va liniya operatorlari bilan kelishilgan holda yer osti tarmoqlariga ulanishi mumkin bo'lgan yuqori xavfli hududlardagi mavjud elektr uzatish liniyalarini monitoring qilish.
- Ishdan chiqarish rejasi rejalashtirilgan ishdan chiqarishdan kamida 18 oy oldin tayyorlanadi va ko'rib chiqish va tasdiqlash uchun tartibga soluvchi organga taqdim etiladi.

11.3 Monitoring talablari

Quyidagi jadvalda bioxilma-xillik va ekotizim xizmatlari bilan bog'liq ta'sirlarni boshqarishni baholash uchun asosiy monitoring mexanizmlarining sharhi keltirilgan.

Agar quyida boshqacha ko'rsatilmagan bo'lsa, SS, MMQ, X va AMMQ bo'yicha Bosh pudratchi jamoasi tegishli ta'sirlarni kuzatish va loyiha kompaniyasining AMIM menejeri nazorati ostida nazorat choralari amalga oshirish uchun asosiy mas'uliyatni o'z zimmasiga oladi.

Bioxilma-xillikka ta'sirni kuzatish va ehtiyot choralari bo'yicha to'liq chora-tadbirlar loyihaning BXXBR va BXXMBD'larida keltirilgan.

11-jadval -2yer ekologiyasi bilan bog'liq tadbirlarni kuzatish

AMIM TA'SIRI	ASOSIY ISHLASH KO'RSATKICI/PARAMETRI	MAQSADLAR VA STANDARTLAR	MONITORING JOYI/ TEKSHIRISH VOSITALARI	MONITORING CHASTOTASI	AMALGA OSHIRISH	NAZORAT
Dastlabki ishlar (DIBTX) va qurilish bosqichi						
Belgilangan (Bioxilma- Xillik) Xodimlar	Ekspert loyiha ekologlarining mavjudligi	<ul style="list-style-type: none"> - Tegishli malakali loyiha kompaniyasi ekologiyasi tayinlandi - Tegishli malakali Bosh pudratchisi ekolog / ekologik xodim tayinlandi 	<ul style="list-style-type: none"> - AMIM jamoasini tashkil etish jadvali 	Oylik audit va choraklik audit	<ul style="list-style-type: none"> - Bosh pudratchisi AMIM menejeri va ekolog - Sayt va Geotexnika guruhlarini o'qitish 	Loyiha kompaniyasi AMIM menejeri va ekolog
Biologik xilma- xillikni boshqarish rejasi (BXXBR)	BXXBRni amalga oshirishni qayd etish jurnallari	<ul style="list-style-type: none"> - BXXBR DIBTX boshlanishidan oldin yakunlangan (dastlabki qurilish ishlari) 	<ul style="list-style-type: none"> - Yakuniy, tasdiqlangan BXXBR - AMIBT qo'llanmasi 	BXXBR/BXXMBD boshiga sifatida	<ul style="list-style-type: none"> - Bosh pudratchisi AMIM menejeri va ekolog - Toshbaqalar va BXUXlar uchun oldindan tozalash tekshiruvlari 	Loyiha kompaniyasi AMIM menejeri va ekolog
Biologik Xilma-Xillik Imkoniyatini Topish Tartibi	BXXBRni amalga oshirishni qayd etish jurnallari	<ul style="list-style-type: none"> - BXXSIAJ DIBTX safarbarlik/ dastlabki ishlar boshlanishidan oldin yakunlandi 	<ul style="list-style-type: none"> - Yakuniy, tasdiqlangan BXXSIAJ - AMIBT qo'llanmasi 	BXXBR/BXXMBD boshiga sifatida	<ul style="list-style-type: none"> - Bosh pudratchisi AMIM menejeri va ekolog 	Loyiha kompaniyasi AMIM menejeri va ekolog
O'simliklar va yashash joylarini yo'qotish	Chegaralangan qurilish zonalaridan tashqarida o'simlik maydonlarini tajovuz qilish	<ul style="list-style-type: none"> - Belgilangan qurilish zonalaridan tashqarida o'simlik maydonlarini 	<ul style="list-style-type: none"> - Tekshiruv jurnali 	Haftalik	<ul style="list-style-type: none"> - Bosh pudratchining ekolog mutaxassisi/ekolog 	Loyiha kompaniyasi AMIM menejeri va ekolog

AMIM TA'SIRI	ASOSIY ISHLASH KO'RSATKICI/PARAMETRI	MAQSADLAR VA STANDARTLAR	MONITORING JOYI/ TEKSHIRISH VOSITALARI	MONITORING CHASTOTASI	AMALGA OSHIRISH	NAZORAT
		bosib olish hodisalari yo'q				
Mahalliy faunaning bevosita nobud bo'lishi	Roadkill bilan kasallanish (xususan Markaziy Osiyo toshbaqasi)	- Roadkill hodisalari yo'q	- Yurish nazorat ro'yxati	Kunlik	- Bosh pudratchining ekolog mutaxassisi/ekologi	Loyiha kompaniyasi AMIM menejeri va ekolog
Faunaga yoritish ta'siri	Ish joylari tashqarisidan vizual osmon porlashi, porlashi yoki yorug'lik to'kilmasligi	Qorong'i osmon ko'rsatmalariga binoan qalqonli va ichkariga qaragan barcha yoritish 10m tamponlardan tashqarida yorug'lik to'kilmaydi	FE uchastka buferlari va HEUL servitut koridorining chegarasi	Haftalik	Bosh pudratchining ekolog mutaxassisi/ekologi	Loyiha kompaniyasi AMIM menejeri va ekolog
Faqat Qurilish Bosqichi						
Invaziv va begona turlarni kiritish	Invaziv gul turlarining o'sishi	- Saytni tozalashdan keyin invaziv gul turlarining o'sishi yo'q	- Tekshiruv jurnali	Haftalik	- Bosh pudratchining ekolog mutaxassisi/ekologi	Loyiha kompaniyasi AMIM menejeri va ekolog
Habitatni tiklash postini qurish	Habitatni tiklash rejasini (MTR) yakunlash	- - Vaqtinchalik ombor maydonchalari, obyektidagi ofislar, turar-joy binolari va qurilishning bufer zonalarini o'z ichiga olgan	- Habitatni Tiklash Rejasi - Habitatni Tiklash Hisoboti - Saytni tekshirish va tekshirish	Haftalik tekshiruvlar va oylik tekshiruvlar	- Bosh pudratchining ekolog mutaxassisi/ekologi	Loyiha kompaniyasi AMIM

AMIM TA'SIRI	ASOSIY ISHLASH KO'RSATKICI/PARAMETRI	MAQSADLAR VA STANDARTLAR	MONITORING JOYI/ TEKSHIRISH VOSITALARI	MONITORING CHASTOTASI	AMALGA OSHIRISH	NAZORAT
		yashash muhitini tiklash rejasini (MTR) 100% bajarish.				menejeri va ekolog
Ekspluatatsiya bosqichi						
Tabiiy yashash joyini yo'qotish 400 MVt sayt	Flora turlarining boyligini va yashash muhitining sifatini yaxshilash va tiklash	<ul style="list-style-type: none"> - NH yo'q sof zarar - Belgilangan ekolog tomonidan har chorakda (har mavsumda) hisoblanadigan Habitat sifati va maydoni 	<ul style="list-style-type: none"> - Habitat NNL rejasiga muvofiq 3 ta PV uchastkasining har birida turlar boyligi va yashash muhitining sifatini qayd eting. 	Birinch 5 yillik tsikl davomida har chorakda	Ekspluatatsiya va texnik xizmat ko'rsatish bo'yicha pudratchi belgilangan zonalarga muvofiq har bir uchastkada yashash muhiti sifatini monitoring qilish uchun botanik mutaxassisni tayinlashi kerak.	Loyiha tashkiloti
Invaziv va begona turlarning ustunligi	Flora turlarining boyligini va yashash muhitining sifatini yaxshilash va tiklash	Invaziv gul turlarining ortiqcha o'sishi yo'q	Tekshiruv jurnali	Choraklik	Ekspluatatsiya va texnik xizmat ko'rsatish bo'yicha pudratchi Atrof-muhitni muhofaza qilish xodimi	Loyiha kompaniyasi AMIM menejeri va ekolog
Biologik Xilma-Xillik Imkoniyatini Topish Tartibi	Faunani har qanday xavfli joydan xavfsiz olib tashlash	YTH, asbob-uskunalarining shikastlanishi yoki tiqilib qolishi natijasida obyektidagi	Faol mavsumda joyida fauna mavjudligini tekshirish kerak bo'lgan uchta fotoelektrik	Choraklik	FTXK pudratchi AMIM menejeri va ekolog	Loyiha kompaniyasi AMIM menejeri va ekolog

AMIM TA'SIRI	ASOSIY ISHLASH KO'RSATKICI/PARAMETRI	MAQSADLAR VA STANDARTLAR	MONITORING JOYI/ TEKSHIRISH VOSITALARI	MONITORING CHASTOTASI	AMALGA OSHIRISH	NAZORAT
		faunaning nolga teng o'limi	obyektning har biri			
HEUL kichik tuvaloq bilan halokatli to'qnashuv	Tuvaloqning qirilib ketishi uchun kompensatsiyani amalga oshirish	Sof foydaga erishish	220kV va 500kv HEULLar	BXSBHR/Offset va PCFMP rejasiga muvofiq	FTXK pudratchi AMIM menejeri va ekolog	Loyiha kompaniyasi AMIM menejeri va ekolog
Fotoelektr stansiyalari va/yoki HEUL tomonidan BXUX va BXXMQga ta'siri	Bioxilma-xillikni saqlash bo'yicha harakatlar rejasini amalga oshirish	NNL yutug'i	220 kV va 500 kV HEUL, FE uchastkalar va ESAT-maydonchalar	BXSBHR va Qurilish tugallangandan keyin biologik xilma-xillik obyektlarining nobud bo'lishini monitoring qilish dasturi bo'yicha	FTXK pudratchi AMIM menejeri va ekolog	Loyiha kompaniyasi AMIM menejeri va ekolog

12 SHOVQIN VA TEBRANISH

Keyingi kichik bo'limlarda atrofdagi shovqin va tebranish bilan bog'liq bo'lishi mumkin bo'lgan ta'sirlar sharhi, ta'sirni kamaytirish bo'yicha asosiy chora-tadbirlar, shuningdek, foydalanish xususiyatlari va monitoringiga qo'yiladigan tegishli talablar keltirilgan.

12.1 Potentsial ta'sirlar

Atrofdagi shovqin va tebranish bilan bog'liq potentsial ta'sir quyidagi jadvalda keltirilgan. Ushbu ta'sirlar va tegishli retseptorlarning to'liq tavsifi esia loyahasida keltirilgan.

12-1-jadval Atrofdagi shovqin va tebranish bilan bog'liq potentsial ta'sirlar sharhi

AMIM TA'SIRI	TA'SIR DOIRASI	POTENTIAL RETSEPTORLARI (TO'G'RIDAN-TO'G'RI VA BILVOSITA RETSEPTORLARI)
FES va ESAT uchastkalari		
Atrofdagi shovqinning yuqori darajasi	Loyiha uchastkalari va atrof-muhit (eshitiladigan ta'sir mumkin bo'lgan joylardan va o'tish yo'llaridan / kirish yo'llaridan 500 metr va 1 kilometr oralig'ida)	Turar joy va muassasalar
		Tijorat va sanoat ob'ektlari
		Ekologik retseptorlar
Erdan ko'tarilgan tebranish darajasi	Loyiha uchastkalari va atrof-muhit (eshitiladigan ta'sir mumkin bo'lgan joylardan va o'tish yo'llaridan / kirish yo'llaridan 500 metr va 1 kilometr oralig'ida)	Turar joy va muassasalar
		Tijorat va sanoat ob'ektlari
		Ekologik retseptorlar
Shovqin va tebranishning kasbiy ta'siri	Loyiha uchastkalarida qurilish zonalar va qo'shni mehnat ob'ektlari	Qurilish ishchilari
HEUL uchastkalari		
Atrofdagi shovqinning yuqori darajasi	Loyiha uchastkalari va atrof-muhit (eshitiladigan ta'sir mumkin bo'lgan joylardan va o'tish yo'llaridan / kirish yo'llaridan 500 metr va 1 kilometr oralig'ida)	Turar-joy muassasalari
		Tijorat va sanoat ob'ektlari
		Ekologik retseptorlar

12.2 Asosiy Yumshatish Choralari

Quyida atrofdagi shovqin va tebranish bilan bog'liq bo'lishi mumkin bo'lgan ta'sirning oldini olish va yumshatish bo'yicha chora-tadbirlar sharhi keltirilgan.

- Qurilish boshlanishidan oldin Bosh pudratchi tomonidan fotoelektr stansiyasi yaqinida joylashgan shovqinga sezgir obyektlar, ESAT va HEUL obyektlari (shu jumladan, HEUL uchun vaqtinchalik kirish yo'llari quriladigan joylar) qayta tekshiruvdan o'tkaziladi.
- Shovqin bilan bog'liq faoliyat iloji boricha ketma-ket yoki bosqichma-bosqich (bir vaqtning o'zida emas) amalga oshiriladi, bu esa har qanday shovqinli to'siqlarni minimallashtiradi.
- Yo'l harakatini boshqarish rejasida belgilangan tezlik cheklovlariga rioya qilinadi.
- Shovqin va tebranish ta'sirini kamaytirish uchun xavflarni baholash, bosqichma-bosqich ishlar va akustik to'siqlar o'rnatish amalga oshiriladi. Tungi qurilish ishlariga chek qo'yiladi va loyiha chegaralari yaqinida yer tebranishini keltirib chiqaradigan faoliyat turlari cheklanadi. Shovqin chegaralari shovqinni boshqarish rejalariga yordamida nazorat qilinadi.
- Shovqinli uskunalar sezgir retseptorlardan uzoqda joylashgan bo'ladi. Uskunalariga shovqinni kamaytirish uchun komponentlar (tovush so'ndirgichlar, shovqin yutgichlar) o'rnatiladi va iloji bo'lgan joylarda elektr yuritmalari uskunalariga ustunlik beriladi. Ishlatilmaganda mashinalar o'chiriladi. Trafik va shovqinni boshqarish rejalariga rioya qilinadi va etkazib berish shovqin chegaralariga mos keladi.
- Yuqori shovqin darajasiga (80 dB (A) ga teng yoki undan yuqori) duchor bo'lishi mumkin bo'lgan ishchilar aniqlanadi va shovqin ta'siri bilan bog'liq kasbiy xavflar haqida xabardor qilinadi. Agar shovqin manbasini boshqa joyga ko'chirish yoki ekranlash imkonsiz bo'lsa, ularga shaxsiy himoya vositalari beriladi.
- Jamoalar shovqinli tadbirlar haqida xabardor qilinadi va shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmi qo'llab-quvvatlanadi. Yuqori shovqin ta'siriga uchragan ishchilar shaxsiy himoya vositalari yordamida aniqlanib, zarur hollarda eshitish qobiliyati tekshiruvdan o'tkaziladi.
- Transport vositalari va mexanik uskunalar me'yordan ortiq tebranishni kamaytirish uchun yaxshi holatda saqlanadi.
- Ishchilarga ta'sirini kamaytirish uchun shovqinni nazorat qilish chora-tadbirlari ierarxiyasidan foydalaning (shovqin manbasini jismonan olib tashlash, pastroq variantlarga almashtirish, ishchilarni yuqori shovqin manbasidan izolyatsiya qilish, ish uslubiyatini o'zgartirish va shaxsiy himoya vositalaridan foydalanish tartibida).

12.3 Monitoring talablari

Quyidagi jadvalda atrofdagi shovqin va tebranish bilan bog'liq ta'sirlarni boshqarishni baholash uchun asosiy monitoring mexanizmlarining umumiy ko'rinishi keltirilgan. Esiada retseptorlardagi shovqinni kuzatish joylari ko'rsatilgan.

Agar quyida boshqacha ko'rsatilmagan bo'lsa, SS, MMQ, X va AMMQ bo'yicha Bosh pudratchi jamoasi tegishli ta'sirlarni kuzatish va loyiha kompaniyasining AMIM menejeri nazorati ostida ta'sirlarni nazorat qilish choralarini amalga oshirish uchun asosiy mas'uliyatni o'z zimmasiga oladi.

12-jadval -2atrofdagi shovqin va tebranish bilan bog'liq tadbirlarni kuzatish

AMIM TA'SIRI	ASOSIY ISHLASH KO'RSATKICI/PARAMET RI	MAQSADLAR VA STANDARTLAR	MONITORING JOYI/ TEKSHIRISH VOSITALARI	MONITORING CHASTOTASI	AMALGA OSHIRISH	NAZORAT
Dastlabki ishlar (DIBTX) va qurilish bosqichi						
Atrofdagi shovqinning yuqori darajasi	A-vaznli, ekvivalent doimiy ovoz darajasi-kunduzgi shovqin (ertalab soat 7 dan kechki soat 11 gacha)	- 55dB(A)	<ul style="list-style-type: none"> - Qurilish boshlanishidan oldin AMITBda sezgir retseptorlar sifatida ko'rsatilgan joylarda shovqin tekshiruvi o'tkaziladi. - Qurilish boshlanishidan oldin, shuningdek, FE va ESAT uchastkalarida bitta markaziy joyda shovqin tadqiqoti o'tkaziladi. 	<p>DIBTX davomida haftalik</p> <p>Shundan so'ng, har oyda 15 yoki 1 metrdan foydalangan holda har bir joyda 2 daqiqa</p>	- Bosh pudratchi ning SXAM xodimi	- Loyiha tashkiloti
	A-tungi vaqtda (soat 23:00 dan 7:00 gacha) uzluksiz shovqinning muvozanatlangan ekvivalent darajasi	- Agar qurilish ishlari kunduzgi vaqt bilan cheklangan bo'lsa, 45 dB (A)	<ul style="list-style-type: none"> - Qurilish boshlanishidan oldin AMITBda sezgir retseptorlar sifatida ko'rsatilgan joylarda shovqin 	DIBTXning 4-oyida va IBTXning 1-oyida shovqinning ta'sir xususiyatini aniqlash uchun har hafta. Shundan so'ng, har oyda har bir joyda 15 daqiqa.	- Bosh pudratchi ning SXAM xodimi	- Loyiha tashkiloti

AMIM TA'SIRI	ASOSIY ISHLASH KO'RSATKICI/PARAMET RI	MAQSADLAR VA STANDARTLAR	MONITORING JOYI/ TEKSHIRISH VOSITALARI	MONITORING CHASTOTASI	AMALGA OSHIRISH	NAZORAT
			tekshiruvi o'tkaziladi. - Qurilish boshlanishidan oldin, shuningdek, FE va ESAT uchastkalarida bitta markaziy joyda shovqin tadqiqoti o'tkaziladi.			
	Qurilish shovqinining ko'tarilishi bilan bog'liq shikoyatlar	- Barcha tegishli shikoyatlar imkon qadar qisqa muddatda yopiladi	- Jamiyat shikoyatlari jurnali	Davom etilmoqda	- Bosh pudratchi ning JABMLari	- Loyiha tashkiloti
Faqat Qurilish Bosqichi						
Shovqin va tebranishning kasbiy ta'siri	Shovqinli qurilish zonalarida shaxsiy eshitish vositalaridan foydalanish	- Kuchli shovqin manbalari yaqinida ishchilar tegishli himoya vositalarisiz ishlaydigan holatlar	- AMSX inspeksiyasi qaydlar.	Haftalik	- Bosh pudratchi ning SXAM xodimi	Loyiha tashkiloti

AMIM TA'SIRI	ASOSIY ISHLASH KO'RSATKICHI/PARAMETRI	MAQSADLAR VA STANDARTLAR	MONITORING JOYI/ TEKSHIRISH VOSITALARI	MONITORING CHASTOTASI	AMALGA OSHIRISH	NAZORAT
		mavjud emas.				
	A-vaznli, ekvivalent doimiy ovoz darajasi-kunduzgi shovqin (ertalab soat 7 dan kechki soat 11 gacha)	85dB(A)	- Shovqin manbalariga eng yaqin retseptorlar joylashgan joylarga yo'naltirilgan shovqin monitoringi joylari	Har chorakda har bir joyga 15 daqiqadan	- Bosh pudratchi ning SXAM xodimi	Loyiha tashkiloti
	Shovqin ta'siri va/yoki shaxsiy himoya vositalarining yetishmasligi haqidagi shikoyatlar	Barcha tegishli shikoyatlar imkon qadar qisqa muddatda yopiladi	- Ishchilarning Shikoyatlari Jurnali	Davom etilmoqda	- Bosh pudratchi SvH xodimi	Loyiha tashkiloti
Operatsion bosqich - Monitoring talab qilinmaydi (jamiyat yoki xodimlar tomonidan shikoyatlar qayd etilgan holatlar bundan mustasno)						
Kasbiy shovqinga ta'sir qilish	Obyekt xodimlarining shikoyati	- - 85dB(A)	- Ishchilarning Shikoyatlari Jurnali	Olti oylik	FTXK pudratchi	Loyiha tashkiloti
FE, ESAT yoki HEUL tufayli hamjamiyat atrofidagi shovqin	Jamiyat tomonidan ko'tarilgan shikoyat	70dba (kunduzi 45dBA (tungi vaqt)	- Retseptorlarda va shovqin manbalarida o'tkaziladigan so'rov	Talab qilinganidek	FTXK pudratchi	Loyiha tashkiloti

13 HAVO SIFATI VA UGLEROD IZI

Keyingi bo'limlarda atmosfera havosi sifati va uglerod chiqindilariga ehtimoliy ta'sirlar sharhi, oqibatlarini yumshatish bo'yicha asosiy chora-tadbirlar, shuningdek, samaradorlik va monitoring bo'yicha tegishli talablar keltirilgan.

13.1 Potentsial ta'sirlar

Atrof-muhit havosi sifati va uglerod chiqindilariga potentsial ta'sir quyidagi jadvalda keltirilgan. Ushbu ta'sirlar va tegishli retseptorlarning to'liq tavsifi esia loyahasida keltirilgan.

13-1-jadval Atmosfera havosi sifati va uglerod chiqindilariga potentsial ta'sir sharhi

AMIM TA'SIRI	TA'SIR DOIRASI	POTENTIAL RETSEPTORLARI (TO'G'RIDAN-TO'G'RI VA BILVOSITA RETSEPTORLARI)
FES va ESAT uchstkalari		
Atrofdagi shovqinning yuqori darajasi	FES, ESAT va kirish yo'llari yaqinligi (Buyuk Britaniya IAQN yo'riqnomasida ko'rsatilganidek, manbalardan 350 metrgacha cho'zilishi mumkin bo'lgan sezilarli ta'sir ¹)	Turar-joy muassasalari
		Tijorat va sanoat ob'ektlari
		O'simlik dunyosi (jumladan, tik o'suvchi o'simliklar)
Atrof-muhitni ifloslantiruvchi chiqindi gazlar va issiqxona gazlarining yuqori darajasi	FES, ESAT va kirish yo'llari yaqinligi (Buyuk Britaniya DMRB yo'riqnomasida ko'rsatilganidek, manbalardan 200 metrgacha cho'zilishi mumkin bo'lgan sezilarli ta'sir) ²)	Turar-joy muassasalari
		Tijorat va sanoat ob'ektlari
Havoni ifloslantiruvchi moddalarga kasbiy ta'sir qilish	FES va ESAT ichidagi qurilish zonalari va kirish yo'llari	Qurilish ishchilari
	Uchuvchan organik birikmalarga ishlov berish va saqlash uchun yopiq va cheklangan joylar	
	Fotoelektr stansiyasi va ESAT obyektlari hududida ko'chma hojatxonalar va maishiy va tez buziladigan chiqindilarni saqlash joylarining mavjudligi (sezilarli ta'sir manbalardan 100 metrgacha bo'lgan masofaga tarqalishi mumkin)	
HEUL uchstkalari		
	HEUL minorasi uchstkalari va kirish yo'llarining yaqinligi (Buyuk Britaniya IAQN	Turar-joy muassasalari

¹ Britaniya havo sifatini boshqarish instituti

² Buyuk Britaniya yo'llar va ko'priklar uchun loyihalash qo'llanmasi.

AMIM TA'SIRI	TA'SIR DOIRASI	POTENSIAL RETSEPTORLARI (TO'G'RIDAN-TO'G'RI VA BILVOSITA RETSEPTORLARI)
Atrofdagi shovqinning yuqori darajasi	ko'rsatmalarida ko'rsatilganidek, manbalardan 350 metrgacha cho'zilishi mumkin bo'lgan sezilarli ta'sir. ³)	Tijorat va sanoat ob'ektlari
Atrof-muhitni ifloslantiruvchi chiqindi gazlar va issiqxona gazlarining yuqori darajasi	HEUL minorasi uchastkalari va kirish yo'llari yaqinligi (Buyuk Britaniya DMRB yo'riqnomasida ko'rsatilganidek, manbalardan 200 metrgacha cho'zilgan sezilarli ta'sir. ⁴)	Turar-joy muassasalari Tijorat va sanoat ob'ektlari
Havoni ifloslantiruvchi moddalar va tajovuzkor hidlarga kasbiy ta'sir qilish	HEUL minoralari yaqinida HEUL obyektlarida ko'chma hojatxonalarning yaqinligi (sezilarli ta'sir manbalardan 100 metrgacha bo'lgan masofaga tarqalishi mumkin)	Qurilish ishchilari

13.2 Asosiy Yumshatish Choralari

Quyida atrof-muhit havosi sifatiga va uglerod chiqindilariga bo'lishi mumkin bo'lgan ta'sirning oldini olish va yumshatish bo'yicha chora-tadbirlar ko'rib chiqiladi.

- Qurilish boshlanishidan oldin pudratchi MXQ fotoelektr stansiyasi, ESAT va HEUL obyektlari (shu jumladan, HEUL uchun vaqtinchalik kirish yo'llari quriladigan joylar) yaqinidagi chang/tutunga sezgir retseptorlarni qayta tekshiruvdan o'tkazadi.
- Ob-havo prognozlari changni bostirish choralari qurg'oqchil, shamolli sharoitlarga moslashtirish maqsadida kuzatib boriladi va noqulay ob-havo sharoitida tuproqni tekislash yoki qazishdan saqlanadi. Yer qazish ishlarida changning tarqalishini kamaytirish uchun tuproqni namlash, changga qarshi to'rlar o'rnatish, to'siqlar yoki o'simlik to'siqlaridan foydalanish choralari ko'riladi. Ochiq maydonlarda chang tarqalishining oldini olish uchun tuproqni sug'orish, changdan himoyalovchi to'siqlar o'rnatish, changdan himoyalovchi yoki o'simlik to'siqlaridan foydalanish kabi choralar ko'riladi. Obyekt hududidagi yo'llarda transport vositalarining harakatlanish tezligi soatiga 20 kilometrdan oshmaydi, asfaltlanmagan kirish yo'llari changni nazorat qilish uchun zichlanadi yoki namlanadi.
- Yaxshi xizmat ko'rsatiladigan transport vositalaridan foydalanish va talablarga javob bermaydigan transport vositalarining kirishini cheklash orqali transport vositalarining chiqindilari minimallashtiriladi. Og'ir transport vositalari dvigatellarining salt ishlashidan qochiladi, shuningdek, chiqindilarni kamaytirish uchun jamoat transportidan foydalanish yoki ishchilar uchun birgalikda sayohat qilish rag'batlantiriladi. Iloji boricha

³ Britaniya havo sifatini boshqarish instituti

⁴ Buyuk Britaniya yo'llar va ko'priklar uchun loyihalash qo'llanmasi.

tarkibida oltingugurt miqdori kam bo'lgan dizel yoqilg'isi va elektr uskunalardan foydalaniladi.

- Xavfli materiallar, jumladan, uchuvchan organik birikmalar sezgir retseptorlar va transport yo'nalishlaridan uzoqda, xavfsiz, shamollatiladigan xonalarda saqlanadi. Yoqilg'i va kimyoviy moddalar uchun germetik konteynerlardan foydalaniladi, bu esa issiqlik va quyoshning uzoq muddatli ta'siridan qochish imkonini beradi. Chiqindilar yoki o'simliklarni ochiq yoqish taqiqlanadi, kimyoviy moddalarni saqlash va yog'och tayyorlash tartib-qoidalariga rioya qilinadi.
- Kerakli sanitariya xonalari, germetik va ta'mirlangan septik rezervuarlar bilan ta'minlanadi, chiqindilar litsenziyalangan pudratchilar tomonidan utilizatsiya qilinadi. Organik va maishiy chiqindilar saralanadi, retseptorlardan uzoqda maxsus joylarda saqlanadi va litsenzyaga ega chiqindilarni utilizatsiya qilish korxonalari tomonidan muntazam ravishda olib ketiladi.
- Chang ta'siriga uchragan ishchi-xodimlar changdan himoyalovchi niqoblar bilan ta'minlanadi hamda chang va chiqindi gazlar ta'sirini kamaytirish bo'yicha o'qitiladi. Shaxsiy himoya vositalari, jumladan, niqob va ko'zoynaklar zaruratga qarab taqdim etiladi, xodimlar ulardan samarali foydalanish bo'yicha o'qitiladi. Havo sifati va ishchilarga ta'siri monitoringi o'tkaziladi, xavflarni baholash esa chora-tadbirlarni aniqlashtirish uchun qo'llaniladi.
- Jamoalar jadal yer qazish ishlari olib borilayotgani yoki chang, hidlar yoki chiqindilarning ehtimoliy ta'siri haqida oldindan xabardor qilinadi. Jamiyatni o'ylantirayotgan muammolarni to'plash va hal qilish uchun shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmlari yaratiladi.
- Dizel generatorlari kabi yoqilg'i bilan ishlaydigan statsionar mashinalar/qurilmalar loyiha maydonchalari (ya'ni turar-joy binolari, maktablar, tibbiyot markazlari va boshqalar) atrofida sezgir retseptorlardan iloji boricha uzoqroq joylashtiriladi.
- Pudratchi EPC havo sifati va chiqindilarni boshqarish rejalarini, tuproqni boshqarish va eroziyani nazorat qilish rejalarini, shuningdek, yo'l harakatini boshqarish rejalarini tegishli uslubiy ko'rsatmalarga birlashtirgan holda tayyorlaydi va amalga oshiradi.

13.3 Monitoring talablari

Quyidagi jadvalda atmosfera havosi sifati va uglerod chiqindilari bo'yicha amaldagi standartlarga nisbatan faoliyat samaradorligini baholash uchun asosiy monitoring mexanizmlari haqida umumiy ma'lumot keltirilgan. Asosiy samaradorlik ko'rsatkichlari (ASK) ning maqsadli ko'rsatkichlari tegishli (mavzuli) rejalar va boshqaruv protseduralarining keyingi shakllanishiga qarab o'zgarishi mumkin.

Agar quyida boshqacha ko'rsatilmagan bo'lsa, SS, MMQ, X va AMMQ bo'yicha Bosh pudratchi jamoasi tegishli ta'sirlarni kuzatish va loyiha kompaniyasining AMIM menejeri nazorati ostida nazorat choralari amalga oshirish uchun asosiy mas'uliyatni o'z zimmasiga oladi.

13-jadval atrof--2muhit havosi sifati va uglerod chiqindilari bilan bog'liq tadbirlarni kuzatish

AMIM TA'SIRI	ASOSIY ISHLASH KO'RSATKICI/PARAMETRI	MAQSAD	MONITORING JOYI/ TEKSHIRISH VOSITALARI	MONITORING CHASTOTASI	AMALGA OSHIRISH	NAZORAT
- Dastlabki ishlar (DIBTX) va qurilish bosqichi						
Atrofdagi shovqinning yuqori darajasi	MZ darajasi 2,5	15 µg/m ³	- AMITBda belgilangan sezgir retseptorlar joylashgan joylarda havo sifatini monitoring qilish va loyihaning barcha obyektlarida (qurilish maydonchalarida) keyingi harakatlar (qurilishni boshlashdan oldin tekshirish)	Har oyda har bir joy uchun 15 -20 daqiqa	- Bosh pudratchining SXAM xodimi	- Loyiha tashkiloti
	PM10 darajasi	45 µg/m ³				
	Changni bostirish choralari	Tezlik chegaralari va tashilgan agregat yuklarni qoplash bilan changni bostirish dalillari	- Baholash, qazish va siqish joylari, yotqizish joylari, axloqsizlikka kirish yo'llari	Yer harakat faoliyati davomida haftalik.	- Bosh pudratchining SXAM xodimi	- Loyiha tashkiloti
		Namlash orqali changni bostirish dalillari	- Kirga kirish yo'llari - FES, ESAT va HEUL uchastkalari yaqinidagi turar-joy jamoalari	Chang hosil qilish bo'yicha jamoatchilik shikoyati bo'lsa	- Bosh pudratchining SXAM xodimi	- Loyiha tashkiloti

AMIM TA'SIRI	ASOSIY ISHLASH KO'RSATKICI/PARAMETRI	MAQSAD	MONITORING JOYI/ TEKSHIRISH VOSITALARI	MONITORING CHASTOTASI	AMALGA OSHIRISH	NAZORAT
			-			
	Chang sharoitlari bo'yicha jamoatchilik shikoyatlari	Barcha tegishli shikoyatlar imkon qadar qisqa muddatda yopiladi	- Hamjamiyat shikoyat jurnallari	Davom etilmoqda	- Bosh pudratchining JABMLari	- Loyiha tashkiloti
Havo ifloslanishining kasbiy ta'siri	Yuqori/ko'rinadigan chang darajasiga ega qurilish hududlarida changdan himoyalovchi niqoblardan foydalanish	Chang darajasi yuqori/ko'rinadigan qurilish maydonlarida ishchilar changdan himoyalovchi niqoblarsiz ishlagan holatlar yo'q.	- SvH inspeksiyasi qaydlar.	Haftalik	- Bosh pudratchining SXAM xodimi	- Loyiha tashkiloti
	Ishchilarning yoqimsiz hidlar (masalan, uchuvchan organik birikmalar va h.k.)	Barcha tegishli shikoyatlar imkon qadar qisqa muddatda yopiladi	- Ishchilarning Shikoyatlari Jurnal	Davom etilmoqda	- Bosh pudratchining SXAM xodimi	- Loyiha tashkiloti
Faqat Qurilish Bosqichi						
Atrofdagi shovqinning yuqori darajasi	MZ darajasi ₁₀	45 µg/m ³	- AMITBda belgilangan sezgir retseptorlar joylashgan joylarda havo sifatini monitoring qilish va loyihaning barcha obyektlarida (qurilish maydonchalarida) keyingi harakatlar (qurilishni	Har oyda har bir joy uchun 15-20 daqiqqa	- Bosh pudratchining SXAM xodimi	- Loyiha tashkiloti

AMIM TA'SIRI	ASOSIY ISHLASH KO'RSATKICI/PARAMETRI	MAQSAD	MONITORING JOYI/ TEKSHIRISH VOSITALARI	MONITORING CHASTOTASI	AMALGA OSHIRISH	NAZORAT
			boshlashdan oldin tekshirish)			
Havo ifloslanishining kasbiy ta'siri	Ishlayotgan transport vositalari va mexanizmlari (shu jumladan dizel generatorlari) chiqindi gazlarida ko'rinadigan tutun	Mashinalarning tutun chiqarish quvurlaridan chiqadigan turg'un quyuq tutunni vizual kuzatishning yo'qligi	<ul style="list-style-type: none"> - Loyiha maydonidagi qurilish maydonlari. - Loyiha doirasida xizmat ko'rsatish yo'llari 	Haftalik	<ul style="list-style-type: none"> - Bosh pudratchining SXAM xodimi 	<ul style="list-style-type: none"> - Loyiha tashkiloti
	Transport vositalarini uchinchi tomon tomonidan tekshirish, shu jumladan bunday transport vositalarini obyektida dastlabki qabul qilish jarayonida tekshirish	Davriy tekshirish va texnik xizmat ko'rsatish yozuvlari	<ul style="list-style-type: none"> - Barcha yo'lsiz transport vositalari 	Har yili	<ul style="list-style-type: none"> - Bosh pudratchining SXAM xodimi 	<ul style="list-style-type: none"> - Loyiha tashkiloti
	MZ darajasi _{2.5}	15 µg/m ³	<ul style="list-style-type: none"> - AMITBda belgilangan sezgir retseptorlar joylashgan joylarda havo sifatini monitoring 	Har oyda har bir joyga 15-20 daqiqadan	<ul style="list-style-type: none"> - Bosh pudratchining SXAM xodimi 	<ul style="list-style-type: none"> - Loyiha tashkiloti
	MZ darajasi ₁₀	45 µg/m ³			<ul style="list-style-type: none"> - Bosh pudratchining SXAM xodimi 	<ul style="list-style-type: none"> - Loyiha tashkiloti

AMIM TA'SIRI	ASOSIY ISHLASH KO'RSATKICI/PARAMETRI	MAQSAD	MONITORING JOYI/ TEKSHIRISH VOSITALARI	MONITORING CHASTOTASI	AMALGA OSHIRISH	NAZORAT
	Uglerod oksidi darajasi (CO	5 – 10 mg/m³	qilish va loyihaning barcha obyektlarida (qurilish maydonchalarida) keyingi harakatlar (qurilishni boshlashdan oldin tekshirish)			
	Oltinugurt dioksidi darajasi (SO2)	0.35 – 0.5 mg/m³				
	Azot dioksidi darajasi (NO2)	0.085 – 0.2 mg/m³				
Foydalanish bosqichi - monitoring talab qilinmaydi (mahalliy aholi yoki ishchilar tomonidan shikoyatlar qayd etilgan holatlar bundan mustasno).						

14 LANDSHAFT VA VIZUAL TAKOMILLASHTIRISH

Keyingi kichik bo'limlarda landshaftlar va vizual jozibadorlikka potensial ta'sirning sharhi, oqibatlarni yumshatish bo'yicha asosiy chora-tadbirlar, shuningdek, samaradorlik va monitoring bo'yicha tegishli talablar keltirilgan.

14.1 Potentsial ta'sirlar

Landshaftlarning potensial ta'siri va vizual jozibadorligi quyidagi jadvalda keltirilgan. Ushbu ta'sirlar va tegishli retseptorlarning to'liq tavsifi esia loyihasida keltirilgan.

14-1-jadval Landshaftlarga potensial ta'sir va vizual jozibadorlik sharhi

AMIM TA'SIRI	TA'SIR DOIRASI	POTENTIAL RETSEPTORLARI (TO'G'RIDAN-TO'G'RI VA BILVOSITA RETSEPTORLARI)
Landshaft xususiyatlarining o'zgarishi tufayli vizual joziba yo'qolishi	Ilgari mavjud bo'lgan o'simliklar, qurilish obyektlari va qurilish izlarining ko'rinish zonasi	Loyiha uchastkalari yaqinida joylashgan turar-joylar va boshqa muassasalar
Yengil to'kilmasin tufayli vizual noqulaylik	Loyiha uchastkalari va yaqin atrof	Loyiha uchastkalari yaqinida joylashgan turar-joylar va boshqa muassasalar

14.2 Asosiy Yumshatish Choralari

Quyida landshaftlar va vizual jozibadorlikka bo'lishi mumkin bo'lgan ta'sirning oldini olish va yumshatish bo'yicha chora-tadbirlar sharhi keltirilgan.

- Qurilish maydonchalari, saqlash joylari va avtoturargohlar atrofida atrofdagi retseptorlar uchun vizual ifloslanishni kamaytirish uchun to'siqlar, o'simlik buferlari yoki jonli to'siqlar kabi vizual ekranlar o'rnatiladi yoki saqlanadi. Ishlamaydigan mashina va uskunalar faqat maxsus to'xtash joylarida bo'lishi kerak, kirish yo'llari yoki loyiha maydonchalari yaqinida tartibsiz to'xtash taqiqlanadi.
- O'simliklarni olib tashlash belgilangan qurilish zonalarini va tranzit yo'laklar bilan cheklanadi. Qurilish tugagandan so'ng, barcha vaqtinchalik inshootlar va chiqindilar olib tashlanadi, qazilmalar ko'miladi va doimiy tozalash zonalaridan tashqaridagi hududlarda o'simlik qoplami tiklanadi.
- Mavjud karer maydonchalari qurilish materiallarini olish uchun ishlatiladi. Resurslar va chiqindilarni samarali boshqarish uchun tuproqni boshqarish va eroziyaga qarshi kurashish rejasi, chiqindilarni boshqarish rejasi va yo'l harakatini boshqarish rejasi ishlab chiqiladi va joriy etiladi.
- Tungi qurilish ishlari minimallashtiriladi, faqat loyiha maydonlaridan 500 metr radiusda yashovchi jamoalarni xabardor qilish va oldindan ruxsat berish orqali amalga oshiriladi. Projektorlar va boshqa qurilish yoritgichlari obyektning ichki qismiga qaratiladi, 30o dan

katta bo'lmagan burchak ostida mahkamlanadi va minimal balandlikda o'rnatiladi. Yorug'lik va shu'lalarning tarqalishini kamaytirish uchun ekranlar va LED lampalardan foydalaniladi.

- Vaqtinchalik inshootlar, zaxiralar va uskunalar demontaj qilinadi, chiqindilar esa loyiha yakunlangandan so'ng maxsus omborlarga topshiriladi.

14.3 Monitoring talablari

Quyidagi jadvalda landshaftlarga ta'sirni boshqarish va vizual jozibadorlikni baholash uchun asosiy monitoring mexanizmlarining umumiy ko'rinishi keltirilgan.

Agar quyida boshqacha ko'rsatilmagan bo'lsa, SS, MMQ, X va AMMQ bo'yicha Bosh pudratchi jamoasi tegishli ta'sirlarni kuzatish va loyiha kompaniyasining AMIM menejeri nazorati ostida nazorat choralari amalga oshirish uchun asosiy mas'uliyatni o'z zimmasiga oladi.

14-2Vizual ta'sirlar bilan bog'liq jadval monitoringi tadbirlari

AMIM TA'SIRI	ASOSIY ISHLASH KO'RSATKICI/PARAMETRI	MAQSAD	MONITORING JOYI/ TEKSHIRISH VOSITALARI	MONITORING CHASTOTASI	AMALGA OSHIRISH	NAZORAT
Qurilish bosqichi						
Yengil to'kilmasin tufayli vizual noqulaylik	Yorug'lik to'kilishi bilan bog'liq jamoatchilik shikoyatlari	- Barcha tegishli shikoyatlar imkon qadar qisqa muddatda yopiladi	- Jamiyat shikoyatlari jurnali	Davom etilmoqda	- Bosh pudratchining JABMLari	- Loyiha tashkiloti
Landshaft xususiyatlarining o'zgarishi tufayli vizual joziba yo'qolishi	Uchastkani qayta tiklash rejasiga muvofig amalga oshirilgan reabilitatsiya ishlarining ulushi	- Uchastkani qayta tiklash rejasiga muvofig, hududga xos reabilitatsiya tadbirlarining 100% bajarildi	- Loyihalar saytlari ichidagi doimiy izdan tashqarida bezovta qilingan joylar	Demobilizatsiya paytida haftalik	- Loyiha kompaniyasining atrof-muhit bo'yicha mutaxassisi - Bosh Pudratchi Atrof-muhit xodimi	- Loyiha tashkiloti

15 MADANIY MEROS

Keyingi kichik bo'limlarda madaniy merosga potensial ta'sir, oqibatlarni yumshatish bo'yicha asosiy chora-tadbirlar, shuningdek, samaradorlik va monitoringga qo'yiladigan tegishli talablar haqida umumiy ma'lumot berilgan.

15.1 Potentsial ta'sirlar

Madaniy meros bilan bog'liq potensial ta'sirlar quyidagi jadvalda keltirilgan. Ushbu ta'sirlar va tegishli retseptorlarning to'liq tavsifi esia loyihasida keltirilgan.

10-jadval - 1chiqindilarni boshqarish bilan bog'liq potensial ta'sirlarga umumiy nuqtai

AMIM TA'SIRI	TA'SIR DOIRASI	POTENTIAL RETSEPTORLARI (TO'G'RIDAN-TO'G'RI VA BILVOSITA RETSEPTORLARI)
Moddiy madaniy meros resurslarining degradatsiyasi va/yoki yo'qolishi	Loyiha uchstkallari va kirish yo'llari, ayniqsa Samarqand viloyatidagilar	Moddiy madaniy merosning o'rganilmagan resurslari
Mahalliy urf-odatlarini buzish	Samarqand viloyatidagi loyiha ta'siridagi mahallalar va kengroq hududlar	Mahalliy urf-odatlar

15.2 Asosiy Yumshatish Choralari

Quyida madaniy merosga potensial ta'sirning oldini olish va yumshatish bo'yicha chora-tadbirlar sharhi keltirilgan.

- Qurilish ishlari, shu jumladan yerlarni tozalash, tuproq ishlari va texnikani ko'chirish ishlari loyiha obyektlari hududida va ajratilgan tranzit yo'laklarida aniq belgilangan zonalar bilan cheklanadi. Vaqtinchalik to'siqlar va g'ovlar ish joylarining to'g'ri chegaralanishini ta'minlaydi.
- Arxeologik tasodifiy topilmalar tartibi ishlab chiqiladi va tegishli organlar tomonidan tasdiqlanadi. Belgilangan arxeolog qurilish ishlarini nazorat qiladi va kerak bo'lganda tasodifiy topilmalarga javob beradi.
- Qurilish ishchilari uchun moddiy va nomoddiy madaniy merosdan xabardorlik, tasodifiy topilmalar tartibi va madaniy sezgirlikning ahamiyati bo'yicha kirish va takroriy o'quv kurslari tashkil etiladi. Bunga mahalliy urf-odatlar va merosga ta'sir qilmaslik choralari kiradi.
- Loyiha darajasidagi xulq-atvor kodeksi vandalizm, o'g'rilik va nomaqbul xatti-harakatlarga taqiqlarni, shuningdek, murosasizlik siyosatini va ularga rioya qilmaganlik uchun intizomiy choralarni o'z ichiga oladi. Mahalliy madaniy an'analardan xabardorlikni oshirish uchun tengdoshlar boshchiligidagi tashabbuslar va mahalliy xodimlarni yollashdan foydalaniladi.

- Omborxonalar, ombor maydonchalari va kirish yo'llari faqat loyiha doirasidagi faoliyat uchun belgilanadi va foydalaniladi. Madaniy obyektlar va atrof-muhitga zarar yetkazishni kamaytirish maqsadida yo'llardan tashqarida harakatlanish va belgilangan hududlardan tashqarida tartibsiz to'xtash taqiqlanadi.
- Mahalliy jamoalar va hokimiyat organlari Loyiha doirasida jamoalar shikoyatlarini ko'rib chiqish mexanizmi (ShKChM) bilan tanishtiriladi. Madaniy meros bilan bog'liq shikoyatlar ushbu platformalar orqali ko'rib chiqiladi.
- Ishchi kuchi uchun maxsus turar joylar yaratiladi, mahalliy aholi bilan muloqotni va yuzaga kelishi mumkin bo'lgan madaniy nizolarni minimallashtirish uchun qurilish ishchilari belgilangan ish vaqti davomida ish joylari bilan cheklanadi. Oqimlarni boshqarish rejasi ushbu choralarga rioya qilishni ta'minlaydi.
- Jamoatchilik bilan aloqalar bo'yicha xodimlar tomonidan o'tkaziladigan xabardorlikni oshirish kampaniyalari mahalliy hamjamiyatlarni chet ellik ishchilarning oqimi, potensial madaniy farqlar va mahalliy xususiyatlarga ta'sirni yumshatish choralari haqida xabardor qiladi.
- Milliy me'yoriy hujjatlarga rioya etilishini ta'minlash va madaniy meros resurslarini saqlashga ko'maklashish maqsadida madaniy meros bo'yicha mas'ul organlar va mahalliy muassasalar bilan hamkorlik yo'lga qo'yiladi.
- Ishchilar va transport vositalarining harakatini boshqarish, madaniy xabardorlikni oshirish, mahalliy jamoalar va ularning merosiga salbiy ta'sir ko'rsatishning oldini olish maqsadida rejalar, jumladan, yo'l harakatini boshqarish rejasi va odamlar oqimini boshqarish rejasi amalga oshiriladi.

15.3 Monitoring talablari

Quyidagi jadvalda madaniy meros bilan bog'liq ta'sirlarni boshqarishni baholash uchun asosiy monitoring mexanizmlarining umumiy ko'rinishi keltirilgan.

Agar quyida boshqacha ko'rsatilmagan bo'lsa, SS, MMQ, X va AMMQ bo'yicha Bosh pudratchi jamoasi tegishli ta'sirlarni kuzatish va loyiha kompaniyasining AMIM menejeri nazorati ostida nazorat choralari amalga oshirish uchun asosiy mas'uliyatni o'z zimmasiga oladi.

15-2 Madaniy meros bilan bog'liq jadval monitoringi tadbirlari

AMIM TA'SIRI	ASOSIY ISHLASH KO'RSATKICI/PARAMETRI	MAQSAD	MONITORING JOYI/ TEKSHIRISH VOSITALARI	MONITORING CHASTOTASI	AMALGA OSHIRISH	NAZORAT
Dastlabki ishlar (DIBTX), qurilish bosqichi va ekspluatatsiya bosqichi						
Moddiy madaniy meros resurslarining degradatsiyasi va/yoki yo'qolishi	Madaniy merosni boshqarish rejasi va Arxeologik topilmalar bo'yicha tartib-taomillarni amalga oshirish	- Moddiy madaniy meros resurslarini aniqlash va arxeologik tasodifiy topilmalar tartibida qurilish (tuproq ishlari) ishchilarining 100 foizi	- SS, MMQ, X va AMMQ trening hisoboti	Oylik	- Belgilangan arxeolog (Arxeologiya institutidan) - Qisqacha tomosha qilish uchun EPC tashqi uchrashuvi	- Loyiha tashkiloti
	Tuproq ishlari paytida potentsial madaniy topilmalardan ishchilarning hushyorligi	- Tuproq ishlari bilan shug'ullanadigan ishchilar uchun kundalik asboblarni qutisi suhbatlari va joyida nazorat	- Tuproq ishlari joylari	Tuproq ishlari paytida har kuni	- Qisqacha tomosha qilish uchun arxeolog MXQ tashqi tayinlanishi	- Loyiha tashkiloti
Mahalliy urf-odatlarini buzish	Loyihani amalga oshirish natijasida mahalliy urf-odatlar va nomoddiy madaniy merosning buzilishi bilan bog'liq jamoatchilik shikoyatlari	- Barcha tegishli shikoyatlar imkon qadar qisqa muddatda yopiladi	- Jamiyat shikoyatlari jurnali	Davom etilmoqda	- Bosh pudratchining JABMLari	- Loyiha tashkiloti

16 YO'L HARAKATI VA TRANSPORT

Quyidagi kichik bo'limlarda yo'l harakati va transportga ehtimoliy ta'sirlar sharhi, oqibatlarni yumshatish bo'yicha asosiy chora-tadbirlar, shuningdek, samaradorlik va monitoring bo'yicha tegishli talablar keltirilgan.

16.1 Potentsial ta'sirlar

Yo'l harakati va transport bilan bog'liq potentsial ta'sirlar quyidagi jadvalda keltirilgan. Ushbu ta'sirlar va tegishli retseptorlarning to'liq tavsifi esia loyihasida keltirilgan.

16-1 - jadval Qurilish paytida harakat va transport bilan bog'liq potentsial ta'sirlarni ko'rib chiqish

AMIM TA'SIRI	TA'SIR DOIRASI	POTENTIAL RETSEPTORLARI (TO'G'RIDAN-TO'G'RI VA BILVOSITA RETSEPTORLARI)
Umumiy foydalanishdagi yo'llar bo'ylab tirbandlikning kuchayishi	Loyihaga bag'ishlangan kirish yo'llariga ulanadigan oziqlantiruvchi va jamoat yo'llari	Loyihadan ta'sirlangan jamoalardagi uy xo'jaliklari va muassasalar
		Loyihadan ta'sirlangan jamoalar ichidagi savdo va sanoat korxonalari

16.2 Asosiy Yumshatish Choralari

Quyida yo'l harakati va transport bilan bog'liq yuzaga kelishi mumkin bo'lgan ta'sirlarning oldini olish va yumshatish bo'yicha chora-tadbirlar ko'rib chiqiladi.

- Qurilish ishlarini boshlashdan oldin transport sohasidagi muammolarni, jumladan, tirbandlik yuqori bo'lgan va yo'l talablariga javob bermaydigan joylarni aniqlash, shuningdek, yo'l harakatiga ta'sirini kamaytirish maqsadida jamoat transporti yo'nalishlarini rejalashtirish maqsadida transport cheklovlari o'rganiladi.
- Loyihaning tranzit yo'lagi doirasida loyiha transport oqimining umumiy foydalanishdagi yo'llar bilan o'zaro ta'sirini minimallashtirish uchun imkon qadar maxsus kirish yo'llari quriladi, shuningdek, tegishli organlar bilan kelishilgan holda yo'llarni modernizatsiya qilish yoki ta'mirlash ishlarini amalga oshirish uchun aylanma yo'llar va yo'l harakatini tartibga solish choralari amalga oshiriladi.
- Loyiha trafigi tirbandlik soatlari va tirbandlik nuqtalarini oldini olish uchun tashkil etiladi. Yuklarni yetkazib berish uchun qatnovlar sonini kamaytirish maqsadida qurilish mashinalari karvonlari maksimal darajada yuklanadi, loyiha bilan bog'liq transport harakati hajmini cheklash uchun ishchilar uchun transport xizmatlari tashkil etiladi.

- Katta hajmdagi yoki og'ir yuklarni tashish uchun ruxsatnomalar tegishli yo'l harakati xavfsizligi organlaridan olinadi, bu esa yo'llardan foydalanishning mahalliy qoidalariga rioya etilishini ta'minlaydi.
- Loyihada ishtirok etadigan transport vositalarining to'xtash joylari loyiha obyektlari hududida maxsus ajratilgan joylar bilan cheklanadi, shuningdek, jamoat va kirish yo'llarida transport vositalarining harakatsizligini tezkor bartaraf etish uchun transport vositalari buzilgan taqdirda harakat rejasi ishlab chiqiladi.
- Loyiha bilan bog'liq xavf-xatarlarni bartaraf etish, favqulodda vaziyatlarda harakatlanish rejalarini ishlab chiqish va loyiha doirasida transport vositalarining xavfsiz harakatlanishini ta'minlash maqsadida transport va yo'l harakati xavfsizligi uchun mas'ul organlar bilan hamkorlik yo'lga qo'yiladi.
- Loyiha maydonlaridan tashqarida va ichki yo'llar bo'ylab to'g'ridan-to'g'ri yo'llardagi shikastlanishlar yoki to'siqlar transport oqimini saqlab qolish va loyiha ishlarini osonlashtirish uchun zudlik bilan bartaraf etiladi.
- Loyihani amalga oshirish jarayonida xavfsiz, tartibli va atrof-muhitga minimal ta'sir ko'rsatadigan yo'l harakatini ta'minlash uchun yuqorida ko'rsatilgan chora-tadbirlarni o'z ichiga olgan yo'l harakati va transportni boshqarishning kompleks rejasi ishlab chiqiladi va amalga oshiriladi.

16.3 Monitoring talablari

Quyidagi jadvalda yo'l harakati va transport bilan bog'liq ta'sirlarni boshqarishni baholash uchun asosiy monitoring mexanizmlarining umumiy ko'rinishi keltirilgan.

Agar quyida boshqacha ko'rsatilmagan bo'lsa, SS, MMQ, X va AMMQ bo'yicha Bosh pudratchi jamoasi tegishli ta'sirlarni kuzatish va loyiha kompaniyasining AMIM menejeri nazorati ostida nazorat choralari amalga oshirish uchun asosiy mas'uliyatni o'z zimmasiga oladi.

16-jadval -2trafik va transport bilan bog'liq tadbirlarni kuzatish

AMIM TA'SIRI	ASOSIY ISHLASH KO'RSATKICI/PARAMETRI	MAQSAD	MONITORING JOYI/ TEKSHIRISH VOSITALARI	MONITORING CHASTOTASI	AMALGA OSHIRISH	NAZORAT
Qurilish bosqichi						
Umumiy foydalanishdagi yo'llar bo'ylab tirbandlikning kuchayishi	Yo'l harakati va transportni boshqarish rejasini amalga oshirish hamda obyektga olib boruvchi barcha yo'llar bo'ylab yo'l belgilari va ko'rsatkichlarini o'rnatish	- Loyihaning barcha kirish yo'llari bo'ylab harakatlanish belgilari va yo'l ko'rsatkichlari o'rnatildi	- Loyihaning barcha kirish yo'llari	Har hafta safarbarlik paytida	- Bosh pudratchining SvH xodimi	- Loyiha tashkiloti
	Jamoat yo'llarida loyiha bilan bog'liq transport harakati bo'yicha jamoatchilik shikoyatlari	- Barcha tegishli shikoyatlar imkon qadar qisqa muddatda yopiladi	- Jamiyat shikoyatlari jurnali	Davom etilmoqda	- Bosh pudratchining JABMlari	- Loyiha tashkiloti

17 IJTIMOIYIQTISODIYOT-UMUMIY

Keyingi kichik bo'limlarda mahalliy tirikchilik manbalari va kommunal infratuzilmaga potensial ta'sirining sharhi, oqibatlarni yumshatish bo'yicha asosiy chora-tadbirlar, shuningdek, samaradorlik va monitoring bo'yicha tegishli talablar keltirilgan.

17.1 Potentsial ta'sirlar

Mahalliy tirikchilik manbalari va kommunal infratuzilma bilan bog'liq potensial ta'sirlar quyidagi jadvalda keltirilgan. Ushbu ta'sirlar va tegishli retseptorlarning to'liq tavsifi esia loyihasida keltirilgan.

17-1-javdval Mahalliy turmush tarzi va kommunal infratuzilmaga ta'sirini jadvalga umumiy nuqtai

AMIM TA'SIRI	TA'SIR DOIRASI	POTENTIAL RETSEPTORLARI (TO'G'RIDAN-TO'G'RI VA BILVOSITA RETSEPTORLARI)
Iqtisodiy ko'chirish	Loyihadan ta'sirlangan jamoalar ichidagi FES, ESAT va HEUL uchstkali	Ta'sirlangan chorvadorlar, ekinzorlar va baliq yetishtiruvchilar
Uchinchi tomon mulkiga tasodifiy zarar etkazish va kommunal xizmatlarning uzilishi	FES, ESAT, HEUL yo'lagi, yer osti kabeli va (yangi) kirish yo'llari yaqinida joylashgan ta'sirlangan jamoalar	Loyihadan ta'sirlangan jamoalar ichida ta'sirlangan aholi Ta'sirlangan kommunal xizmatlar
Davlat infratuzilmasi va resurslariga bosimning oshishi	FES, ESAT, HEUL yo'lagi, yer osti kabeli va (yangi) kirish yo'llari yaqinida joylashgan ta'sirlangan jamoalar	Loyiha ta'sirida bo'lgan aholi punktlari, tumanlar va umuman Samarqand viloyati aholisi Kommunal va ijtimoiy xizmatlar
Mezbon jamoalar ichidagi vaqtinchalik inflyatsiya	FES yaqinida joylashgan ta'sirlangan jamoalar va ESAT uchstkali	Mahalliy jamoalar.
Bandlikni yaratish va imkoniyatlarni uzatish	Ta'sir ko'rsatgan jamoalar, kengroq hududlar va umuman O'zbekiston	Mahalliy ishchi kuchi

17.2 Asosiy Yumshatish Choralari

Quyida mahalliy tirikchilik manbalari va infratuzilma bilan bog'liq ehtimoliy ta'sirlarning oldini olish va yumshatish bo'yicha chora-tadbirlar sharhi keltirilgan. Yerni 180 lib qo'yish, ko'chirish va iqtisodiy ko'chirish bilan bog'liq ta'sirlarni boshqarish bo'yicha qo'shimcha ma'lumotni "Yer uchastkalarini sotib olish va yashash uchun mablag'larni tiklash" (LRP) loyihasi rejasida va ushbu rejaning bo'limida ko'rishingiz mumkin.

- Yer uchastkalarini sotib olish va qayta tiklash rejasi (TVKR) ta'sirga uchragan shaxslar va yer uchastkalaridan foydalanish bo'yicha keng ko'lamli so'rovlar (LTKSh) asosida ta'sirni baholash va qayta tiklash uchun qo'llanma bo'lib xizmat qiladi. Yolg'on arizalar sonini minimallashtirish uchun arizalarni qabul qilishning tugash sanalari e'lon qilinadi. TVKR jismoniy aktivlar, ekotizim xizmatlari va ta'sirdan oldin mavjud bo'lgan daromad manbalari uchun kompensatsiya bilan ko'chirilgan shaxslarning farovonligini yaxshilash yoki qo'llab-quvvatlashga qaratilgan ehtiyojlar va gender jihatlarini hisobga olgan holda yashash uchun mablag'larni tiklashni ta'minlaydi. Monitoring va baholash tizimi MRRni amalga oshirish natijalarini kuzatib boradi va ularning Manfaatdor tomonlar bilan o'zaro hamkorlik rejasi (MTJQR) va Jamoatchilik shikoyatlarini ko'rib chiqish mexanizmlariga (ShKChM) muvofiqligini ta'minlaydi.
- Qurilish hududlari aniq ko'rsatiladi va manfaatdor tomonlar shovqin va tebranish kabi sezilarli ta'sir ko'rsatadigan tadbirlar haqida aholini xabardor qiladi. Zararli hududlar yaqinida qoziqlarni zichlash va qoqishdan oldin va keyin yaqin atrofdagi binolar ko'zdan kechiriladi. Kommunal tarmoqlar va drenaj tizimlari shikastlanishining oldini olish uchun tekshiruvdan o'tkaziladi, shuningdek, gaz quvurlari yaqinida qurilish bo'yicha maslahatlar beriladi. Yo'l harakatini tashkil etish, shu jumladan yo'l harakatini o'rganish, zarur ruxsatnomalar olish va mahalliy hokimiyat organlari bilan muvofiqlashtirish bo'yicha vaqtinchalik choralar ko'riladi. Chiqindilarni utilizatsiya qilish va infratuzilmadan foydalanish qat'iy nazoratga olinib, tasodifiy zarar to'liq qoplab beriladi.
- Loyihaning qurilishi ishchilarga munosib tibbiy xizmat ko'rsatilishini ta'minlaydi: bazaviy tibbiy yordam ko'rsatish uchun klinikalar tashkil etiladi va zarur hollarda yaqin atrofdagi shifoxonalarga yo'llanma beriladi. Elektr ta'minotida uzilishlar yuzaga kelsa, avtonom energiya manbalaridan foydalaniladi, tirbandliklarning oldini olish maqsadida qurilish transporti tartibga solinadi. Chiqindilarni boshqarish mahalliy chiqindilarni utilizatsiya qilish obyektlarini qayta ishlash va ulardan foydalanish, muntazam monitoringni ta'minlash va litsenziya talablariga rioya qilish bilan shug'ullanadi.
- Suv olish va ifloslanishining oldini olish choralari ko'riladi, suv resurslaridan foydalanishga ruxsat olinadi. Ifloslanish xavfini saqlab qolish va kamaytirishga qaratilgan tuproq va suv resurslarini boshqarish rejalarini ishlab chiqiladi. Qazib olingan tuproq hududni qayta tiklash uchun qayta ishlatiladi, xodimlar esa atrof-muhitni muhofaza qilish, chiqindilarni saralash va qayta ishlash bo'yicha o'qitiladi.
- Jamiyat infratuzilmasiga yukni kamaytirish uchun mahalliy xodimlarni yollashga ustuvor ahamiyat beriladi, shu bilan birga, teng imkoniyatlar va genderga mos keladigan ishga qabul qilish amaliy HEUlarini ta'minlash uchun maxsus ishga qabul qilish harakatlari amalga oshiriladi. Bo'sh ish o'rinlari keng targ'ib qilinadi va xodimlar malakasini oshirishga qaratilgan o'quv dasturlari bilan ta'minlanadi. Xaridlarda mahalliy xizmat ko'rsatuvchi provayderlarga ustuvorlik beriladi, bu esa loyihadan manfaatdor bo'lgan jamoalarga iqtisodiy foyda yetkazilishini ta'minlaydi. Xodimlarni yollash bo'yicha mahalliy reja mehnat munosabatlari va mehnat sharoitlarini tartibga soladi, xodimlarga, ayniqsa, ekspertlar bilan hamkorlikda ishlaydigan malakali xodimlarga kasbiy rivojlanish dasturlari taklif etiladi.

17.3 Monitoring talablari

Quyidagi jadvalda mahalliy tirikchilik vositalari va infratuzilma bilan bog'liq ta'sirlarni boshqarishni baholash uchun asosiy monitoring mexanizmlarining umumiy ko'rinishi keltirilgan.

Agar quyida boshqacha ko'rsatilmagan bo'lsa, SS, MMQ, X va AMMQ bo'yicha Bosh pudratchi jamoasi loyiha kompaniyasining atrof-muhit va xavfsizlik bo'yicha menejeri nazorati ostida tegishli ta'sirlar monitoringini va ta'sirlarni nazorat qilish choralarini amalga oshirish uchun asosiy javobgar bo'ladi.

17-jadval-2 Mahalliy tirikchilik manbalari va infratuzilma bo'yicha monitoring mexanizmlari

AMIM TA'SIRI	ASOSIY ISHLASH KO'RSATKICI/PARAMETRI	MAQSAD	MONITORING JOYI/ TEKSHIRISH VOSITALARI	MONITORING CHASTOTASI	AMALGA OSHIRISH	NAZORAT
Dastlabki ishlar (DIBTX) va qurilish bosqichi						
Iqtisodiy ko'chirish	Monitoring uchun tegishli talablar Yer uchastkalaridan foydalanish tartib-qoidalar (DIBTXning 1- va 2-oylari), Yer uchastkalarini sotib olish va yashash uchun mablag'larni tiklash rejasi (YSOTVTR) va ushbu rejaning 18-bo'limida keltirilgan.					- Loyiha tashkiloti
Uchinchi tomon mulkiga tasodifiy zarar	Davlat yoki xususiy (uchinchi shaxs) mulkiga tasodifiy zarar etkazish to'g'risidagi shikoyatlar	- Barcha tegishli shikoyatlar imkon qadar qisqa muddatda yopiladi	- Jamiyat shikoyatlari jurnali	Davom etilmoqda	- Bosh pudratchining JABMLari	- Loyiha tashkiloti
Bandlikni yaratish va imkoniyatlarni uzatish	Mahalliy kontent rejasini (MKR) bajarish	- MKRMKR asosiy qurilish ishlari boshlanishidan oldin yakunlandi	- Yakuniy, tasdiqlangan MKR	Qurilish boshlanishidan oldin	- Loyiha kompaniyasining AMIM menejeri - Bosh pudratchisining kadrlar bo'limi - Loyiha kreditorlari - KAMIM	- Loyiha tashkiloti
Faqat Qurilish Bosqichi						
Davlat infratuzilmasi va resurslariga bosimning oshishi	Loyihani amalga oshirish bilan bog'liq holda kommunal infratuzilma va resurslarga tushadigan yuklamalar bo'yicha shikoyatlar	- Barcha tegishli shikoyatlar imkon qadar qisqa muddatda yopiladi	- Jamiyat shikoyatlari jurnali	Davom etilmoqda	- Bosh pudratchining JABMLari	- Loyiha tashkiloti

AMIM TA'SIRI	ASOSIY ISHLASH KO'RSATKICI/PARAMETRI	MAQSAD	MONITORING JOYI/ TEKSHIRISH VOSITALARI	MONITORING CHASTOTASI	AMALGA OSHIRISH	NAZORAT
Ekspluatatsiya bosqichi						
Loyiha tomonidan er olinishi tufayli tirikchilikni yo'qotish	Loyiha natijasida LTKSh yomon emas	- 100% oldindan loyiha bilan solishtirganda daromad hech zarar bilan	- Ta'sir qilingan jamoalar ichidagi paplar	Ehtiyojlar asosida, lekin 6 oylik minimal	Loyiha tashkiloti	Loyiha Kompaniyasi Mustaqil Maslahatchisi

18 IJTIMOIYIQTISODIYOT-IQTISODIY SILJISH

Keyingi kichik bo'limlarda yerlarni olib qo'yish bilan bog'liq ehtimoliy ta'sirlar, tirikchilik manbalariga tegishli ta'sirlar, oqibatlarni yumshatish bo'yicha asosiy chora-tadbirlar, shuningdek, samaradorlik va monitoring bo'yicha tegishli talablar haqida umumiy ma'lumot berilgan.

18.1 Potentsial ta'sirlar

Loyiha ta'sirida bo'lgan shaxslar uchun yerlarni olib qo'yish va tirikchilik vositalarini yo'qotish bilan bog'liq potentsial ta'sirlar quyidagi jadvalda keltirilgan.

Ushbu ta'sirlar va tegishli retseptorlarning to'liq tavsifi YSOTVTR loyihasida keltirilgan.

18-1-jadval Loyiha bilan bog'liq ko'chirish ta'sirlarining miqyosi

Loyihadan Ta'sir K'organ Sub'ektlar	Ko'chirish statistikasi	Jami foiz
Umumiy loyihadan ta'sir k'organ sub'yektlar	203	mavjud emas
100 MVt PV elektr stantsiyasi uchun jami	31	15%
400 MVt FES uchun jami	3	1%
Nurobod ESAT uchun jami	3	1%
4,9 km HEUL uchun oraliq natija	5	2%
70 km HEUL uchun oraliq natija	79	39%
TBTO HEUL uchun oraliq natija	82	40%
Ta'sir ko'rgan sub'ektlar		
Loyiha-Ta'sir Uy (LTKX)	169	83%
Loyihadan Ta'sirlangan Korxonalar (LTK)	16	8%
Loyihadan ta'sir k'organ davlat / kommunal tashkil HEULar	18	9%
Loyihadan Ta'sir K'organ Shaxslar (LTKSh)	904	mavjud emas
Ta'sirlar		
Jismoniy ravishda ko'chirilgan LTKXlar va tadbirkorlik sub'ektlari	0	0%
Jismoniy ravishda ko'chirilgan LTKShlar	0	0%
Iqtisodiy ko'chirilgan LTKXlar, korxonalar va davlat tashkilotlari	203	100%
Iqtisodiy ko'chirilgan LTKShlar	904	100%
Zaif LTKXlar	43	21%
Ishlab chiqarish aktivlarining ta'sirlangan foizi		
Ishlab chiqarish aktivlarining 10% dan ortig'ini yo'qotgan LTKX, LTKK va davlat muassasalari	83	41%

Loyihadan Ta'sir K'organ Sub'ektlar	Ko'chirish statistikasi	Jami foiz
Ishlab chiqarish aktivlarining 10% dan ortig'ini yo'qotgan LTKX, LTKK va davlat muassasalari	120	59%
Yerga egalik qilishni ro'yxatga olish/qonuniyligi		
rasmiy yer huquqiga ega bo'lgan yerdan foydalanuvchilar	176	87%
Rasmiy er huquqsiz erdan foydalanuvchilar (Nomsiz)	13	6%
Loyihadan ta'sirlangan ishchilar (er huquqlari egalari emas)	14	7%

18.2 Asosiy Yumshatish Choralari

Ushbu bo'limda iqtisodiy siqib chiqarishning boshlanishi bilan bog'liq oqibatlarni yumshatish bo'yicha chora-tadbirlar tavsiflanadi. Ustuvor choralari sifatida quyidagi asosiy xavfsizlik choralari qo'llaniladi.

Qo'shimcha kompensatsiya va TVTR choralari YSOTVTR loyihasida (yakuniy variant, 2025-yil may) va Yerdan foydalanish tartibida keltirilgan.

- Atrof-muhit va xavfsizlik bo'yicha maslahatchi, loyiha kompaniyasi va atrof-muhit va xavfsizlik bo'yicha Bosh pudratchi jamoalari ta'sir ko'rsatgan jamoalar, ko'chirilgan tashkil HEULar va mahalliy rahbariyat bilan doimiy aloqada bo'lib, dastlabki ishlar, qurilish jadvallari, sog'liq va xavfsizlikka tahdidlar, shuningdek, himoya choralari haqida xabardorlikni oshirish, shuningdek, AMITB, MTJQR va YSOTVTR loyihalari va YSOTVTRni amalga oshirish bo'yicha ma'lumot va maslahatlarni oshkor qiladi.
- Qurilish bosqichida xodimlarni ishga qabul qilishda lavozimga qo'yiladigan ajralmas talablar (masalan, ta'lim darajasi, kasbiy tajriba, ishga layoqatlilik va boshqalar) asosida teng imkoniyatlar mezonlari qo'llaniladi, bunda O'zbekiston fuqarolariga ustuvorlik beriladi. Ishga qabul qilish jarayoni jins, millat, din, daromad darajasi va ushbu lavozimga qo'yiladigan talablarga aloqador bo'lmagan boshqa xususiyatlar bo'yicha kamsitishlarsiz amalga oshiriladi.
- Bo'sh ish o'rinlarining minimal (chegaraviy) to'plami MTJQR loyihasida qayd etilgan fikr-mulohazalar asosida mahalliy jamoalardan bo'lgan ayol ish izlovchilar uchun zaxira qilinadi va ushbu bo'sh ish o'rinlari loyiha ta'sir ko'rsatadigan jamoalarda e'lon qilinadi, shunda ayollar loyiha doirasida tegishli bo'sh ish o'rinlariga ariza topshirishga rag'batlantiriladi.
- Dastlabki ishlar loyiha maydonlarida aniq belgilangan hududlar bilan cheklanadi, dastlabki ikki oy davomida qidiruv ishlarini o'tkazish uchun mavjud tuproq yo'llardan iloji boricha foydalaniladi.
- DIBTX ishchi zonalaridan tashqaridagi mol-mulkka zarar yetkazilishining oldi olinadi, shuningdek, qishloq xo'jaligi faoliyati uchun foydalaniladigan chorva mollarini haydash yo'nalishlari va kirish yo'llarining buzilishining oldi olinadi.

- Obyekt yaqinida boqilayotgan chorva mollarining nobud bo'lish xavfini minimallashtirish uchun yo'l harakati xavfsizligi choralari ko'riladi.
- Loyiha uchastkalari 100 MVt va 400 MVt quvvatga ega fotoelektr stansiyalari uchastkalarida chorvachilik faoliyatiga ta'sirni imkon qadar kamaytirish maqsadida DIBTX ishlarini bosqichma-bosqich amalga oshirish uchun seksiyalarga bo'linadi.
- Kompensatsiya va/yoki dastlabki pul yordami yer va aktivlarning vaqtinchalik va doimiy yo'qolishidan jabr ko'rgan yerdan foydalanuvchilarga (PAP) har qanday ko'chirish yoki kirishni cheklashdan oldin taqdim etiladi (YSOTVTRning yakuniy versiyasiga qarang, 2025-yil may).
- Uchastkani tiklash xususiy yoki foydalanishda bo'lgan yer uchastkalarida DIBTX ishlari tugagandan so'ng amalga oshiriladi.
- Mahalliy uy-joy qurilishi, sog'liqni saqlash, suv ta'minoti va energiya ta'minoti obyektlariga yuklamani minimallashtirish uchun mahalliy ishchi kuchidan (xususan, yarim malakali ishchi kuchidan) foydalaniladi.
- Loyihaning qurilish bosqichida foydalaniladigan kommunal infratuzilma (ya'ni, sog'liqni saqlash markazlari, suv ta'minoti tarmoqlari, chiqindilarni yo'q qilish xizmatlari va huquqni muhofaza qilish organlari) loyiha doirasida ijtimoiy va kommunal xizmatlarga bo'lgan talabni qondirish uchun etarli salohiyatga ega ekanligiga ishonch hosil qilish uchun tuman hokimliklari va kommunal xizmatlar bilan keyingi hamkorlik amalga oshiriladi.
- Qurilish ishchilari yaxshi jihozlangan va yaqin atrofdagi shifoxonalarga yuborilishidan oldin ularga asosiy tibbiy xizmat ko'rsatish uchun tibbiyot muassasalari (ya'ni, loyihaviy klinikalar) tashkil etiladi.
-

18.3 Monitoring talablari

Quyidagi jadvalda yerdan foydalanish va yashash uchun mablag'lar bilan bog'liq ta'sirlarni boshqarishni baholash uchun monitoringning asosiy mexanizmlari sharhi keltirilgan.

Agar quyida boshqacha ko'rsatilmagan bo'lsa, SS, MMQ, X va AMMQ bo'yicha Bosh pudratchi jamoasi loyiha kompaniyasining AMIM bo'yicha menejeri nazorati ostida tegishli ta'sirlar monitoringi va ta'sirlarni nazorat qilish choralarini amalga oshirish uchun asosiy javobgarlikni o'z zimmasiga oladi.

18-2-jadval erni olish va tirikchilikka ta'sir qilish bilan bog'liq tadbirlarni kuzatish

ASK RAQAMI	ASOSIY SAMARADORLIK KO'RSATKICHLARINI (ASK)	MAQSADLAR	MAQSADLI VAQT ORALIG'I	TEKSHIRISH VOSITALARI (TV)	MONITORING VA BAHOLASH DAVRIYLIGI	AMALGA OSHIRISH	NAZORAT
1.	To'liq vaqtli YSOTVTRni amalga oshirish xodimlari soni	≥2	Doimiy ravishda YSOTVTR tugaguniga qadar	Loyiha kompaniyasi xodimlarining yozuvlari; Oylik AMIM monitoringi hisoboti	Oylik	<ul style="list-style-type: none"> Loyiha tashkiloti 	<ul style="list-style-type: none"> Loyiha tashkiloti Mustaqil AMIM masla'hatchisi
2.	To'liq kompensatsiya olgan LTKXlarning foizi	100%	Uchastkani Bosh pudratchisiga topshirishdan oldin	Loyiha kompaniyasining moliyaviy hisob HEULari; Oylik AMIM monitoringi hisoboti	Oylik	<ul style="list-style-type: none"> Loyiha tashkiloti 	<ul style="list-style-type: none"> Loyiha tashkiloti Mustaqil AMIM masla'hatchisi
3.	Moliyaviy savodxonlik bo'yicha treninglardan o'tgan LTKXlar foizi	100%	Uchastkani Bosh pudratchisiga topshirishdan oldin	Kichik va o'rta biznesni moliyalashtirish bo'yicha ekspertning ish jadvallari; Oylik AMIM monitoringi hisoboti	Oylik	<ul style="list-style-type: none"> Loyiha tashkiloti 	<ul style="list-style-type: none"> Loyiha tashkiloti Mustaqil AMIM masla'hatchisi
4.	Agronomiya bo'yicha ta'lim olgan, ekin maydonlarining >10% doimiy yo'qotilgan qishloq xo'jaligi ekinlari (fermerlar) bilan	100%	Qurilish boshlangan kundan boshlab 6 oy	Agronom mutaxassisligi bo'yicha kasbiy diplomga ega bo'lgan mutaxassis uchun ish vaqtlari jadvallari; Tirikchilikni tiklash jarayoni to'g'risida	Choraklik	<ul style="list-style-type: none"> Loyiha tashkiloti 	<ul style="list-style-type: none"> Loyiha tashkiloti Mustaqil AMIM masla'hatchisi

ASK RAQAMI	ASOSIY SAMARADORLIK KO'RSATKICHLARINI (ASK)	MAQSADLAR	MAQSADLI VAQT ORALIG'I	TEKSHIRISH VOSITALARI (TV)	MONITORING VA BAHOLASH DAVRIYLIGI	AMALGA OSHIRISH	NAZORAT
	shug'ullanuvchi LTKShlar foizi			hisobot; Har choraklik AMIM monitoringi hisoboti			
5.	Ekinlar yetishtirish bilan shug'ullanuvchi (fermerlar) va TXZ doirasida daraxt ko'chatlarini yo'qotgan LTKSh foizi	100%	Qurilish boshlangan kundan boshlab 6 oy	Agronom mutaxassisligi bo'yicha kasbiy diplomga ega bo'lgan mutaxassis uchun ish vaqtlari jadvallari; Tirikchilikni tiklash jarayoni to'g'risida hisobot; Har choraklik AMIM monitoringi hisoboti	Choraklik	<ul style="list-style-type: none"> Loyiha tashkiloti 	<ul style="list-style-type: none"> Loyiha tashkiloti Mustaqil AMIM masla'hatchisi
6.	Olga va Chorvador jamoalarida muqobil yaylov yerlarini ijaraga olgan norasmiy chorvadorlar ulushi	100%	Qurilish boshlangan kundan boshlab 6 oy	IJSR qo'mitasi va Nurobod tuman hokimligi bilan o'tkazilgan yig'ilish bayonnomasi; Tirikchilikni tiklash jarayoni to'g'risida hisobot; Har choraklik AMIM monitoringi hisoboti	Choraklik	<ul style="list-style-type: none"> Loyiha tashkiloti 	<ul style="list-style-type: none"> Loyiha tashkiloti Mustaqil AMIM masla'hatchisi
7.	Olg'a va Chorvador jamoalarida chorvachilik va	100%	Qurilish boshlangan	Chorvachilik / kichik va o'rta korxonalar	Choraklik	<ul style="list-style-type: none"> Loyiha tashkiloti 	<ul style="list-style-type: none"> Loyiha tashkiloti Mustaqil AMIM masla'hatchisi

ASK RAQAMI	ASOSIY SAMARADORLIK KO'RSATKICHLARINI (ASK)	MAQSADLAR	MAQSADLI VAQT ORALIG'I	TEKSHIRISH VOSITALARI (TV)	MONITORING VA BAHOLASH DAVRIYLIGI	AMALGA OSHIRISH	NAZORAT
	chorvachilik bo'yicha treningdan o'tgan norasmiy chorvadorlar ulushi.		kundan boshlab 6 oy	bo'yicha ekspert; Tirikchilikni tiklash jarayoni to'g'risida hisobot; Har choraklik AMIM monitoringi hisoboti			
8.	Tirikchilikni tiklash tashabbuslarida ayollar ishtirokchilari ulushi	≥50%	Doimiy ravishda tirikchilikni tiklash tashabbuslari tugaguniga qadar	Tirikchilikni tiklash tashabbuslari oraliq/o'rta muddatli hisobot; Har choraklik AMIM monitoringi hisoboti	Choraklik	<ul style="list-style-type: none"> Loyiha tashkiloti 	<ul style="list-style-type: none"> Loyiha tashkiloti Mustaqil AMIM masla'hatchisi
9.	Shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmida (ShKChM) belgilangan muddatlarda yopilgan (hal qilingan) shikoyatlar foizi	>90%	Doimiy ravishda YSOTVTR dasturi tugaguniga qadar	Shikoyat jurnallari; Oylik AMIM monitoringi hisoboti	Oylik	<ul style="list-style-type: none"> Loyiha tashkiloti 	<ul style="list-style-type: none"> Loyiha tashkiloti Mustaqil AMIM masla'hatchisi
10.	Qurilishdan olti oy o'tgach jamoaning Temir kitoblarida qayd etilgan zaif LTKXlar foizi	<5%	Doimiy ravishda tirikchilikni tiklash tashabbuslari tugaguniga qadar	Tirikchilikni tiklash jarayoni to'g'risida hisobot; AMIM monitoringi bo'yicha choraklik hisobot	Choraklik	<ul style="list-style-type: none"> Loyiha tashkiloti 	<ul style="list-style-type: none"> Loyiha tashkiloti Mustaqil AMIM masla'hatchisi
11.	Elektron kim oshdi savdosi tizimi takliflari	Yer auktsionlarida	Doimiy ravishda YSOTVTR dasturi	Elektron auktsion hisobHEULari;	Oylik	<ul style="list-style-type: none"> Loyiha tashkiloti 	<ul style="list-style-type: none"> Loyiha tashkiloti

ASK RAQAMI	ASOSIY SAMARADORLIK KO'RSATKICHLARINI (ASK)	MAQSADLAR	MAQSADLI VAQT ORALIG'I	TEKSHIRISH VOSITALARI (TV)	MONITORING VA BAHOLASH DAVRIYLIGI	AMALGA OSHIRISH	NAZORAT
	uchun ro'yxatdan o'tgan LTKShlar soni	ishtirok etishning ortishi	tugaguniga qadar	AMIM monitoringi davomida LTKShlar bilan uzluksiz FGMLar			<ul style="list-style-type: none"> • Mustaqil AMIM masla'hatchisi
12.	E-Aukcion tizimida yer uchastkalarini muvaffaqiyatli sotib olgan LTKShlar soni	Yer auktsionlarida ishtirok etishning ortishi	Doimiy ravishda YSOTVTR dasturi tugaguniga qadar	Elektron auktsion hisobHEULari; AMIM monitoringi davomida LTKShlar bilan uzluksiz FGMLar	Oylik	<ul style="list-style-type: none"> • Loyiha tashkiloti 	<ul style="list-style-type: none"> • Loyiha tashkiloti • Mustaqil AMIM masla'hatchisi
13.	Agronomiya va kichik va o'rta tadbirkorlik sohasidagi tadqiq HEULar va o'qitish asosida ishlab chiqilgan muqobil tirikchilik strategiyalarini amalga oshirish.	Muayyan dasturlarda ro'yxatdan o'tgan LTKShlardan ijobiy fikrlar va yangi daromad oqimlarini rivojlantirish	Doimiy ravishda YSOTVTR dasturi tugaguniga qadar	AMIM monitoringi davomida LTKShar bilan uzluksiz FGMLar	Choraklik	<ul style="list-style-type: none"> • Loyiha tashkiloti 	<ul style="list-style-type: none"> • Loyiha tashkiloti • Mustaqil AMIM masla'hatchisi
14.	LTKXlarning o'tish davrini qo'llab-quvvatlash va tirikchilikni tiklash tashabbuslaridan qoniqishi	Yuqori	YSOTVTRni amalga oshirish tugagandan so'ng	Tugallangan audit hisoboti	Bir martalik; YSOTVTRni amalga oshirish tugagandan so'ng	<ul style="list-style-type: none"> • Loyiha tashkiloti 	<ul style="list-style-type: none"> • Loyiha tashkiloti • Mustaqil AMIM masla'hatchisi
15.	Loyihadan oldingi sharoitlarga nisbatan uy xo'jaliklarining turmush sharoiti,	Ta'sir qilingan uy xo'jaliklarining 100% rozi	YSOTVTRni amalga oshirish tugagandan so'ng	Tugallangan audit hisoboti	Bir martalik; YSOTVTRni amalga oshirish	<ul style="list-style-type: none"> • Loyiha tashkiloti 	<ul style="list-style-type: none"> • Loyiha tashkiloti • Mustaqil AMIM masla'hatchisi

ASK RAQA MI	ASOSIY SAMARADORLIK KO'RSATKICHLARINI (ASK)	MAQSADLAR	MAQSADLI VAQT ORALIG'I	TEKSHIRISH VOSITALARI (TV)	MONITORIN G VA BAHOLASH DAVRIYLIGI	AMALGA OSHIRISH	NAZORAT
	daromadlari va yashash sharoitlari yaxshilandi yoki fiklandi.				tugagand an so'ng		

19 JAMIYAT SALOMATLIGI, XAVFSIZLIGI VA JAMIYATNI HIMOYA QILISH

Keyingi kichik bo'limlarda aholi salomatligi, xavfsizligi va himoyasiga potensial ta'sirlar sharhi, xavflarni kamaytirish bo'yicha asosiy chora-tadbirlar, shuningdek, samaradorlik va monitoring bo'yicha tegishli talablar keltirilgan.

19.1 Potentsial ta'sirlar

Aholi salomatligi, xavfsizligi va himoyasi bilan bog'liq potensial ta'sirlar quyidagi jadvalda keltirilgan. Ushbu ta'sirlar va tegishli retseptorlarning to'liq tavsifi esia loyihasida keltirilgan.

19-1 Jamiyat salomatligi, xavfsizligi va xavfsizligi bilan bog'liq potentsial ta'sirlarni jadvalga umumiy nuqtai

AMIM TA'SIRI	TA'SIR DOIRASI	POTENTIAL RETSEPTORLARI (TO'G'RIDAN-TO'G'RI VA BILVOSITA RETSEPTORLARI)
Yuqumli kasalliklarning tarqalishi va mahalliy kasallanishning o'sishi	FES, ESAT, HEUL yo'lagi, yer osti kabeli va (yangi) kirish yo'llari yaqinida joylashgan ta'sirlangan jamoalar	Mahalliy jamoalar va keng jamoatchilik
Jamiyat salomatligi va xavfsizligi hodisalari	FES, ESAT, HEUL yo'lagi, yer osti kabeli va (yangi) kirish yo'llari yaqinida joylashgan ta'sirlangan jamoalar	Mahalliy jamoalar va keng jamoatchilik
Mahalliy hamjamiyat a'zolariga nisbatan jinoiy va haqoratli jinoyatlar	FES, ESAT, HEUL yo'lagi, yer osti kabeli va (yangi) kirish yo'llari yaqinida joylashgan ta'sirlangan jamoalar	Mahalliy jamoalar va keng jamoatchilik

19.2 Asosiy Yumshatish Choralari

Quyida aholi salomatligi, xavfsizligi va himoyalanganligiga ehtimoliy ta'sirlarning oldini olish va yumshatish bo'yicha chora-tadbirlar sharhi keltirilgan.

- Qurilish jadvallari, sog'liq va xavfsizlik (H&S) xatarlari, shuningdek, ESIA, SEP va LALRP loyihalari haqida xabardorlikni oshirish maqsadida ta'sir ko'rsatgan jamoalar, ko'chirilgan shaxslar va mahalliy rahbariyat bilan doimiy hamkorlik olib boriladi.
- Xodimlar va mahalliy jamoalar uchun yuqumli kasalliklar, shu jumladan JYYK bo'yicha kirish kurslari, shuningdek, sog'lom turmush tarzini targ'ib qilish bo'yicha davriy kampaniyalar o'tkaziladi, bemor xodimlar va nafas yo'llari kasalliklari holatlariga nisbatan choralar ko'riladi.
- Qurilish ishlari umumiy foydalanishdagi yo'llarga chiqish cheklangan hududlarda amalga oshiriladi, shuningdek, tezlik cheklovlar joriy etiladi. Yo'l harakati xavfsizligini

ta'minlash choralari chorva mollari va atrofdagi aholi punktlari uchun xavflarni minimallashtirish imkonini beradi.

- Zarar ko'rgan yerdan foydalanuvchilar ko'chirilishidan oldin kompensatsiya va yordam oladilar, DIBTX ishlari tugagandan so'ng zarar ko'rgan yer uchastkalarida hududni tiklash ishlari amalga oshiriladi.
- Chiqindilarni yig'ish, xavfli materiallarni saqlash va to'kilishlarni bartaraf etish bo'yicha tegishli obyektlar tashkil etiladi, chiqindilar litsenziyalangan pudratchilar tomonidan utilitatsiya qilinadi.
- Muntazam monitoring va tekshiruvlar mehnatni muhofaza qilish va xavfsizlik choralarini joriy etishni ta'minlaydi va hamjamiyatning GRM tizimi mehnatni muhofaza qilish va xavfsizlik qoidalarini buzish holatlari haqida xabar berishga yordam beradi.
- Xodimlarni o'qitish va gender zo'ravonlik qurbonlarini qo'llab-quvvatlash, shu jumladan tibbiy, psixologik va huquqiy yordamni o'z ichiga olgan gender siyosati amalga oshiriladi.
- Xavfsizlik xizmati xodimlari inson huquqlari standartlariga muvofiqligi bo'yicha tekshiruvdan o'tkaziladi, mahalliy huquq-tartibot idoralari bilan hamkorlik esa hodisalarga munosib javob berish va xavfsizlik standartlariga rioya etilishini ta'minlaydi.
- FTXK kompaniyasi obyektda ishlash uchun 20-30 nafar ishchini yollaydi, ular Nurobod yoki Pastdarg'om tuman markazlarida yoki yaqin atrofdagi shaharlarda (masalan, Samarqand, Juma) yashaydi va ular doimiy ravishda kasbiy xulq-atvor qoidalariga rioya qilishlari shart bo'ladi.

19.3 Monitoring talablari

Quyidagi jadvalda aholi salomatligi, xavfsizligi va himoyasi bilan bog'liq ta'sirlarni boshqarishni baholash uchun asosiy monitoring mexanizmlari sharhi keltirilgan.

Agar quyida boshqacha ko'rsatilmagan bo'lsa, SS, MMQ, X va AMMQ bo'yicha Bosh pudratchi jamoasi tegishli ta'sirlarni kuzatish va loyiha kompaniyasining AMIM menejeri nazorati ostida nazorat choralarini amalga oshirish uchun asosiy mas'uliyatni o'z zimmasiga oladi.

19-2 Jamiyat salomatligi, xavfsizligi va xavfsizligi bilan bog'liq jadval monitoringi tadbirlari

AMIM TA'SIRI	ASOSIY ISHLASH KO'RSATKICI/PARAMETRI	MAQSAD	MONITORING JOYI/ TEKSHIRISH VOSITALARI	MONITORING CHASTOTASI	AMALGA OSHIRISH	NAZORAT
Dastlabki ishlar (DIBTX) va qurilish bosqichi						
Jamiyat salomatligi va xavfsizligi hodisalar	Manfaatdor tomonlar bilan hamkorlik rejasi (MTJQR) va Mahallalarda mehnatni muhofaza qilish va xavfsizlik rejasiga (MMMvXR) muvofiq amalga oshirilgan qurilish obyektlarida mehnatni muhofaza qilish va xavfsizlik masalalari bo'yicha mahalliy aholining xabardorligini oshirish bo'yicha tadbirlar foizi	- 100% mahalliy jamoalar uchun qurilish bilan bog'liq sog'liq va xavfsizlik bo'yicha mahalliy sezgirlikni oshirish bo'yicha tadbirlar MTJQR/ MMMvXR muvofiq yakunlandi	- Manfaatdor tomonlar ishtiroki jurnali/ Majlis bayonnomalari	Oylik	- Bosh pudratchining JABMLari	Loyiha tashkiloti
	Muhim H soni&uchinchi shaxslar jalb s baxtsiz hodisalar	- Uchinchi shaxslar jalb nol muhim h & s baxtsiz hodisalar	- SvH voqealar jurnali	Davom etilmoqda	- Bosh pudratchining SvH xodimi	Loyiha tashkiloti
Mahalliy hamjamiyat a'zolariga nisbatan jinoiy va	Genderga asoslangan zo'ravonlik va shilqimlik bo'yicha boshlang'ich o'quv kursidan o'tgan	- To'g'ridan-to'g'ri va/yoki shartnoma asosida ishlovchi xodimlarning	- SS, MMQ, X va AMMQ trening hisoboti	Ishga qabul qilinganda	- Bosh pudratchi KB xodimi	Loyiha tashkiloti

AMIM TA'SIRI	ASOSIY ISHLASH KO'RSATKICI/PARAMETRI	MAQSAD	MONITORING JOYI/ TEKSHIRISH VOSITALARI	MONITORING CHASTOTASI	AMALGA OSHIRISH	NAZORAT
haqoratli jinoyatlar	to'g'ridan-to'g'ri va/yoki shartnoma asosida ishlaydigan xodimlarning ulushi	100 foizi GZJZ masalalari bo'yicha dastlabki yo'riqnomadan o'tkazildi				
	Loyiha bilan bog'liq jinoyatlar va / yoki inson huquqlarini buzish bilan bog'liq shikoyatlar	- Barcha tegishli shikoyatlar imkon qadar qisqa muddatda yopiladi	- Jamiyat shikoyatlari jurnali	Davom etilmoqda	- Bosh pudratchining JABMLari	Loyiha tashkiloti
Faqat Qurilish Bosqichi						
Yuqumli kasalliklarning tarqalishi	Xodimlarni tibbiy ko'rikdan o'tkazish dasturini amalga oshirish	- Shartnoma asosida ishlovchilarning 100 foizi ishga qabul qilishda ixtiyoriy ravishda tibbiy ko'rikdan o'tkazildi.	- Loyiha klinikasi / kasbiy salomatlik bo'yicha hisob HEULar	Ishga qabul qilinganda	- Bosh pudratchining KB va SvH xodimlari	Loyiha tashkiloti
Mahalliy hamjamiyat a'zolariga nisbatan jinoiy va haqoratli jinoyatlar	O'tmishda noqonuniy kuch ishlatish va/yoki hokimiyatni suiiste'mol qilishga aloqadorligi bo'yicha tekshiruvdan o'tgan yollanma va/yoki shartnoma asosida ishlaydigan xavfsizlik	- Xavfsizlik xizmatining bevosita va/yoki yollanma xodimlarining 100 foizi o'tmishda kuch ishlatish va/yoki	- KB yozuvlari	Ishga qabul qilinganda	- Bosh pudratchi KB xodimi	Loyiha tashkiloti

AMIM TA'SIRI	ASOSIY ISHLASH KO'RSATKICI/PARAMETRI	MAQSAD	MONITORING JOYI/ TEKSHIRISH VOSITALARI	MONITORING CHASTOTASI	AMALGA OSHIRISH	NAZORAT
	xizmati xodimlarining foizi	hokimiyatni suiiste'mol qilishga aloqadorligi bo'yicha tekshiruvdan o'tkazildi.				
Ekspluatatsiya bosqichi						
Jamiyat salomatligi va xavfsizligi hodisalari	Uchinchi shaxslar (masalan, mahalliy jamoalar) tomonidan tekshirilgan va imkon qadar qisqa vaqt ichida tuzatish (tuzatish va oldini olish) choralari orqali bartaraf etilgan mehnatni muhofaza qilish va texnika xavfsizligi bilan bog'liq baxtsiz hodisalar foizi	<ul style="list-style-type: none"> - Uchinchi shaxslar (masalan, mahalliy jamoalar) ishtirokidagi baxtsiz hodisalarning 100 foizi imkon qadar qisqa vaqt ichida tuzatish (tuzatish va oldini olish) choralari ko'rish orqali tekshirildi va bartaraf etildi. 	<ul style="list-style-type: none"> - SvH voqealar jurnali - Militsiya xabarnomasi - Tibbiy hisoboti - Baxtsiz Hodisalar To'g'risida Muhim Hisobot - Baxtsiz Hodisalarni Tekshirish Bo'yicha Muhim Hisobot - Tuzatish ishlari rejasi (TIR) 	Yuzaga ustiga	<ul style="list-style-type: none"> - FTXK pudratchining SvH xodimi 	Loyiha tashkiloti

20 MEHNAT VA ISH SHAROITLARI

Keyingi kichik bo'limlarda mehnat resurslari va mehnat sharoitlariga potensial ta'sirning sharhi, oqibatlarni yumshatish bo'yicha asosiy chora-tadbirlar, shuningdek, samaradorlik va monitoring bo'yicha tegishli talablar keltirilgan.

20.1 Potentsial ta'sirlar

Mehnat va mehnat sharoitlari bilan bog'liq bo'lishi mumkin bo'lgan oqibatlar quyidagi jadvalda keltirilgan. Ushbu ta'sirlar va tegishli retseptorlarning to'liq tavsifi esia loyihasida keltirilgan.

20-1 Mehnat huquqlariga potentsial ta'sirlarning jadvalga umumiy ko'rinishi

AMIM TA'SIRI	TA'SIR DOIRASI	POTENTIAL RETSEPTORLARI (TO'G'RIDAN-TO'G'RI VA BILVOSITA RETSEPTORLARI)
Kamsituvchi va/yoki ekspluatatsiya qiluvchi yollash amaliyoti tufayli ishga joylashish imkoniyatlari va imtiyozlardan foydalanishdagi tengsizlik	Loyiha ta'sir ko'rsatadigan mahallalar, tumanlar va umuman O'zbekiston; xorijiy mehnat bozorlari	Ishga nomzodlar
Yomon ish va hayot sharoitlari	Loyiha uchastkalari va ishchilarni joylashtirish ob'ektlari	To'g'ridan - to'g'ri va shartnoma asosida ishlaydigan ishchilar
Mehnatni muhofaza qilish va xavfsizlik bilan bog'liq hodisalar	Loyiha uchastkalari va ishchilarni joylashtirish ob'ektlari	To'g'ridan - to'g'ri va shartnoma asosida ishlaydigan ishchilar
Majburiy mehnat	O'zbekiston, Hindiston va Xitoy	To'g'ridan - to'g'ri va shartnoma asosida ishlaydigan ishchilar Ta'minot zanjiri ishchilari
Bolalar mehnati	O'zbekiston, Hindiston va Xitoy	To'g'ridan - to'g'ri va shartnoma asosida ishlaydigan ishchilar Ta'minot zanjiri ishchilari
Loyiha ishchilari ishtirokidagi ish joyidagi zo'ravonlik, zo'ravonlik va boshqa xavfsizlik hodisalari	Loyiha uchastkalari va ishchilarni joylashtirish ob'ektlari	To'g'ridan - to'g'ri va shartnoma asosida ishlaydigan ishchilar

20.2 Asosiy Yumshatish Choralari

Quyida mehnat va mehnat sharoitlari bilan bog'liq bo'lishi mumkin bo'lgan oqibatlarining oldini olish va yumshatish bo'yicha chora-tadbirlar sharhi keltirilgan.

- To'g'ridan-to'g'ri, shartnomaviy va ta'minotchilar o'rtasida majburiy va bolalar mehnatini taqiqlovchi, ishga qabul qilishda yoshni tekshiruvchi inson resurslari (HR) bo'yicha kompleks siyosat va ta'minotchilarning xulq-atvor kodeksi ishlab chiqiladi.
- Ishga qabul qilish jarayonlari mahalliy hamjamiyatlarga ustuvorlik berish va jins, etnik mansublik yoki boshqa belgilar bo'yicha kamsitishlarning yo'qligini ta'minlash orqali teng imkoniyatlarni ta'minlaydi.
- Ikki tomonlama mehnat shartnomalari tuziladi, ularda xodimlarning huquqlari, shu jumladan mukofotlash, tibbiy sug'urta, ta'tillar va pensiya huquqlari, jamoaviy muzokaralar va kasaba uyushmalari vakilligiga bo'lgan huquqlarga rioya qilinadi.
- Loyiha mahalliy bandlikka ustuvor ahamiyat beradi, gender va milliy vakillikni rag'batlantiradi, shuningdek, ish joyida o'qitish va kasbiy rivojlanish dasturlaridan teng foydalanishni ta'minlaydi.
- Xodimlarning shikoyatlarini ko'rib chiqish mexanizmi (ShKChM) yaratiladi, bu xodimlarga maxfiy ravishda va qasos olishdan qo'rqmasdan shikoyat qilish imkonini beradi, bu esa nizolarni adolatli hal qilishga ko'maklashadi.
- Xavfsiz va gigiyenik ish muhitini ta'minlash uchun sog'liqni saqlash, xavfsizlik va atrof-muhitni muhofaza qilish (SS, MMQ, X va AMMQ), shu jumladan joyida tibbiy xizmat ko'rsatish, favqulodda vaziyatlarga tayyorgarlik ko'rish va chiqindilarni boshqarish bo'yicha keng qamrovli siyosatlar amalga oshiriladi.
- Majburiy o'qitish, shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmlari va ishchi ayollar uchun maxsus qo'llab-quvvatlash, shu jumladan muntazam maslahatlar berish va ayollarni mehnatni muhofaza qilish va texnika xavfsizligi bo'yicha guruhga qo'shishni o'z ichiga olgan genderga asoslangan zo'ravonlik va ta'qiblarga (GZJZ) nisbatan murosasizlik yondashuvi qo'llaniladi.
- Xavfsizlik xizmati xodimlari sinchkovlik bilan tekshiriladi, shuningdek, obyektga kirishni qat'iy nazorat qilish choralari joriy etiladi, bu esa xodimlarning himoyasini ta'minlaydi va xavfsizlikka tahdidlarni minimallashtiradi.
- Xarid qilish jarayoni mehnat siyosatiga nomuvofiqlikni bartaraf etish uchun puxta tekshiruv va tuzatish rejalarini o'z ichiga oladi, bu esa loyihaning butun ta'minot zanjiri bo'ylab yuqori mehnat standartlariga muvofiqligini ta'minlaydi.
- Loyiha doirasidagi barcha faoliyat turlarida siyosatga rioya qilish va xodimlar huquqlarini himoya qilishni ta'minlash uchun ishchi kuchining demografik tarkibi va farovonlik sharoitlari muntazam ravishda kuzatib boriladi va tahlil qilinadi.

20.3 Monitoring talablari

Quyidagi jadvalda mehnat huquqlari bilan bog'liq ta'sirlarni boshqarishni baholash uchun asosiy monitoring mexanizmlarining sharhi keltirilgan.

Agar quyida boshqacha ko'rsatilmagan bo'lsa, SS, MMQ, X va AMMQ bo'yicha Bosh pudratchi jamoasi tegishli ta'sirlarni kuzatish va loyiha kompaniyasining AMIM menejeri nazorati ostida nazorat choralari amalga oshirish uchun asosiy mas'uliyatni o'z zimmasiga oladi.

20-2-jadval Mehnat huquqlari bilan bog'liq jadval monitoringi tadbirlari

AMIM TA'SIRI	ASOSIY ISHLASH KO'RSATKICI/PARAMETRI	MAQSAD	MONITORING JOYI/ TEKSHIRISH VOSITALARI	MONITORING CHASTOTASI	AMALGA OSHIRISH	NAZORAT
- Dastlabki ishlar (DIBTX) va qurilish bosqichi						
Kamsituvchi va repressiv ishga qabul qilish amaliyoti tufayli ishga joylashish imkoniyatlari va imtiyozlardan foydalanish imkoniyatining yo'qligi	Aniq loyihalarga yo'naltirilgan, ishga joylashishda teng imkoniyatlar va adolatli mehnat sharoitlarini ta'minlash bo'yicha majburiyatlarni o'z ichiga olgan xodimlarni boshqarish siyosati	- Loyiha kompaniyasi, Bosh pudratchisi va barcha asosiy subpudratchilar uchun teng imkoniyatlar va adolatli mehnat sharoitlariga ega bo'lgan loyihaga xos Inson huquqlari siyosati mavjud.	- Mehnat auditi jurnali	Qurilish bilan bog'liq pudratchilar, subpudratchilar va etkazib beruvchilar bortida	- Loyiha kompaniyasi KB menejeri - Bosh pudratchi KB menejeri	Loyiha tashkiloti
	Mehnat shartnomalari	- Barcha to'g'ridan-to'g'ri va shartnoma asosida ishlaydigan ishchilar uchun tegishli tillarda mehnat shartnomalari	- Mehnat auditi jurnali	Choraklik	- Loyiha kompaniyasi KB menejeri - Bosh pudratchi KB menejeri	Loyiha tashkiloti
Yomon ish va hayot sharoitlari	Xodimlar uchun nomuvofiq yashash sharoitlari va ijtimoiy qulayliklar bilan bog'liq nomuvofiqliklar	- 100% nomuvofiqliklar eng qisqa muddat ichida yopiladi	- Mehnat auditi jurnali	Choraklik	- Loyiha kompaniyasi KB menejeri - Bosh Pudratchi KB xodimi, SvH xodimi	Loyiha tashkiloti

AMIM TA'SIRI	ASOSIY ISHLASH KO'RSATKICI/PARAMETRI	MAQSAD	MONITORING JOYI/ TEKSHIRISH VOSITALARI	MONITORING CHASTOTASI	AMALGA OSHIRISH	NAZORAT
	Xodimlarning mehnat va turmush sharoitlari yomonligidan shikoyatlari	- Barcha tegishli shikoyatlar imkon qadar qisqa muddatda yopiladi	- Ishchilarning Shikoyatlar i Jurnal	Davom etilmoqda	- Bosh pudratchi KB xodimi	Loyiha tashkiloti
Mehnatni muhofaza qilish va xavfsizlik bilan bog'liq hodisalar	Loyiha ishchilari ishtirokidagi muhim h&s avariylari soni	- Loyiha ishchilari jalb nol muhim h & s baxtsiz hodisalar	- SvH voqealar jurnali	Davom etilmoqda	- Bosh pudratchining SvH xodimi	Loyiha tashkiloti
	Iloji boricha qisqa vaqt ichida tekshirilgan va tuzatish va profilaktika choralari orqali bartaraf etilgan loyiha xodimlari ishtirokidagi mehnatni muhofaza qilish va xavfsizlik bilan bog'liq baxtsiz hodisalar foizi	- Loyiha ishchilari ishtirokidagi baxtsiz hodisalarining 100 foizi imkon qadar qisqa vaqt ichida tuzatish va oldini olish choralari ko'rish orqali tekshirildi va bartaraf etildi.	- SvH voqealar jurnali	Avariylar yuzaga kelganda	- Bosh pudratchining SvH xodimi	Loyiha tashkiloti
	Kasallik/ sog'liq holatlari haqida xabar berilgan	- Kasallik ta'tillariga olib keladigan kasbiy va keng tarqalgan kasalliklar va salomatlik holatlari bo'yicha barqaror/kamayish tendensiyasi	- Ishchi / kasbiy salomatlik hisoboti	Choraklik	- Bosh pudratchining SvH xodimi	Loyiha tashkiloti
Majburiy mehnat	Loyiha uchun maxsus ishlab chiqilgan inson resurslari siyosati va	- Loyiha kompaniyasi, Bosh pudratchisi va barcha asosiy	- Mehnat auditi jurnali	- Qurilish bilan bog'liq	- Loyiha kompaniyasini	

AMIM TA'SIRI	ASOSIY ISHLASH KO'RSATKICI/PARAMETRI	MAQSAD	MONITORING JOYI/ TEKSHIRISH VOSITALARI	MONITORING CHASTOTASI	AMALGA OSHIRISH	NAZORAT
	majburiy mehnatning barcha shakllarini taqiqlovchi inson huquqlari siyosati	subpudratchilar uchun majburiy mehnatning barcha shakllarini taqiqlovchi loyihaga oid inson resurslari siyosati va inson huquqlari siyosati amal qiladi.		bo'lgan pudratchilar, subpudratchilar va yetkazib beruvchilarni jalb qilishda. - Manba shartnomasi o'zgarganda (ta'minot zanjiri).	ng AMIM menejeri - Loyiha kompaniyasi KB menejeri - Loyiha Kompaniyasining Xaridlar Bo'yicha Menejeri - Bosh pudratchi AMIM menejeri - Bosh pudratchi KB menejeri - Bosh pudratchi xaridlari menejeri	Loyiha tashkiloti
	Subpudratchilar va yetkazib beruvchilarni boshqarish rejasida va ta'minot zanjirini boshqarish rejasida ko'rsatilgan jadvallarga muvofiq o'tkazilgan mehnat auditlari foizi	- Mehnat auditlarining 100 foizi subpudratchilar va yetkazib beruvchilarni boshqarish rejasida va ta'minot zanjirini boshqarish rejasida ko'rsatilgan	- Quyosh panellari uchun materiallar Bill - Ixlenebilirlik Audit Hisoboti	Qurilish bilan bog'liq bo'lgan pudratchilar, subpudratchilar va yetkazib beruvchilarni jalb qilishda; keyinchalik har yili	- Loyiha kompaniyasining AMIM menejeri - Loyiha kompaniyasi KB menejeri - Loyiha Kompaniyasini	Loyiha tashkiloti

AMIM TA'SIRI	ASOSIY ISHLASH KO'RSATKICI/PARAMETRI	MAQSAD	MONITORING JOYI/ TEKSHIRISH VOSITALARI	MONITORING CHASTOTASI	AMALGA OSHIRISH	NAZORAT
		jadvallarga muvofiq amalga oshirildi.	- Mehnat Auditi Hisob HEULari		ng Xaridlar Bo'yicha Menejeri - Bosh pudratchi AMIM menejeri - Bosh pudratchi KB menejeri - Bosh pudratchi xaridlari menejeri	
Bolalar mehnati	Loyiha uchun maxsus ishlab chiqilgan noqonuniy bolalar mehnatidan foydalanishni taqiqllovchi inson resurslari va inson huquqlari siyosati	- Loyiha kompaniyasi, Bosh pudratchisi va barcha asosiy subpudratchilar uchun loyiha uchun maxsus Inson resurslari siyosati va noqonuniy bolalar mehnatini taqiqllovchi inson huquqlari siyosati amal qiladi.	- Mehnat auditi jurnali	Qurilish bilan bog'liq pudratchilar, subpudratchilar va etkazib beruvchilar bortida	- Loyiha kompaniyasini ng AMIM menejeri - Loyiha kompaniyasi KB menejeri - Loyiha Kompaniyasini ng Xaridlar Bo'yicha Menejeri - Bosh pudratchi AMIM menejeri	Loyiha tashkiloti

AMIM TA'SIRI	ASOSIY ISHLASH KO'RSATKICI/PARAMETRI	MAQSAD	MONITORING JOYI/ TEKSHIRISH VOSITALARI	MONITORING CHASTOTASI	AMALGA OSHIRISH	NAZORAT
					<ul style="list-style-type: none"> - Bosh pudratchi KB menejeri - Bosh pudratchi xaridlari menejeri 	
	Subpudratchilar va yetkazib beruvchilarni boshqarish rejasida va ta'minot zanjirini boshqarish rejasida ko'rsatilgan jadvallarga muvofiq o'tkazilgan mehnat auditlari foizi	<ul style="list-style-type: none"> - Mehnat auditlarining 100 foizi subpudratchilar va yetkazib beruvchilarni boshqarish rejasida va ta'minot zanjirini boshqarish rejasida ko'rsatilgan jadvallarga muvofiq amalga oshirildi. 	<ul style="list-style-type: none"> - Izlenebilirlik Audit Hisoboti - Mehnat Audit Hisob HEULari 	Qurilish bilan bog'liq bo'lgan pudratchilar, subpudratchilar va yetkazib beruvchilarni jalb qilishda; keyinchalik har yili	<ul style="list-style-type: none"> - Loyiha kompaniyasi KB menejeri - Loyiha Kompaniyasining Xaridlar Bo'yicha Menejeri - Bosh pudratchi KB menejeri - Bosh pudratchi xaridlari menejeri 	Loyiha tashkiloti
Loyiha ishchilari ishtirokidagi ish joyidagi zo'ravonlik, zo'ravonlik va boshqa xavfsizlik hodisalari	Loyihaga xos inson huquqlari siyosati, inson huquqlarini himoya qilish majburiyati va Xulq-atvor kodeksi	<ul style="list-style-type: none"> - Loyiha kompaniyasi, Bosh pudratchisi va barcha asosiy subpudratchilar uchun inson huquqlarini himoya qilish majburiyatini o'z zimmasiga olgan 	<ul style="list-style-type: none"> - Mehnat audit jurnali 	Qurilish bilan bog'liq pudratchilar, subpudratchilar va etkazib beruvchilar bortida	<ul style="list-style-type: none"> - Loyiha kompaniyasi KB menejeri - Bosh pudratchi KB menejeri 	Loyiha tashkiloti

AMIM TA'SIRI	ASOSIY ISHLASH KO'RSATKICI/PARAMETRI	MAQSAD	MONITORING JOYI/ TEKSHIRISH VOSITALARI	MONITORING CHASTOTASI	AMALGA OSHIRISH	NAZORAT
		loyiha uchun maxsus Inson huquqlari siyosati va Odob-odob kodeksi mavjud.				
	Tazyiq, zo'ravonlik va ish joyidagi xavfsizlik bilan bog'liq boshqa hodisalar (shartnoma asosida ishlovchilar) bo'yicha shikoyatlar	- Barcha tegishli shikoyatlar imkon qadar qisqa muddatda yopiladi	- Ishchilarning Shikoyatlari Jurnal	Davom etilmoqda	<ul style="list-style-type: none"> - Loyiha kompaniyasi KB menejeri - Menejer - Bosh pudratchi AMIM menejeri - Bosh pudratchi KB menejeri - Bosh pudratchi xavfsizlik menejeri/ bosh xavfsizlik xodimi 	Loyiha tashkiloti
Ekspluatatsiya bosqichi						
Kamsituvchi va repressiv ishga qabul qilish amaliyoti tufayli ishga joylashish imkoniyatlari va imtiyozlardan foydalanish	Mehnat shartnomalari	- Barcha to'g'ridan-to'g'ri va shartnoma asosida ishlaydigan ishchilar uchun tegishli tillarda mehnat shartnomalari	- Mehnat auditi	- Har yili	<ul style="list-style-type: none"> - FTXK pudratchinining kadrlar bo'limi menejeri - FTXK pudratchi 	Loyiha tashkiloti

AMIM TA'SIRI	ASOSIY ISHLASH KO'RSATKICHI/PARAMETRI	MAQSAD	MONITORING JOYI/ TEKSHIRISH VOSITALARI	MONITORING CHASTOTASI	AMALGA OSHIRISH	NAZORAT
imkoniyatining yo'qligi					xaridlari menejeri - Loyiha kompaniyasi KB menejeri - Loyiha Kompaniyasin ing Xaridlar Bo'yicha Menejeri	
Mehnatni muhofaza qilish va xavfsizlik bilan bog'liq hodisalar	Qurilish bilan bog'liq xavf-xatarlar, tegishli xavfsizlik choralari, favqulodda vaziyatlarga javob berish tartib-qoidalari va sog'liq va xavfsizlik hodisalar haqida hisobot berish bo'yicha boshlang'ich treninglardan o'tgan FTXK xodimlarining foizi	- FTXK xodimlarining 100% qurilish bilan bog'liq xavf-xatarlar, tegishli xavfsizlik choralari, favqulodda vaziyatlarga javob berish tartib-qoidalari va sog'liq va xavfsizlik hodisalar haqida xabar berish bo'yicha boshlang'ich treninglardan o'tdi.	- SS, MMQ, X va AMMQ trening hisoboti	- Haftalik	FTXK pudratchi SS, MMQ, X va AMMQ treneri	Loyiha tashkiloti
Majburiy mehnat	Loyihaga xos bo'lgan inson resurslari siyosati va majburiy mehnatning barcha shakllarini taqiqllovchi inson huquqlari siyosati	- Loyiha kompaniyasi, FTXK pudratchisi va barcha asosiy subpudratchilar uchun Loyihaning Oдоб qoidalari bilan bir qatorda barcha	- Mehnat auditi - FTXK pudratchi/yetkazib beruvchi bilan	- FTXK pudratchi, subpudrat chilar va yetkazib beruvchil	- Loyiha kompaniyasin ing AMIM menejeri	Loyiha tashkiloti

AMIM TA'SIRI	ASOSIY ISHLASH KO'RSATKICI/PARAMETRI	MAQSAD	MONITORING JOYI/ TEKSHIRISH VOSITALARI	MONITORING CHASTOTASI	AMALGA OSHIRISH	NAZORAT
		turdagi majburiy mehnatni taqiqlovchi loyiha uchun maxsus Inson resurslari siyosati va Inson huquqlari siyosati amal qiladi.	shartnom a	arni ishga tushirgan dan keyin	<ul style="list-style-type: none"> - Loyiha kompaniyasi KB menejeri - Loyiha Kompaniyasin ing Xaridlar Bo'yicha Menejeri - FTXK pudratchi AMIM menejeri - FTXK pudratchinin g kadrlar bo'limi menejeri - FTXK pudratchi xaridlari menejeri 	

21 TASHKILIY SALOHİYAT

21.1 Rol va mas'uliyat

AMIBT loyihasi amaliyotga samarali tatbiq etilishini ta'minlash uchun malakali xodimlar va yetarli resurslar ajratilishini talab qiladi.

21.1.1 Loyiha kompaniyasi (mas'ul tomon)

Loyiha kompaniyasi ekologik va ijtimoiy boshqaruv, Loyiha kompaniyasining tegishli siyosatlariga rioya qilish va amalga oshirish uchun umumiy javobgar bo'lgan ekspertni tayinlaydi. Loyiha kompaniyasi ekologik va ijtimoiy boshqaruv, Loyiha kompaniyasining tegishli siyosatlariga rioya qilish va amalga oshirish uchun umumiy javobgar bo'lgan ekspertni tayinlaydi.

Bu loyiha kompaniyasi darajasida talab qilinadi, chunki loyiha kompaniyasi yakuniy ruxsat egasi va loyiha moliyasini oluvchi hisoblanadi.

21.1.2 Bosh pudratchi / FTXK kompaniyasi (mas'ul partiya)

Loyiha kompaniyasi loyihaning tegishli bosqichlarida ekologik va ijtimoiy boshqaruv hamda Bosh pudratchi/ekspluatatsiya va texnik xizmat ko'rsatish bo'yicha kompaniya talablariga rioya qilish uchun javobgarlikni shartnoma asosida belgilashi kutilmoqda.

Shu sababli, bosh pudratchi va FTXK quyida tavsiya etilganidek, loyiha xodimlari uchun AMIBTni joriy etish bo'yicha ma'lum rollar va majburiyatlarni belgilashi kutilmoqda.

21.1.3 Rahbariyat jamoasi

AMIBT loyihagini samarali amalga oshirish uchun menejmentga quyidagilar kerak bo'ladi:

- Loyiha kompaniyasining AMIM siyosatini va ichki ishlab chiqilgan AMIBTni amalga oshirishni to'liq qo'llab-quvvatlash;
- Loyiha kompaniyasining AMIM siyosati subpudrat shartnomalarining bir qismi sifatida kiritilgan/havola qilinganligiga ishonch hosil qiling;
- Shaxsiy namuna va etakchilik orqali ijobiy AMIM madaniyati va yaxshi amaliyotini targ'ib qiling;
- Bosh pudratchi / FTXK kompaniyasining ekologik va ijtimoiy boshqaruv byudjetlarini, resurslarni va xodimlarni ko'rib chiqish va tasdiqlash;
- AMIBTni boshqarish uchun amalda resurslar (inson va moliyaviy) to'g'ri taqsimlanishini ta'minlash;

- AMIM elementlariga alohida e'tibor qaratadigan muntazam sayt turlarini o'tkazing;
- Jamoa yig'ilishlarida ekologik va ijtimoiy jihatlarini boshqarish masalalarini muhokama qilishga ko'maklashish; va
- Atrof-muhitni boshqarish va ishlash bo'yicha monitoring va hisobot.

21.1.4 Atrof-muhit va ijtimoiy boshqaruv uchun javobgardir

Bosh pudratchisi va FTXK kompaniyasi AMIBTni joriy etish va ekologik va ijtimoiy masalalarni kengroq boshqarish, shuningdek, loyiha obyektidagi bir yoki bir nechta shtatdagi xodimlarga me'yoriy talablarga rioya etilishini ta'minlash uchun mas'uliyatni yuklashi kerak bo'ladi.

Bu xodim mehnatni muhofaza qilish, sanoat xavfsizligi va atrof-muhitni muhofaza qilish bo'yicha menejer (SXAM) yoki atrof-muhit va xavfsizlik bo'yicha menejer, SS, MMQ, X va AMMQ jamoasi a'zosi yoki atrof-muhit va xavfsizlik bo'yicha maxsus xodim bo'lishi mumkin. Ushbu lavozimning "nomi"dan qat'i nazar, ushbu xodim AMIBTni joriy etish bo'yicha loyiha kompaniyasi doirasidagi asosiy aloqachi bo'ladi va o'z navbatida loyiha kompaniyasiga bo'ysunadigan rahbariyatga bo'ysunadi.

Ushbu rolning amaldagi AMIM vazifalari uchun qo'llanma quyida keltirilgan:

SXAM / AMIM MENEJERI (YOKI MUTANOSIB LAVOZIM)

- Loyiha kompaniyasining AMIM siyosatini amalga oshirishni to'liq qo'llab-quvvatlash;
- Tayyorlash, amalga oshirish va Bosh pudratchi boshqarish / FTXK kompaniyasi loyiha maxsus AMIBT;
- Loyiha kompaniyasi SXAM menejeri bilan muntazam ravishda AMIM boshqaruvi bilan shug'ullanish;
- Loyihaning boshqa ishtirokchilari (masalan, subpudratchilar va asosiy yetkazib beruvchilar) tomonidan ekologik va ijtimoiy boshqaruv dasturlarining bajarilishini nazorat qilish va ta'minlash;
- Pudratchi xodimlarining energiya samaradorligi/ekspluatatsiya va texnik xizmat ko'rsatish bo'yicha malakasi, kompetentligi va ekologik samaradorligini tekshirish;
- Ekologik va ijtimoiy talablarga rioya etilishini ta'minlash maqsadida loyihani nazorat qilish (shu jumladan, subpudratchilar va yetkazib beruvchilarga nisbatan - AMIBT hajmiga muvofiq);
- Ekologik va/yoki ijtimoiy masalalar bo'yicha rahbariyatga maslahat berish;
- Ekologik va ijtimoiy muammolar, hodisalar va nomuvofiqliklarni o'rganish, tuzatish choralarini ko'rish va ular haqida rahbariyatga/tegishli organlarga xabar berish;
- AMIBT talablariga muvofiq tegishli ekologik va ijtimoiy hujjatlarni yuritish (masalan, hodisalar reestri, nomuvofiqlik hisob HEULari, tuzatish choralari bo'yicha hisob HEULar, shikoyatlar reestri va boshqalar);

- Monitoring dasturlari malakali xodimlar tomonidan amalga oshirilishini ta'minlash va natijalarni tahlil qilish va doimiy ravishda takomillashtirish uchun asos sifatida loyiha rahbariyatiga taqdim etish;
- Tegishli ekologik va ijtimoiy ma'lum HEULar nuqtayi nazaridan ularning "faolligi" va "dolzarbligi"ni ta'minlash uchun obyektida e'lonlar taxtasini ko'rsatish va nazorat qilish;
- Loyihaning barcha xodimlari (shu jumladan subpudratchilar) uchun ekologik va ijtimoiy masalalar bo'yicha kirish kurslarini muvofiqlashtirish, rejalashtirish, ishlab chiqish va/yoki o'tkazish, shuningdek, ekologik masalalar bo'yicha muntazam ravishda yo'riqnomalar berish;
- Barcha xodimlar o'rtasida jarohatlar, sog'liqning yomonlashuvi va atrof-muhitga ta'sirining oldini olish uchun ekologik mas'uliyatli xatti-harakatlarni rag'batlantirishga qaratilgan dasturlar va tadbirlarni tashkil etish;
- Ekologik qonunchilikka yoki kreditor talablariga mos kelmaydigan har qanday xavfli faoliyatni to'xtatish va ishni tiklash/boshlashga ruxsat berishdan oldin bunday ish usullari va/yoki shartlarini tuzatish;
- Atrof-muhit muammolari bo'yicha har qanday subpudratchining aloqa nuqtasi sifatida harakat qiling;
- Har bir sub-pudratchi xabardor ishonch hosil qiling, mos va esmgs talablarini amalga oshirish;
- Subpudratchining xodimlarini, malakasini, malakasini va ekologik ko'rsatkichlarini ko'rib chiqish; va
- Muvofiqlikni baholash va tuzatish va ogohlantirish choralari amalga oshirish uchun AMIBTning muntazam ichki auditlarini o'tkazish - auditlar loyihada ishtirok etayotgan barcha subpudratchilarni qamrab olishi kerak.

SXAM MUHANDISI YOKI AMIM MUHANDISI

- Loyiha kompaniyasining AMIM siyosatini amalga oshirishni to'liq qo'llab-quvvatlash;
- Amalga oshirish va Bosh pudratchi boshqarish yordam / FTXK kompaniyasi loyiha maxsus ESMS;
- AMIM menejmenti bo'yicha muntazam ravishda MXQ/FTXK SXAM/AMIM menejeri bilan ishlash va ular bilan ishlash;
- Loyihaning boshqa ishtirokchilarining (subpudratchilar va asosiy yetkazib beruvchilar kabi) ekologik va ijtimoiy masalalarni boshqarish dasturlari loyiha talablariga muvofiq amalga oshirilishini faol nazorat qilish;
- Ekologik va ijtimoiy talablarga rioya etilishini ta'minlash maqsadida loyihani nazorat qilish (shu jumladan, subpudratchilar va yetkazib beruvchilarga nisbatan - AMIBT hajmiga muvofiq);
- Atrof-muhit va/yoki ijtimoiy elementlarga tegishli masalalar bo'yicha SXAM/AMIM menejeriga maslahat berish;

- Ekologik va ijtimoiy muammolarni, hodisalar va nomuvofiqliklarni faol ravishda o'rganing, tuzatish harakatlarini amalga oshiring;
- AMIBT talablariga muvofiq tegishli ekologik va ijtimoiy hujjatlarni yuritish (masalan, hodisalar reestri, nomuvofiqlik hisob HEULari, tuzatish choralari bo'yicha hisob HEULar, shikoyatlar reestri va boshqalar);
- Monitoring dasturlari bajarilishini va hisobot berilishini ta'minlash;
- Tegishli ekologik va ijtimoiy ma'lum HEULar nuqtayi nazaridan "faolligi" va "dolzarbligi"ni ta'minlash uchun obyektida e'lonlar taxtasini tayyorlash va monitoring qilish;
- SS, MMQ, X va AMMQ/AMIM menejeri bilan birgalikda loyihaning barcha xodimlari (shu jumladan subpudratchilar) uchun atrof-muhit va ijtimoiy masalalar bo'yicha kirish kurslarini muvofiqlashtirish, rejalashtirish, ishlab chiqish va/yoki o'tkazish, shuningdek, atrof-muhit masalalari bo'yicha muntazam yo'riqnomalar berish;
- barcha xodimlar o'rtasida jarohatlar, sog'liqning yomonlashuvi va atrof-muhitga ta'sirining oldini olish maqsadida ekologik mas'uliyatli xatti-harakatlarni rag'batlantirish bo'yicha dasturlar va tadbirlarni amalga oshirish;
- Ekologik qonunchilikka yoki kreditor talablariga mos kelmaydigan har qanday xavfli faoliyatni to'xtatish va ishni tiklash/boshlashga ruxsat berishdan oldin bunday ish usullari va/yoki shartlarini tuzatish;
- SS, MMQ, X va AMMQ/AMIM menejeri bilan bir qatorda, atrof-muhit muammolari bo'yicha har qanday subpudratchining aloqa nuqtasi sifatida harakat qiling;
- Subpudratchining esmps talablarini bilishi, bajarishi va bajarilishini har kuni kuzatib boring;
- SS, MMQ, X va AMMQ/AMIM menejeri bilan bir qatorda subpudratchining xodimlari, malakasi, malakasi va ekologik ko'rsatkichlarini ko'rib chiqing; va
- SS, MMQ, X va AMMQ/AMIM bo'yicha menejer bilan birgalikda muvofiqlikni baholash va tuzatish va ogohlantirish choralari amalga oshirish uchun AMIBTning muntazam ichki auditlarini o'tkazish - auditlar loyihada ishtirok etayotgan barcha subpudratchilarni qamrab olishi kerak.

21.2 Atrof-muhit va ijtimoiy xabardorlik va o'qitish

Agar loyiha xodimlari atrof-muhitni muhofaza qilish va ijtimoiy himoya bo'yicha o'zlarining aniq majburiyatlarini bilmasalar, atrof-muhitni muhofaza qilish va ijtimoiy himoya bo'yicha chora-tadbirlarni amalga oshirish samarali bo'lmaydi. Shu sababli, Bosh pudratchi /foydalanish va texnik xizmat ko'rsatish kompaniyasi loyihaning tegishli AMIBT elementlariga muvofiq xodimlarni to'g'ri o'qitishni ta'minlashi kerak.

AMIBT doirasida ish elementlariga mos keladigan individual o'qitish talablarini ishlab chiqish va aniqlash kerak (masalan, chiqindilarni boshqarish bilan bog'liq xodimlar chiqindilarni boshqarish rejasining tegishli tarkibiy qismlari bo'yicha o'qitilishi kerak).

21.2.1 O'quv mashg'ul HEULari turi

Bosh pudratchisi / FTXK kompaniyasi (va subpudratchilar) AMIM treningining tegishli elementlarini etkazib beradi:

- Induksion Trening
 - Ushbu trening barcha xodimlar uchun o'tkaziladi va barcha xodimlarga taalluqli bo'lgan atrof-muhit va xavfsizlik siyosati hamda ishlab chiqilgan atrof-muhit va ijtimoiy jihatlarni boshqarish tizimi bilan bog'liq asosiy ekologik va ijtimoiy komponentlarni o'z ichiga oladi.
- Asboblar Qutisi Suhbati
 - Ishchilarga kundalik vazifalarni bajarishda ushbu sohadagi talablarga rioya qilish zarurligini eslatish uchun atrof-muhitni muhofaza qilish va xavfsizlik bo'yicha treninglar muntazam ravishda o'tkaziladi; va
- AMIBT va AMIM boshqaruv rejalari bo'yicha maxsus o'quv mashg'ul HEULari
 - Ushbu treninglar xodimlarning AMIBTni joriy etish yoki atrof-muhit va ijtimoiy soha uchun xavf tug'dirishi yoki retseptorlarga potensial ta'sir ko'rsatishi mumkin bo'lgan faoliyatni amalga oshirish bo'yicha malakasini oshirish uchun o'tkaziladi. Xatarlarni kamaytirish bo'yicha chora-tadbirlarni amalga oshirish va monitoring/audit bo'yicha majburiyatlarni bajarish bo'yicha muayyan majburiyatlar va vakolatlarga ega bo'lgan barcha xodimlar bunday rejalar/tartiblar bo'yicha o'qitilishi kerak.

21.2.2 Treningni rejalashtirish

Aniqlangan o'qitish ehtiyojlarini ro'yxatga olish uchun Bosh pudratchi /foydalanish va texnik xizmat ko'rsatish kompaniyasi har bir xodim lavozimi uchun zarur bo'lgan o'qitish turi va chastotasini aniqlash uchun loyiha bo'yicha ekologik o'qitish matritsasini ishlab chiqadi va yuritadi (mehnatni muhofaza qilish, xavfsizlik texnikasi va atrof-muhitni muhofaza qilish bo'yicha kengroq o'qitish doirasida).

Trening talablari chastotasini belgilash uchun o'quv rejasi/dasturi ham tayyorlanadi.

Barcha o'quv materiallari oldindan tayyorlanadi va hujjatlashtiriladi. U ingliz tilida va tegishli mahalliy tillarda yoki yollangan xodimlar tomonidan qo'llaniladigan tillarda (ya'ni, agar qo'llanilsa, o'zbek, xitoy va rus tillarida) tayyorlanadi. Zarurat bo'lganda, alohida sessiyalar uchun tarjimonlar talab qilinishi mumkin.

21.2.3 O'quv mashg'ul HEULari mazmuni

INDUKSION TRENING

Loyiha bo'yicha kirish yo'riqnomasi davomida loyihaning barcha xodimlari va tashrif buyuruvchilar sinfdan ekologiya va xavfsizlik masalalari bo'yicha kirish ta'limi elementini o'tadilar, bu kamida quyidagi mavzularni ko'rib chiqishni o'z ichiga oladi:

- Loyiha kompaniyasining ekologiya va xavfsizlik sohasidagi siyosati;
- Ekologik va ijtimoiy masalalar bo'yicha menejer va ekologik va ijtimoiy masalalar bo'yicha muhandisning aloqa ma'lum HEULari Energiya sertifikatlash bo'yicha pudratchi/ekspluatatsiya va texnik kompaniya
- Ekologiya va xavfsizlik sohasidagi asosiy xavf/ta'sir mavzulari (jumladan, muhim yashash joylari/zaif turlar, chiqindilar, arxeologik bufer zonalar, xavfli materiallar, retseptorlar yoki jamoalar va etnik ozchiliklar (masalan, lo'lilar jamoasi);
- Ekologik hodisalarga munosabat bildirish va ichki hisobot talablari, jumladan, hodisa sodir bo'lgan taqdirda kim bilan bog'lanish kerakligi to'g'risidagi ma'lum HEULar;
- Barcha xodimlar loyiha kompaniyasining Atrof-muhit va xavfsizlik siyosati va tegishli Atrof-muhit va xavfsizlikni boshqarish tizimi (AMIBT) ga muvofiq o'z majburiyatlarini bajarishlari va barcha ekologik hodisalar haqida xabar berishlari shartligini ta'kidlab, g'amxo'rlik qilish majburiyati.

Kirish yo'l-yo'rig'ida yovvoyi hayvonlar yoki arxeologik yodgorliklar hayotiga aralashish qat'iyan man etilganligi aniq ko'rsatilishi kerak. Trening davomida, shuningdek, ekologik va ijtimoiy xabardorlikni saqlash muhimligi; ekologik va ijtimoiy talablarning jiddiyligi va ularga rioya qilish ishga joylashish sharti ekanligi ta'kidlanadi.

TEXNIKA XAVFSIZLIGI VA MEHNAT MUHOFAZASI BO'YICHA YO'RIGNOMALAR EKOLOGIK VA IJTIMOY MASALALAR BO'YICHA SEMINARLAR

Ushbu sessiyalar qurilish/ekspluatatsiya guruhlarining muayyan faoliyat turlari bilan bog'liq xavf-xatarlar, ta'sirlar, imkoniyatlar va me'yoriy talablarga rioya qilinishiga qarab farqlanadi, ammo odatda quyidagilarni o'z ichiga oladi (misollar keltirilgan):

- Transport vositalari, qurilmalar va uskunalar haydovchilari/operatorlari uchun atmosferaga chiqariladigan tashlamalar va havo sifatini nazorat qilish choralari;
- Og'ir transport vositalari haydovchilari va chang hosil qiluvchi uskunalar operatorlari uchun chang bilan kurashish va uning hosil bo'lishini kamaytirish usullari;
- Yer qazuvchi texnika operatorlari uchun eroziya va oqizqlarga qarshi kurashish;
- Xavfli materiallar bilan bog'liq ishlarni amalga oshirish, shu jumladan xavfli materiallarga ishlov berish, ularni tashish va saqlash, shuningdek transport vositalari va mexanizmlarga texnik xizmat ko'rsatish hamda ularga yonilg'i quyish;
- Yoqilg'i va boshqa xavfli materiallarni saqlash bilan shug'ullanadigan xodimlar uchun to'kilishlarning oldini olish va ularga javob berish;
- Ekologik ahamiyatga ega bo'lgan yashash muhiti va turlari (o'simlik va hayvonot dunyosi), shuningdek, barcha qurilish xodimlari uchun oqibatlarini yumshatish choralari. Bunga hayvonlar tuzoqqa tushib qolganda, ular jarohatlanganda va hokazolarda ko'rinishi kerak bo'lgan choralar kiradi.
- Transport vositalari, qurilmalar va uskunalar haydovchilari/operatorlari uchun shovqinni nazorat qilish va kamaytirish choralari;

- Transport vositalari (masalan, yengil avtomobillar, avtobuslar, yuk avtomobillari va boshqalar) haydovchilari uchun yo'l harakatini boshqarish va uning jadalligini kamaytirish usullari;
- Chiqindilar, kimyoviy moddalar va xavfli materiallarni boshqarish, shu jumladan barcha qurilish xodimlari uchun tashish va utilizatsiya qilish;
- Barcha qurilish xodimlari uchun favqulodda vaziyatlarni boshqarish va hodisalarga javob berish;
- Shikoyatlarni ko'rib chiqish tartibi, shu jumladan shikoyat berish usullari, ko'rib chiqish va javob berish muddatlari; va
- Genderga asoslangan zo'ravonlik va tazyiq (GZJZ).

AMIBT VA AMIM BOSHQARUV REJALARI BO'YICHA MAXSUS O'QUV MASHG'UL HEULARI

DIBTX obyektida ish boshlanishidan oldin yoki aniq tadbirlar yoki rejalar/protseduralar boshlanishidan oldin o'tkaziladigan AMIBT bo'yicha treninglar ularning aniq mazmuni va asosiy jihatlarni hisobga olgan holda xodimlar uchun moslashtirilishi va o'tkazilishi kerak. Ushbu jihatlar bilan bog'liq muayyan xavflar tufayli kamida quyidagi boshqaruv rejalar/tartiblari bo'yicha treninglar o'tkaziladi:

- Bioxilma-xillikni boshqarish rejasi/BXXMBD va bioxilma-xillikning buzilish holatlarini aniqlash tartibi
- Arxeologik obyektlar tasodifan topilgan taqdirda madaniy merosni boshqarish rejasi va tartibi
- Ifloslanishning oldini olish va nazorat qilish rejasi;
- To'kilishlarga javob berish tartibi;
- Chiqindilarni boshqarish rejasi;
- Suv resurslarini boshqarish rejasi;
- Mehnatni muhofaza qilish va xavfsizlik
- Aholi salomatligi va xavfsizligini muhofaza qilish rejasi;
- Genderga asoslangan zo'ravonlik va ta'qiblarga qarshi siyosat.

21.2.4 O'rganish qaydlari

Amalga oshirilayotgan o'qitishga qo'shimcha ravishda ekologik ta'lim bo'yicha hujjatlarda kamida quyidagilar ko'rsatiladi:

- Ta'lim tavsifi va maqsadi;
- Sana va joy;
- Trener va ishtirokchilar (tashrif haqida imzolar bilan);
- Ilova sifatida ta'lim olganingizni tasdiqlovchi fotosuratlar yoki boshqa hujjatlar.

Barcha xodimlarning o'quv mashg'ul HEULarini o'tashining yig'ma hisobi yuritiladi, u o'qitish matritsasi bilan taqqoslanadi.

22 AUDIT DASTURI

Audit har qanday boshqaruv tizimining ajralmas talabi bo'lib, MBBTni muvaffaqiyatli amalga oshirishni ta'minlovchi uzluksiz jarayon sifatida qaralishi lozim.

22.1 Ichki Audit

AMIBT ichki audit dasturini ishlab chiqadi, amalga oshiradi va qo'llab-quvvatlaydi, unda auditlar va tekshiruvlar bo'yicha rejalashtirish va hisobot berish chastotasi, usullari, majburiyatlari, talablari belgilanadi.

Tashkilot audit va inspeksiya dasturini ishlab chiqishda qurilish va ekspluatatsiya fazasi bilan bog'liq bo'lgan ekologik va ijtimoiy xavf-xatarlarning ehtimoliy chastotasi va ahamiyatini hisobga olishi hamda audit hajmi va chastotasini mos ravishda o'zgartirishi kerak.

Auditlarni ishlab chiqish va o'tkazishda quyidagilarni aniqlash zarur:

- Auditning hajmi, mezonlari va har bir auditning maqsadini aniqlash;
- Audit jarayonida va audit predmeti bo'yicha vakolatli bo'lgan auditorlik xodimlarini tanlash; va
- Audit natijalari tegishli yuqori rahbariyatga yetkazilishini ta'minlash.

Auditlar loyihaning ESAPda ko'rsatilganidek, qurilish/foydalanishga topshirish bosqichida muntazam ravishda o'tkaziladi.

22.2 ACWA Power korporativ auditi

Quruvchining SS, MMQ, X va AMMQ bo'yicha korporativ jamoasi Loyiha kompaniyasining boshqaruv tizimini yiliga kamida bir marta auditdan o'tkazishi kutilmoqda.

22.3 Kreditorlar monitoringi va hisoboti

Monitoring talablari loyiha kreditorlari bilan birgalikda belgilanadi va monitoring hisob HEULari loyiha kompaniyasi (va pudratchilar) hamda Ekologik va ijtimoiy masalalar bo'yicha mustaqil qo'mita (IESC) tomonidan ko'rib chiqiladi va kreditorlarga taqdim etiladi. Ushbu hisob HEULar, ehtimol, ESAP (kredit shartnomasi) ning amalga oshirilishini, shuningdek belgilangan AMIBTning amalda qo'llanilishi va samaradorligini baholash maqsadida obyektlarga tashriflar natijalariga asoslanadi. Bunday tadbirlarning o'tkazilish chastotasi ESAPda ko'rsatiladi.

23 NOMUVOFIQLIK VA TUZATISH AMALLARI

Audit, tekshiruv va monitoring jarayonida aniqlangan barcha nomuvofiqliklar ro'yxatga olinadi va nomuvofiqlik sifatida ko'rib chiqiladi. Loyiha kompaniyasining AMIBTni joriy etish bo'yicha qo'llanmasida loyihaning butun muddati davomida amalga oshirish uchun aniq harakatlar jarayonlari nazarda tutilishi kerak.

Nomuvofiqliklar - loyiha talablariga rioya qilish bo'yicha majburiyatlar (masalan, qonunchilik talablari yoki kreditor standartlari) bajarilmagan yoki tasdiqlanishi mumkin bo'lmagan holatlar. Nomuvofiqlik misollariga quyidagilar kiradi, lekin ular bilan cheklanmaydi:

- Ekologik standartni buzish;
- Xavflarni baholash va ushbu hujjatda ko'rsatilgan ekologik masalalarni qamrab oluvchi uslubiyot tasdiqlanmagan holda ishlarni boshlash;
- Atrof-muhitga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin bo'lgan talablardagi har qanday sezilarli o'zgarishlardan keyin xavflarni baholash va ish usullarini qayta ko'rib chiqishning yo'qligi;
- Chiqindilarni tashish/utilizatsiya qilish bo'yicha tegishli litsenziyaga ega bo'lmagan xizmat ko'rsatuvchini tayinlash;
- Xavflarni baholash va/yoki metodologiya natijasida aniqlangan chiqindilarni saqlash/utilizatsiya qilish talablariga rioya qilmaslik;
- kimyoviy moddalarni saqlash va (yoki) ular bilan muomalada bo'lish talablariga rioya etmaslik;
- Yonilg'i yoki kimyoviy moddalarning to'xtatib bo'lmaydigan yoki nazoratsiz to'kilishi;
- Xavflarni baholash va usullarni tavsiflashda belgilangan doiradan tashqari ishlarni bajarish; va
- Tozalanmagan ifloslangan oqova suvlarni atrof-muhitga oqizish.

Har bir nomuvofiqlik va potensial xavfli vaziyat ishlab chiqilgan hisobot jarayonidan foydalangan holda qayd etiladi. Barcha nomuvofiqliklar va ehtimoliy xavfli vaziyatlar quyidagi ma'lum HEULarni o'z ichiga olishi kerak:

- Nomuvofiqlikning joylashuvi va tavsifi, shuningdek, buzilgan mezonlar/talablar;
- Taklif etilayotgan tuzatish choralari, shu jumladan ularni amalga oshirish uchun mas'ul bo'lgan shaxslarni ko'rsatish;
- Takroriy huquqbuzarlikning oldini olish bo'yicha taklif etilayotgan profilaktika choralari;
- Monitoring va keyingi harakatlar bo'yicha har qanday zarur choralar; va
- Asosiy samaradorlik ko'rsatkichlari va tuzatish va ogohlantirish harakatlarini muvaffaqiyatli yakunlash muddati.

23.1 Tuzatish choralari

Majburiy samaradorlik standartlariga javob bermaydigan yoki boshqa tarzda atrof-muhit yoki ijtimoiy farovonlikka bevosita tahdid soladigan har qanday vaziyat yoki sharoit zudlik bilan bartaraf etilishi kerak.

Alohida NTXlarga javoban tuzatish harakatlari rejasi ishlab chiqilishi kutilmoqda. Tuzatish harakatlari rejasi asl sababni aniqlash, taklif etilayotgan harakatlar, muddatlar, zarur resurslar va AMIBT hujjatlari uchun talab qilinadigan har qanday o'zgarishlarni o'z ichiga olishi kerak. Tuzatish kiritish bo'yicha harakatlar rejasi AMIBT rahbari bo'lgan ekspert/menejer tomonidan tasdiqlanishi kerak.

Qabul qilingan tuzatish choralari to'g'risida ham yozuvlar olib borilishi kerak.

Agar vaziyatni yoki sharoitni darhol tuzatishning iloji bo'lmasa, atrof-muhitni muhofaza qilish uchun zarur bo'lgan vaqtinchalik choralar ko'rilishi kerak.

24 FAVQULODDA VAZIYATLARGA TAYYOR TURISH VA HARAKAT QILISH

Ekologik va ijtimoiy jihatlar bilan bog'liq hodisaning yuzaga kelish ehtimolini xavflarni boshqarishni samarali rejalashtirish va ekologik va ijtimoiy menejment tizimi (AMIM) doirasida qo'llaniladigan javob rejalarini ishlab chiqish orqali minimallashtirish mumkin.

Barcha xavflarni baholash va usullarni tavsiflash ekologik hodisalarning yuzaga kelish ehtimolini ko'rib chiqishni o'z ichiga olishi kerak. Favqulodda vaziyatlarda harakat qilish uchun tegishli uskunalar obyektning tegishli joylarida saqlanishi va loyiha xodimlari bunday uskunalardan foydalanish va bunday favqulodda vaziyatlarda harakat qilish bo'yicha tegishli tarzda o'qitilishi kerak.

Loyiha doirasida atrof-muhit ifloslanishi bilan bog'liq hodisa sodir bo'lganda tegishli tashqi agentliklar (ya'ni favqulodda yordam xizmatlari), manfaatdor tomonlar va vakolatli organlar bilan harakatlarni muvofiqlashtirish bo'yicha talablarni o'z ichiga olgan favqulodda vaziyatlarga tayyorgarlik ko'rish va ularga javob berish rejasi ishlab chiqiladi va amalga oshiriladi.

Reja oqilona bashorat qilinadigan favqulodda vaziyatlar uchun tartiblarni belgilaydi. Ishlab chiquvchining AMIBTni joriy etish bo'yicha korporativ qo'llanmasiga muvofiq, bu loyiha obyektidagi mashg'ul HEULarni va loyihaga bevosita jalb qilingan xodimlarning har qanday tegishli o'qishini o'z ichiga olishi kerak.

Favqulodda vaziyatlarga tayyor turish va harakat qilish rejasini ishlab chiqishda quyidagilarni hisobga olish lozim:

- Favqulodda vaziyatda harakat qilishning eng maqbul usuli;
- Kommunikatsiyaning ichki va tashqi usullari, kanallari va muddatlari;
- atrof-muhitga ta'sirning oldini olish yoki uni yumshatish uchun zarur bo'lgan harakatlar;
- Turli xil favqulodda vaziyatlarda ko'rinishi kerak bo'lgan oqibatlarini yumshatish va harakat qilish choralari;
- Tuzatish va oldini olish choralari belgilash va amalga oshirish uchun favqulodda vaziyatdan keyin baholash o'tkazish zarurati;
- Favqulodda vaziyatlarda harakat qilish bo'yicha rejalashtirilgan harakatlarni vaqti-vaqti bilan sinovdan o'tkazish;
- Favqulodda vaziyatlarda harakat qilishni o'rganish;
- Yordam ko'rsatish bo'yicha asosiy xodimlar va agentliklar ro'yxati, shu jumladan aloqa ma'lum HEULari (masalan, yong'in xavfsizligi, suv toshqinlarini bartaraf etish xizmatlari);

- Evakuatsiya marshrutlari va yig'ilish joylari; va
- Qo'shni tashkil HEULar/loyihalar tomonidan o'zaro yordam zarurligi ehtimoli.

24.1 Hodisalar

Hodisalarni tekshirish va tahlil qilish ishlab chiquvchining SS, MMQ, X va AMMQ boshqaruv tizimida o'rnatilgan 10-element qoidalariga muvofiq amalga oshirilishi kerak. Shunday qilib, buning uchun hodisalar haqida xabar berish, javob berish, tergov qilish, tahlil qilish, keyingi harakatlar va hujjatlashtirishning aniq jarayonlari zarur.

25 MANFAATDOR TOMONLARNI JALB QILISH

Loyiha doirasida MTJQR dasturi ishlab chiqilgan bo'lib, u qurilish, ishga tushirish va foydalanish bosqichlarida amalga oshiriladi. Operatsiya bosqichi boshlanishidan oldin uni ham yangilash va muvofiqlashtirish kerak bo'ladi. MTJQR mahalliy hamjamiyatga aniq jarayon doirasida shikoyat qilish imkonini beruvchi tegishli shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmini o'z ichiga oladi.

Eslatma: *Manfaatdor tomonlarni jalb qilish bilan bog'liq barcha jarayonlar muayyan loyiha uchun manfaatdor tomonlarni jalb qilish rejasiga (MTJQR) muvofiq bo'lishi kerak.*

Manfaatdor tomonlar bilan o'zaro hamkorlikni manfaatdor tomonlarni va ularning manfaatlarini tushunish va loyiha faoliyatiga va qaror qabul qilish jarayonlariga jalb qilish bo'yicha tizimli harakatlar sifatida tavsiflash mumkin. Manfaatdor tomonlar loyihaga ta'sir qilishi mumkin bo'lgan yoki loyiha ta'sir qilishi mumkin bo'lgan har qanday guruh yoki shaxs sifatida belgilanadi.

Manfaatdor tomonlar bilan o'zaro hamkorlikning asosiy maqsadlari:

- Tegishli manfaatdor tomonlarni loyiha to'g'risida xabardor qilish;
- Loyiha bo'yicha manfaatdor tomonlarning fikrlari va xavotirlarini hisobga olish;
- Qabul qiluvchi hamjamiyat tomonidan loyiha uchun mas'uliyatni oshirish;
- Ta'sirlarni aniqlash va yumshatishda manfaatdor tomonlarning ishtiroki uchun asos yaratish.

Atrof-muhit va jamiyatga ta'sir ko'rsatadigan loyihalar uchun maslahatlashuvlar bir martalik hamkorlik emas, balki loyihaga ta'sir qilishi mumkin bo'lganlar yoki undan manfaatdor bo'lganlar o'rtasida loyihani tushunishni shakllantirish, shuningdek, manfaatdor tomonlarning loyiha va u bilan bog'liq xavflar, ta'sirlar, imkoniyatlar va oqibatlarni yumshatish choralari haqidagi fikrlarini o'rganishga qaratilgan bir qator tadbirlardir. Manfaatdor tomonlarning xavotirlari va fikr-mulohazalariga e'tibor qaratish ekologik va ijtimoiy xavflarni (haqiqiy va taxminiy) aniqlash va loyiha boshqaruvini yaxshilashga yordam beradigan qimmatli ma'lumot manbai bo'lishi mumkin.

25.1 Shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmi

25.1.1 Ishchilarning shikoyatlari

MTJQR xodimlarga ish joyi bilan bog'liq masalalarni ko'tarish imkonini beruvchi shikoyat qilish tartibini o'z ichiga oladi. Jarayon tegishli boshqaruv darajasini va hech qanday repressiyalarsiz manfaatdor tomonlar bilan o'z vaqtida qayta aloqani ta'minlaydigan tushunarli va shaffof

jarayondan foydalangan holda muammolarni tezkor hal qilishni o'z ichiga oladi. Mexanizm anonim shikoyatlarni berish va ko'rib chiqish imkonini beradi.

Shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmi qonunga muvofiq yoki mavjud arbitraj tartib-taomillari doirasida mavjud bo'lishi mumkin bo'lgan boshqa sud yoki ma'muriy huquqiy himoya vositalaridan foydalanishga to'sqinlik qilmasligi yoki jamoa shartnomalarida nazarda tutilgan shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmlarini almashtirmasligi kerak.

Loyiha bo'yicha dastlabki yo'riqnoma paytida barcha xodimlar shikoyatlarni ko'rib chiqish tartibi to'g'risida xabardor bo'lishlari kerak va jarayonning o'zi oson va tushunarli bo'lishi kerak.

25.1.2 Uchinchi tomon shikoyatlari

MTJQR, shuningdek, uchinchi shaxslarning shikoyatlarini ko'rib chiqish tartibini o'z ichiga oladi, bu uchinchi shaxslardan (loyihadan manfaatdor shaxslar va manfaatdor tomonlar) xabarlarini qabul qilish va ro'yxatdan o'tkazish usullarini belgilaydi. Bunga quyidagilar kiradi:

- Ko'tarilgan masalalarni tahlil qilish va baholash hamda ularni hal etish yo'llarini aniqlash usuli;
- Javoblarni taqdim etish, kuzatish va hujjatlashtirish usuli, agar mavjud bo'lsa; va
- AMIBT boshqaruv dasturini tashqi shikoyatlarga moslashtirish usuli.

Shikoyatlarni ko'rib chiqish tartibi loyihaning xatarlari va salbiy oqibatlariga muvofiqligini ta'minlash, shuningdek, u ta'sir ko'rsatadigan barcha manfaatdor tomonlarning manfaatlarini hisobga olish uchun qayta ko'rib chiqilishi va yangilanishi kerak (vaziyatga qarab).

U madaniy jihatdan maqbul va qulay, shuningdek, bepul bo'lgan va masalani ko'targan yoki xavotir bildirgan tomon uchun jazoga tortilmaydigan tushunarli va shaffof maslahatlashuv jarayonidan foydalangan holda muammolarni tezda hal qilishga intilishi kerak. Shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmlari sud yoki ma'muriy himoya vositalaridan foydalanishga to'sqinlik qilmasligi kerak.

26 ALOQA

AMIBT loyihaning ekologik va ijtimoiy ko'rsatkichlari bilan bog'liq ichki va tashqi aloqalar uchun zarur bo'lgan jarayonlarni o'rnatadi, amalga oshiradi va qo'llab-quvvatlaydi.

Qurilish bosqichiga tegishli aloqa kanallari AMIBR-Qda aniq belgilanadi, ekspluatatsiya bosqichiga tegishli aloqa kanallari esa OESMPda ko'rsatiladi.

Tegishli jarayonlar quyidagilarni o'rnatadi:

- Nima haqida xabar beriladi;
- Qachon xabar beriladi;
- Kim bilan muloqot qilish;
- Qanday muloqot qilish kerak.

AMIBT bilan bog'liq aloqa jarayonlarini o'rnatishda quyidagi jihatlarga alohida e'tibor qaratiladi:

- Me'yoriy talablarga rioya qilish bo'yicha majburiyatlar, shu jumladan atrof-muhitni muhofaza qilish bo'yicha vakolatli organga hisobot berish bo'yicha har qanday talablar
- Loyiha kreditorlari tomonidan qo'yiladigan hisobot talablari.

27 MA'LUM HEULARNI BOSHQARISH VA HUJJATLARNI YURITISH

AMIBTni joriy etish maqsadli boshqarilishi kerak bo'lgan ma'lum HEULarni yaratadi. Tegishli yozuvlarni boshqarish har qanday muvaffaqiyatli ekologik xavfsizlikni boshqarish tizimining (AMIBT) majburiy talabi hisoblanadi va jarayonni kuzatish, samaradorlikni baholash va muvofiqlikni tasdiqlash uchun ishlatilishi mumkin.

Qurilish va ishga tushirish bosqichlariga ham, foydalanish bosqichlariga ham tegishli bo'lgan xavfsizlikni boshqarish tizimi yozuvlarni to'plashni o'z ichiga olishi kerak, jumladan (lekin bu bilan cheklanmagan holda):

- Ekologiya va xavfsizlik masalalari bo'yicha lavozimga tayinlash va o'qitish to'g'risidagi yozuvlar;
- Tegishli kompetentlik/malaka yozuvlari;
- Avariylarni tekshirish to'g'risidagi hisob HEULar;
- Shikoyatlar reyestri;
- ichki audit to'g'risidagi hisob HEULar (shu jumladan yakuniy);
- Nomuvofiqlik to'g'risidagi hisob HEULar;
- Hodisalar to'g'risidagi hisob HEULar;
- Hodisalar hisobi;
- AMIM monitoring natijalari;
- Chiqindilar manifestining shakllari va javobgarlik zanjiri;
- AMIM risklarini baholash va ish usullari;
- Uskunalarni tekshirish/sertifikatlash;
- faoliyat to'g'risidagi hisob HEULar); va
- Favqulodda vaziyatlar.

Bunday yozuvlar AMIBT reyestriga kiritilishi va zarur bo'lganda yangilanishi kerak.

28 KO'RIB CHIQISH

Loyihaning AMIBT hujjatlari "jonli manba" bo'ladi va tegishli tartibga soluvchi organlar va loyiha kreditorlari tomonidan belgilangan loyiha sharoitlari, faoliyati, atrof-muhitga ta'sirchanligi va kelajakdagi talablarning o'zgarishini hisobga olgan holda qayta ko'rib chiqilishi va yangilanishi kerak.

AMIBT qurilish, ishga tushirish yoki foydalanish faoliyatidagi har qanday o'zgarishlarni, yangi (qo'llaniladigan) me'yoriy hujjatlarni, shuningdek, monitoring, audit va inspeksiya natijalarini hisobga olgan holda muntazam ravishda qayta ko'rib chiqilishi kerak.

Sharhlar AMIBTning muvofiqligini ta'minlash va barcha potentsial muhim salbiy ta'sirlar aniqlanganligini va tegishli nazorat choralari loyiha uchun muvofiqligini ta'minlash uchun yetarli bo'lgan chastotada o'tkazilishi kerak.